

İZMİR BAROSU

İZMİR ÇOCUK VE GENÇLİK KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU HAK İZLEME VE DEĞERLENDİRME RAPORU

İTHAF VE TEŞEKKÜR

İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak özgürlüğünden alıkonulan çocukların yaşam koşullarını yerinde gözlemlemek, kurumsal aksaklıkları görünür kılmak ve çocuk hakları odaklı koruyucu mekanizmaları güçlendirmek amacıyla hazırladığımız bu izleme raporunu, İzmir Barosu bünyesinde insan hakları ve çocuk adalet sistemi mücadelesine unutulmaz katkılar sunan iki değerli meslektaşımızın kıymetli hatırasına ithaf ediyoruz.

Savunmanın bağımsızlığını, çocukların üstün yararını ve insan onurunu her şeyin üstünde tutan mücadele pratikleriyle yolumuzu aydınlatmaya devam eden Avukat Özkan Yücel'i ve Avukat Ali Aydın'ı saygı, minnet ve özlemle anıyor, emekleri için sonsuz şükranlarımızı sunuyoruz.

İzmir Barosunun hiçbir zaman geri adım atmayan kararlı ve tavizsiz duruşu, kapatılma mekanlarındaki her türlü haksızlığa karşı mücadelesi kesintisiz devam edecektir.

İÇİNDEKİLER.....	Sayfa
1. Amaç ve Kapsam.....	3-4
2.Yöntem ve Etik İlkeler.....	4
2.1. Yöntem.....	4-6
2.2. Etik İlkeler.....	6-7
3. İzmir Barosu'nun 2013, 2015 ve 2026 Tarihli Cezaevi Ziyaret Raporlarının Birlikte Değerlendirilmesi.....	7-8
4.Hak Başlıklarına Göre Tespit Edilen İhlaller.....	9
4.1. Sağlık Hakkı Kapsamında Tespit Edilen İhlaller.....	9-12
4.2. Eğitim Hakkı Kapsamında Tespit Edilen İhlaller.....	12-15
4.3. Barınma Hakkı Kapsamında Tespit Edilen İhlaller.....	15-22
4.4. İşkence, Eziyet ve Kötü Muamele Yasağı Kapsamında Yaşanan İhlaller.....	23-32
4.5. Beslenme Hakkı Kapsamında Yaşanan İhlaller.....	32-36

4.6. Haberleşme Hakkı Kapsamında Yaşanan İhlaller.....	36-40
4.7. Sosyal Haklar Kapsamında Yaşanan İhlaller.....	40-43
4.8. Adli Süreç ve Savunma Hakkı Kapsamında Yaşanan İhlaller.....	43-47
5. Sonuç.....	47-48
6. Öneriler.....	48
6.1. Yargısal Süreçler, Savunma Hakkı ve Tutuklama Tedbirinin Uygulanmasında Hukuki Güvenceye İlişkin Öneriler.....	48-49
6.2. Barınma, Fiziki Koşullar ve Yaşam Alanlarına İlişkin Öneriler.....	49
6.3. Sağlık Hizmetlerine Erişim ve Psiko-Sosyal Desteğe İlişkin Öneriler.....	49-50
6.4. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Kurum İçi Şiddet ve Güvenliğe İlişkin Öneriler.....	50
6.5. Disiplin Rejiminin İyileştirilmesi ve Hak Kısıtlamalarına İlişkin Öneriler.....	50
6.6. Beslenme ve Sağlıklı Gıdaya Erişim Hakkına İlişkin Öneriler.....	50-51
6.7. Eğitim, Sosyal Haklar ve Dış Dünyayla İletişime İlişkin Öneriler.....	51
6.8. Kurumsal Kapasite, Personel Eğitimi ve Bağımsız İzleme Mekanizmalarına İlişkin Öneriler.....	51-52
7. Ulusal Ve Uluslararası Mevzuatta Yer Alan İlgili Düzenlemeler.....	52
7.1. Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkına Erişim.....	52
7.1.1 Ulusal Mevzuatta Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkına Erişim.....	52-53
7.1.2. Uluslararası Mevzuatta Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkına Erişim.....	54
7.2. Eğitim Hakkına Erişim.....	55
7.2.1 Ulusal Mevzuatta Eğitim Hakkına Erişim.....	55-56
7.2.2 Uluslararası Mevzuatta Eğitim Hakkına Erişim.....	56
7.3. Barınma Hakkına Erişim.....	57
7.3.1 Ulusal Mevzuatta Barınma Hakkına Erişim.....	57-58
7.3.2 Uluslararası Mevzuatta Barınma Hakkına Erişim.....	58-59
7.4. İşkence, Eziyet, Kötü Muamele Yasağı.....	59
7.4.1 Ulusal Mevzuatta İşkence, Eziyet, Kötü Muamele Yasağı.....	59-60

7.4.2 Uluslararası Mevzuatta İşkence, Eziyet, Kötü Muamele Yasağı.....	60-61
7.5. Beslenme Hakkına Erişim.....	61
7.5.1 Ulusal Mevzuatta Beslenme Hakkına Erişim.....	61-62
7.5.2. Uluslararası Mevzuatta Beslenme Hakkına Erişim.....	62-64
7.6. Haberleşme Hakkına Erişim.....	64
7.6.1. Ulusal Mevzuatta Haberleşme Hakkına Erişim.....	64-65
7.6.2. Uluslararası Mevzuatta Haberleşme Hakkına Erişim.....	65-67
7.7.Sosyal Haklara Erişim.....	67
7.7.1. Ulusal Mevzuatta Sosyal Haklara Erişim.....	67
7.7.2. Uluslararası Mevzuatta Sosyal Haklara Erişim.....	67-68
7.8. Adil Yargılanma ve Savunma Haklarına Erişim.....	68
7.8.1. Ulusal Mevzuatta Adil Yargılanma ve Savunma Haklarına Erişim.....	68
7.8.2. Uluslararası Mevzuatta Adil Yargılanma ve Savunma Haklarına Erişim.....	68-69

1. AMAÇ VE KAPSAM

İşbu rapor , İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından 12 Mart 2025 – 8 Nisan 2026 tarihleri arasında İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan 22 çocuk ile gerçekleştirilen yüz yüze izleme ziyaretleri ve saha gözlemleri neticesinde hazırlanmıştır. Raporun temel amacı; özgürlüğünden alıkonulan çocukların alıkonulma şartlarını, kurumsal işleyişi ve temel haklara erişim düzeylerini ulusal mevzuat ile uluslararası çocuk hakları düzenlemeleri ışığında incelemek; kurumsal aksaklıkları ve maruz kaldıkları hak ihlali risklerini önleyici bir anlayışla açığa çıkararak adli ve idari mercilerin dikkatine sunmaktır.

Çalışma, kapalı kurum izleme metodolojisi gereğince yapılandırılmış soru formlarına verilen yanıtların analiz edilmesiyle oluşturulan nicel veri tabanı ile çocukların açık uçlu anlatımları, doğrudan beyanları ve görüşmecisi avukatların kurum içi gözlem notlarının birlikte değerlendirilmesi suretiyle vücut bulmuştur. Bu yönüyle rapor; salt sayısal veya istatistiki bir döküm olmanın ötesinde, nicel ve nitel veriyi diyalektik bir bütünlük içinde ele alan, çocukların kapalı ceza infaz kurumu deneyimlerini uluslararası çocuk hakları standartları, temel insan hakları belgeleri ve ulusal ceza infaz mevzuatı süzgecinden geçirerek görünür kılan bağımsız bir izleme belgesidir.

Raporun kapsamı; çocuğun kuruma ilk kabul anından başlayarak koğu düzeni, günlük rutinler, iç ilişkileri, sağlık ve beslenme şartları, eğitim ve sosyal alanlar, aile ve dış dünyayla iletişim kanalları ile disiplin yaptırımları ve hukuki güvencelere kadar uzanan geniş bir temas

alanını içine almaktadır. Çalışma; salt sayısal verileri aktaran bir bilanço oluşturmaktan ziyade, kapalı infaz ortamındaki çocukların bireysel deneyimlerini çocuk odaklı adalet standartları çerçevesinde değerlendiren bağımsız ve kamusal bir izleme niteliği taşımaktadır.

Raporun asıl gayesi; özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların doğrudan aktardığı beyanlar, yapılandırılmış veri seti ve izleme notları ışığında hak ihlali riski barındıran alanları tespit etmek,tespit edilen aksaklıkları ulusal mevzuat ile Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme başta olmak üzere uluslararası asgari standartlar çerçevesinde tahlil etmek ve özellikle çocukların kırılganlık ve korunma ihtiyacının yoğunlaştığı başlıklarda kamusal denetime elverişli, şeffaf bir savunuculuk zemini oluşturmaktır.

Vurgulanmalıdır ki işbu çalışma, adli veya cezai anlamda nihai bir sübut ve delil tespiti belgesi olmayıp; çocukların aktardığı anlatımlar ve doğrudan gözlemler üzerinden kurumdaki yapısal risk alanlarını haritalandırmayı, koruyucu mekanizmaları güçlendirmeyi ve şeffaf bir zeminde hak temelli yapıcı müdahale alanları oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda raporun tematik kapsamı şu ana eksenler üzerinden incelenmiştir:

- Yaşam hakkı, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerine zamanında ve nitelikli erişim,
- Eğitim hakkı, mesleki gelişim mekanizmalarına erişim,
- Kurumun fiziki koşulları, temiz suya erişim, hijyen ve insan onuruna yaraşır barınma hakkı,
- İşkence, kötü muamele ve insan onuruyla bağdaşmayan ceza veya muamele yasağı ve akran zorbalığı,
- Gelişimine uygun, düzenli, sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenme hakkı,
- Dış dünyayla iletişim, aileyle temas ve haberleşme hürriyeti,
- Psiko-sosyal destek mekanizmaları ile sosyo-kültürel ve sportif faaliyetlere erişim,
- Yargılama süreçlerindeki hukuki güvenceler, yargılama dosyasına erişim, kurum içerisinde müdafie erişim

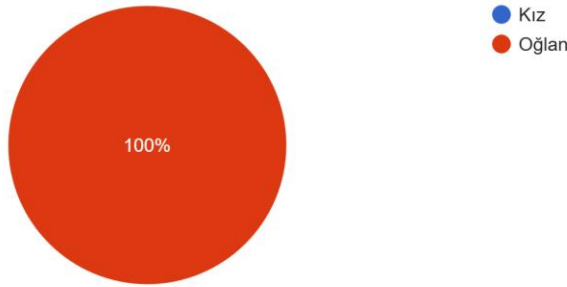
başlıkları altında yapılandırılmıştır. Söz konusu tematik tasnif tercih edilirken, çocuğun kuruma kabul işlemleri, kurumdaki gündelik hayat pratiği, akran ve kurum personeli ile ilişkileri, sağlık ve beslenme olanakları, savunma ve temsil haklarının etkinliği ile kurum içi koğuş değişikliği süreçlerini kapsayan tüm temas alanlarının çocuk hakları odaklı bir perspektifle ele alınması hedeflenmiştir.

2.YÖNTEM VE ETİK İLKELER

2.1 YÖNTEM

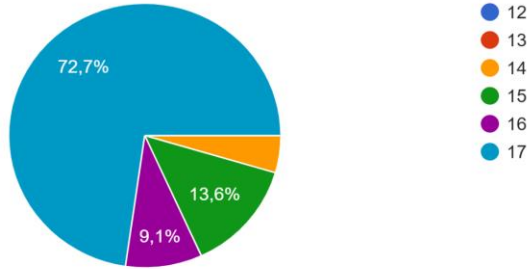
Görüşülen çocuğun cinsiyeti

22 yanıt

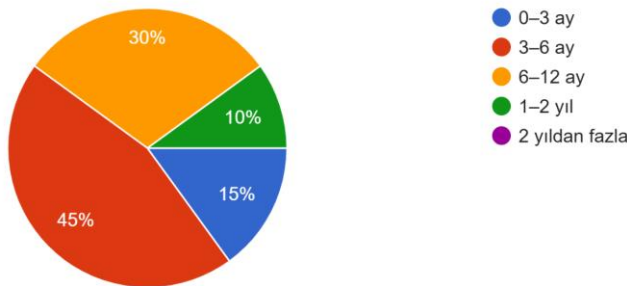
Görüşülen çocuğun yaşı

22 yanıt

Çocuğun kurumda kalma süresi

20 yanıt

İşbu izleme ve raporlama çalışması, İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi bünyesinde yürütülen cezaevi izleme faaliyetleri kapsamında kurgulanmış ve icra edilmiştir. Saha çalışması, 12.03.2025 – 08.04.2026 tarihleri arasında İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan tamamı tutuklu ve oğlan olan 22 çocuk ile birden fazla kez gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde elde edilen veriler üzerinden inşa edilmiştir. Tamamı tutuklu olan görüşmelerin gerçekleştirildiği çocukların kurumda kalma süreleri birbirinden farklılık göstermektedir. Birden fazla kez görüşme yapılan çocukların en son aktardığı anlatımları üzerinden nicel veri girişi yapılmıştır. İnceleme sürecinde çocukların hatırlamadıklarını, emin olmadıklarını ya da bilgi sahibi olmadıklarını belirttikleri hususlar herhangi bir yoruma tabi tutulmaksızın değerlendirme dışı bırakılmıştır.

İzleme faaliyeti, İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi bünyesinde faaliyet gösteren Çocuk Cezaevleri Alt Çalışma Grubu tarafından belirlenen saha metodolojisi ve kurumsal yönerge doğrultusunda yürütülmüştür. Saha çalışmasının takvimi, çalışma grubundan sorumlu Yürütme Kurulu üyeleri koordinasyonunda grup içi istişarelerle planlanmış ve 12.03.2025 – 08.04.2026 tarihleri arasında İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan 22 çocuk ile gerçekleştirilen birebir izleme ziyaretleriyle hayata geçirilmiştir. Saha sürecinde veri toplama, belgeleme ve müdahale araçları olarak; Çocuk Bilgi Formu, Bilgilendirme ve Onam Formu, olası kötü muamele ve fiziksel travma bulgularının objektif tespitine imkân tanıyan Anatomik Çizelge ile acil adli destek ve temsil ihtiyaçları için Hukuki Destek Başvuru Formu kullanılmıştır. Görüşmelerde çocukların tutuklu, hükümlü veya hükümsüz olma durumları haricinde devam eden soruşturma ve dava dosyalarının esasına ilişkin hiçbir soru yöneltilmemiştir.

Görüşmeler, çocuk hakları alanında faaliyetlerde bulunan, ceza infaz hukuku prensiplerine ve özgürlüğünden yoksun bırakılan kırılgan gruplarla iletişim tekniklerine dair deneyimi olan iki avukatın eş zamanlı katılımı ile yürütülmüştür. Görüşmelerin iki avukat tarafından birlikte yürütülmesi ilkesi; çocukların beyanlarının eksiksiz ve sağlıklı biçimde forma geçirilmesi, gözlem ve notlandırma süreçlerinin objektif teyidinin sağlanması, mülakat esnasında belirebilecek etik ve psikolojik risklerin derhal değerlendirilmesi ve hiçbir çocuğun anlatımının tek bir gözlemcinin subjektif algısına indirgenmemesi bakımından titizlikle uygulanmıştır. Bu yöntem, bağımsız izleme çalışmalarında delil ve veri güvenilirliğini pekiştirdiği gibi kurumsal mesleki özen yükümlülüğünün de zorunlu bir gereğidir.

Görüşmeyi yürüten avukatlardan en az birinin Adli Olgularda Görüşme Teknikleri ile ÇASAR (Çocuk Adalet Sisteminde Avukatın Rolü) eğitimlerini tamamlamış olması zorunlu bir görüşme standardı olarak aranmıştır. Görüşmede yer alan avukatlardan biri görüşme sırasında düzenli not tutma görevini üstlenmiş; görüşme süresi peşinen sınırlandırılmayarak çocuğun dikkat, yorgunluk ve duygusal durumu hassasiyetle gözetilmiştir. Görüşmeciler avukatlar, çocuğun aktardığı bilgilerin yanı sıra görüşmenin sağlıklı yapılmasına engel olan fiziki veya idari unsurları ve kişisel izlenimlerini çocuğun yanından ayrıldıktan hemen sonra formların gözlem bölümüne detaylı kaydetmiştir.

Metodolojik açıdan; görüşmelerde önceden hazırlanmış yapılandırılmış soru formları kullanılmış, toplanan veriler veri tabanına işlenerek soru bazlı sınıflandırmalar üzerinden dairesel grafik ve yüzdesel dağılım analizleri üretilmiştir. Bunun yanı sıra, çocukların sürece dair serbest açık uçlu anlatımları ve görüşmeciler avukatların görüşme sonrasında kayda geçirdiği gözlem verileri, raporun nitel zeminini oluşturmuştur. Nicel veri ile bireysel anlatım arasında çelişki veya farklılaşma tespit edilen alanlara ihtiyatla yaklaşmış; hiçbir tekil anlatım, yapısal veya genel bir sonuca varmak adına tek başına yeterli kabul edilmemiştir.

2.2 ETİK İLKELER

İzleme çalışmasının etik çerçevesi; **çocuğun üstün yararı, zarar vermeme, insan onuruna mutlak saygı, gönüllülük, gizlilik ve bağımsızlık** ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalınarak tesis edilmiştir:

İzleme ve raporlama faaliyetinin bütününde; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme başta olmak üzere evrensel çocuk hakları standartları, Çalışma Grubu Yönergesi hükümleri ve mesleki etik ilkeler tavizsiz uygulanmıştır. Bu çerçevede temel alınan ilkeler şunlardır:

1. Gönüllülük ve Aydınlatılmış Rıza: Görüşme öncesinde her bir çocuğa mülakatın amacı, kapsamı, İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nin bağımsız kurumsal niteliği ve çalışmanın

sınırları yalın ve çocukların anlayabileceği bir dille aktarılmıştır. Görüşmeler yalnızca çocuğun hür ve aydınlatılmış rızası doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

2.Tanışma, Bilgilendirilmiş Rıza ve Sonlandırma Hakkı: Görüşmenin başlangıcında avukatlar kendilerini ve çalışma grubunun bağımsız sivil niteliğini tanıtmış, çalışmanın amacını ayrıntılı olarak izah etmiştir. Görüşmenin en başında Bilgilendirme ve Onam Formu doğrultusunda çocuğun hür rızası alınmış; mülakata katılmama, soruları yanıtsız bırakma ve görüşmeyi istediği zaman hiçbir gerekçe göstermeksizin sonlandırabileceği açıkça hatırlatılmıştır. Çocuğun tekrar görüşme talebi olması halinde sonraki ziyaret için kesin bir zaman taahhüdünde bulunulmamıştır.

3. Çocuğun Üstün Yararı ve Zarar Vermeme İlkesi: Tüm süreçte çocuğun üstün yararı ilkesi esas alınmıştır. Görüşmeler sırasında çocukların ikincil örselenmesine (sekonder travmatizasyon) sebebiyet verebilecek, suç isnadına dair travmatik detayları sorgulayan, korku, kaygı veya kurum içi baskı hissi yaratabilecek soru ve tutumlardan mutlak surette kaçınılmıştır.

4.Mahremiyet ve İletişim Güvencesi: Çocuğun yaşına, gelişim düzeyine ve psikolojik durumuna uygun bir iletişim dili tercih edilmiş; yargılayıcı olmayan ve mümkün olduğunda profesyonel bir yaklaşım sergilenmiştir. Görüşme süresince ve sonrasında tutulan tüm notlar sıkı gizlilik kurallarına uygun olarak muhafaza edilmiştir.

5. Zarar Vermeme, Güven İlişkisi ve Çocuk Odaklı Soru Yaklaşımı: Görüşmelerde çocuğu küçümseyen, yargılayan, aşağılayan veya yönlendirici nitelikteki tüm soru ve tutumlardan mutlak surette kaçınılmıştır. Formda yer alan ihlal tespitine yönelik sorular her çocuğun özgün durumu gözetilerek gerektiğinde yumuşatılmış ve uyarlanmıştır.

6. Misilleme ve İkincil Örselenme Riskine Karşı Tedbirler: Kapatılma koşullarının doğasında bulunan hiyerarşik yapı, güvenlik personeli bağımlılığı ve akran baskısının çocuklarda misilleme korkusu, çekinme ve suskunluk yaratabileceği gerçeği metodolojinin merkezine yerleştirilmiştir. Özellikle idari personele yönelik kötü muamele, ihmal veya hak ihlali iddialarının aktarıldığı durumlarda, çocuğun kurum içi güvenliğini tehlikeye atabilecek her türlü detay özenle ayıklanmış; kurum içi denetim ve savunuculuk faaliyetleri bu hassasiyet gözetilerek formüle edilmiştir.

7.Kişisel Verilerin Korunması, Tam Anonimleştirme ve Misilleme Koruması: Kapalı infaz ortamının hiyerarşik yapısı ve güvenlik personeline bağımlılık ilişkisinin çocuklar üzerinde yaratabileceği baskı, çekince ve misilleme riski gözetilerek; raporda çocukların kimliğini doğrudan ya da dolaylı olarak açığa çıkarabilecek hiçbir kişisel veya mekânsal bilgiye yer verilmemiştir. Veriler bütünüyle anonimleştirilmiş; çocuğun güvenliği her türlü raporlama amacının önünde tutulmuştur.

Netice itibariyle özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların doğrudan aktarımları ve nesnel veriler ışığında kurum içi risk alanlarını somutlaştıran, çocuk adalet mekanizmasındaki yapısal aksaklıkları ortaya koyan ve idari makamlar ile yargı mercilerini önleyici tedbirler almaya davet eden bir kamusal izleme ve insan hakları belgesidir.

3. İZMİR BAROSU’NUN 2013, 2015 ve 2026 TARİHLİ CEZAEVİ ZİYARET RAPORLARININ BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ziyaretlerden önce, İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından hazırlanan 2013 tarihli “İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu” ile 2015 tarihli “Aliğa Şakran

Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan İncelemelere İlişkin Görüş Raporu” incelenmiştir.

2026 tarihli rapor hazırlanırken ise yalnızca çocuklarla yapılan görüşmeler dikkate alınmış, rapor kurumun içerisinde yer alan bölümler ziyaret edilmeden düzenlenmiştir. Ziyaret edilmeyen bölümler ve cezaevinin fiziki koşullarına ilişkin görüşmelerde de önceki raporlar dikkate alınmış ve çocuklar ile yapılan görüşmelerde bu hususlara dikkat edilmiştir.

Merkez tarafından hazırlanan 2013 tarihli raporda kurumda bulunan toplam çocuk sayısı 217, 2015 tarihli raporda kurumda bulunan toplam çocuk sayısı 250’nin üzerinde olarak belirtilmiştir. Cezaevinin fiziki kapasitesinde herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen (A, B ve C Bloklarda 10 kişilik 12’şer koğu olmak üzere toplam 360 kişi kapasiteli) 2026 tarihli raporda ise görüşme gerçekleştirilen istisnasız her çocuk koğuşlarda 10 kişiden fazla çocuğun bulunduğu ve hatta 18 kişilik koğuşta kalanların olduğu ifade edilmiştir.

İnceleme sonucunda dikkat çeken bir diğer unsur ise önceki raporlarda idare tarafından çocukların günlük gazeteye erişiminin sağlandığı ve sınırsız kitap okuma imkanının bulunduğu ifade edilmesine rağmen güncel görüşmelerde çocukların bu konudan hiç bahsetmemesi ancak kütüphaneye erişimin sınırlı olması, kütüphanede bulunan kitapların güncel/ilgi çekici olmaması ve bilgisayarların eski ve bozuk olması sebebiyle kullanılamaz halde olduğuna ilişkin yakınmalarıdır.

Önceki raporlar dikkate alındığında güncel görüşmelerde de; müşahede odası cezası ve mavi/yumuşak/süngerli oda cezasından bahsedilmiş, 08:00 - 17:00 saatleri arasında koğuşlardaki odalara giriş yasağının bulunduğu, rahatsızlanan çocuklarının doktor muayenelerinin 2-3 gün geçtikten sonra gerçekleştirildiği, bazen tedavilerinin kendileri tarafından gerçekleştirildiği, doktor muayenelerinin özensiz gerçekleştirildiği, etkinlik veya kursa katılmama cezası verildiği ifade edilmiştir.

Ayrıca 2013 tarihli rapordaki görüşmeler sırasında, görüşme sırasında avukat görüşme odasının dışında, görüşmenin gizliliğini ihlal eden ve baskı oluşturabilecek şekilde infaz koruma memurlarının bulunmaları sebebiyle çocukların görüş alanından çıkmaları için uyarıldıklarına yer verilmiştir. Aynı durum 2026 tarihli rapor için yapılan görüşmelerde de yaşanmış, görüşmelerin bazıları infaz koruma memurları tarafından çocukların görebileceği ve zaman zaman kesintisiz göz teması kurması sebebiyle çocukların tedirgin olduğu, aktarımlarının kısa cevaplara dönüştüğü, idari görevlileri öven anlatımların yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple ilgili memurlar uyarılmış ancak aynı yerde ve aynı pozisyonda durmaya devam etmeleri sebebiyle görüşmeye devam edilememiş olup görüşme daha sonra devam edilmek üzere sonlandırılmıştır. Sonraki görüşmelerde ise uyarılan infaz koruma memurunun avukat görüşmelerinin engellenmesi için avukat tarafından çocuklara görüş sırasında sigara verildiğine ilişkin tutanak tutma teklifinin iletiliği ve çocukların bu konuda işbirliği yapmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

2013 ve 2015 tarihli raporlar ile göze çarpan en belirgin hususlardan bir tanesi de çocuklar ile görüşmek için beklenen sürelerdir. 2013 ve 2015 tarihli raporlarda kurum idaresi ve personelleri ile birlikte kuruma ait birimlere ziyaretler gerçekleştirmiştir. Ancak bu rapor için gerçekleştirilen görüşmelerde rutin prosedür ile görüşmeler yapılmış, görüşmeci avukatlar görüşme birimine kayıt yaptıktan sonra çocuklar ile görüşme odalarında görüşme sağlamıştır. Bu aşamada sıklıkla makul zamanı aşacak şekilde bekletilmiş, yaklaşık 2 saat bekletildikten sonra görüşme gerçekleştirdikleri ziyaretler olmuştur. Ayrıca kadın görüşmeci avukatların kuruma giriş

sırasındaki üst aramasında sıkıntılar meydana gelmiş, görevli infaz koruma memurlarının Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan gelmesi sebebiyle ilave beklemler yaşanmıştır. Bununla birlikte birden fazla çocuk ile görüşmenin gerçekleştirildiği ziyaretlerde, görüşmeci avukatların çocukların sıra ile ve bekletilmeden görüşme alanına getirilmesi talebine rağmen görüşme yapılacak çocukların tamamı görüşme odalarının bulunduğu alana getirilmiş ve görüşmeler sırasında diğer avukat görüşme odalarında bekletilmiştir.

Avukat görüşme odalarının ses izolasyonunun ve havalandırmasının yetersiz olduğu, görüşme odalarındaki seslerin içeriden ve dışarıdan duyulabildiği gözlemlenmiştir. Anlatılan sebeplerle çocukların görüşme sırasına dikkat edilmeden en az 1 saatlik zaman dilimleri ile havalandırmasız ve diğer görüşmelerin dinlenebileceği bir ortamda bekletilmeleri görüşmeleri olumsuz yönde etkilemiştir. Beklemelerin gerçekleştirildiği alanda zamanı gösteren herhangi bir cihaz olmadığı için çocukların ne kadar süre ile bekletildiği tespit edilememiştir.

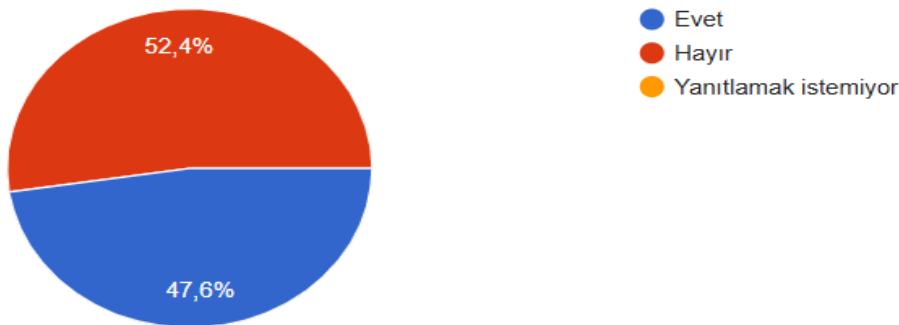
4.HAK BAŞLIKLARINA GÖRE TESPİT EDİLEN İHLALLER

4.1 SAĞLIK HAKKI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

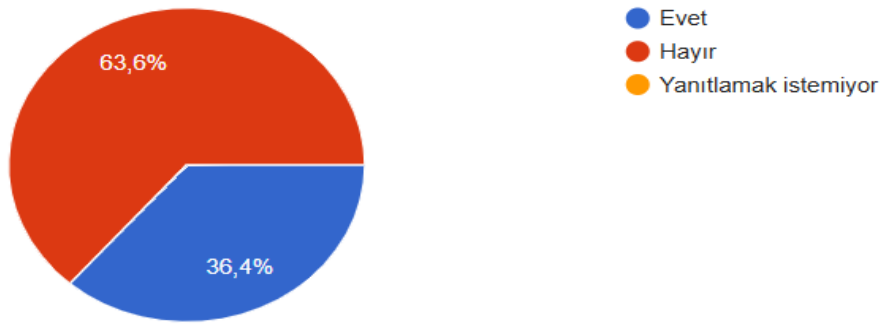
Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözetim, tutukevi, çocuk kapalı ceza infaz kurumu, çocuk eğitimevi veya idari gözetim altındaki çocuklar) yaşam hakkı ile beden ve ruh sağlığını güvence altına alan sağlık hizmetlerine erişim hakkı; devletin koruma ve gözetim yükümlülüğü (pozitif yükümlülük) kapsamında ulusal ve uluslararası mevzuatta özel güvencelere bağlanmıştır.

Bu düzenlemeler uyarınca, özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların sağlık ve yaşam hakları bakımından devlet yalnızca müdahale etmeme yükümlülüğü altında değil; kuruma kabul anından tahliyeye kadar düzenli hekim muayenesi, acil sevk, psikososyal destek, intiharı önleme ve şüpheli ölüm durumunda re'sen etkili adli soruşturma yürütme şeklinde aktif pozitif koruma yükümlülüğü altındadır.

Çocuğun tedavi gerektiren mevcut bir sağlık sorunu var mı?

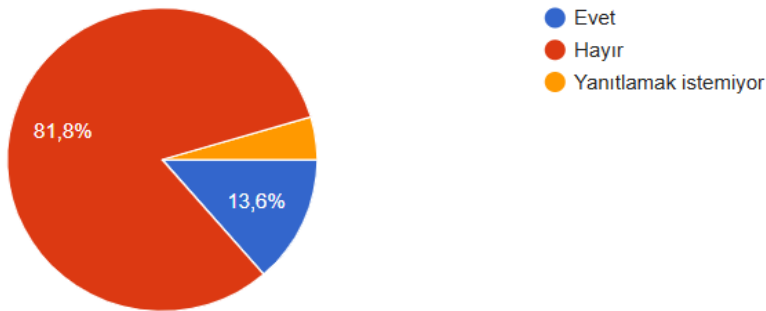

Kurumda devam eden bir tedavisi var mı?

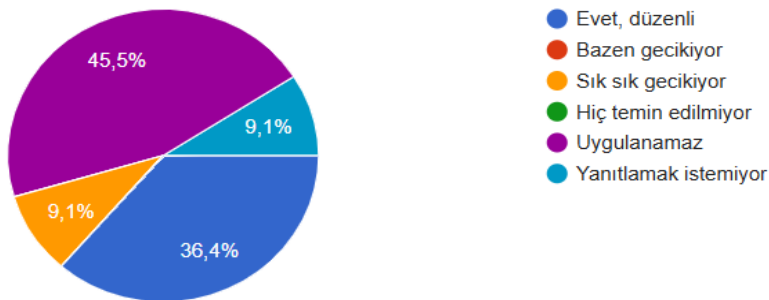

İlgili mevzuat gereğince özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların yaşama ve sağlıklı gelişme hakkının bir bütün olarak değerlendirilmesi ve korunması gerektiği açıktır. Görüşme yapılan çocukların %52,4'ü sağlık sorunu olduğunu belirtmiş, % 36,4'ü ise tedavisinin devam ettiğini ifade etmiştir.

Sürekli kullanması gereken ilaç var mı?

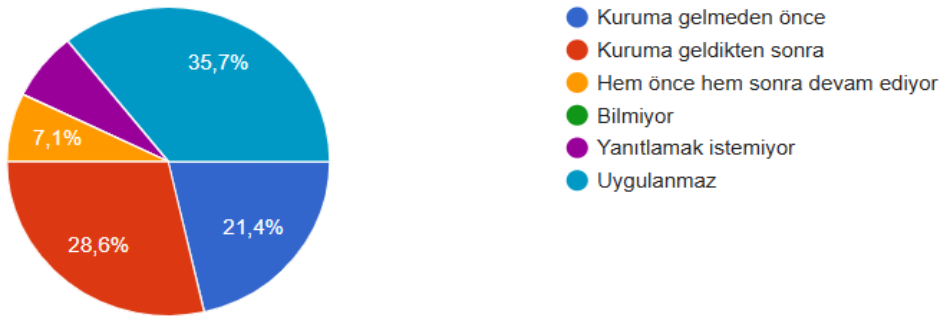

İlaç düzenli olarak temin ediliyor mu?

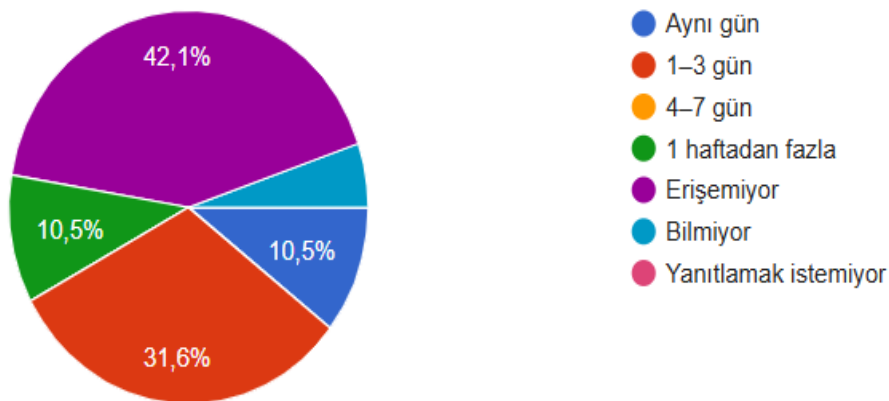
Sorulara yanıt veren çocukların %13,6'sı sürekli ilaç kullanması gerektiğini ifade etmiştir. Sürekli veya belirli dönemlerde ilaç kullanması gereken çocukların %36,4'ü ilaçların düzenli olarak temin edildiğini, %9,1' ilaç temini sırasında sık sık gecikmeler yaşandığını, %45,5'i ise kurumda kaldığı süre boyunca hiç ilaca ihtiyaç duymadığını aktarmıştır. Sürekli ilaç kullanıp kullanmadığına ilişkin paylaşımda bulunmak istemeyen çocukların oranı ise %4,5'tir.

Sağlık/tedavi ihtiyacı ne zaman başladı?

Sağlık durumları sebebiyle kontrol veya tedaviye ihtiyacı olan çocukların %28,6'sı önceden sağlıklı olmasına rağmen kuruma geldikten sonra sağlığının bozulduğunu, kontrol ve tedaviye ilişkin ihtiyacının olduğunu aktarmaktadır.

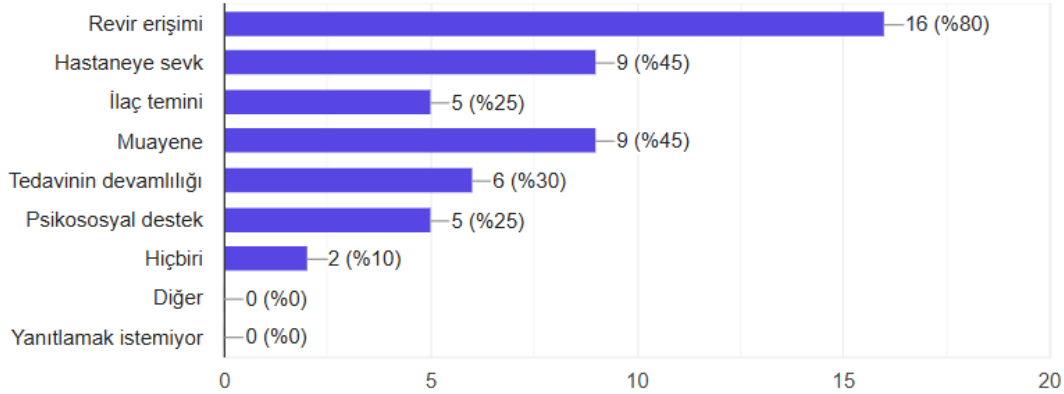
Sağlık hizmetine ihtiyaç duyduğunda revire ne kadar sürede erişebiliyor?

Görüşmeler süresince çocuklar tarafından revire götürülme ile ilgili çok sayıda yakınma aktarılmıştır. Aktarılan yakınmalar ; revire gitmek istediğini belirten çocukların gözle görülür bir yaralanması veya rahatsızlığı olmadığı sürece talebinin dikkate alınmadığı, taleplerinin dikkate alınması için vücutlarında gözle görülür başka yaralanmalar meydana getirmek zorunda kaldıkları, infaz koruma memurlarının revire götürme yönünde inisiyatif kullandığı, revire gitmek

için dilekçe verdiklerini ancak herhangi bir geri dönüş yapılmadığı, bazen çocukların birbirlerini veya kendilerini kendi imkanları ile tedavi etmek zorunda kaldıkları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Sağlık hizmetine erişimde son 6 ay içinde herhangi bir sorun yaşandı mı?

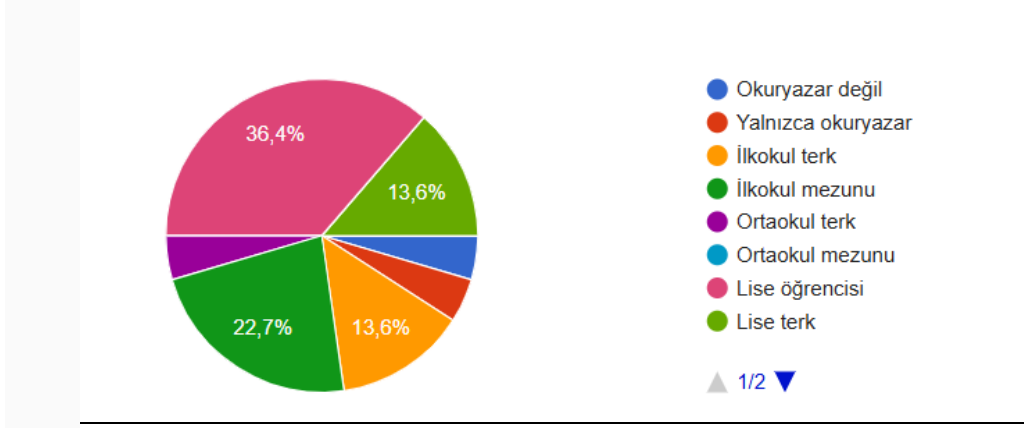

Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; muayene sırasında mutlaka infaz koruma memurlarının da bulunduğu, revirdeki doktorun ilgisizliği ve muayenelerin çok kısa süreli/uzaktan/sözlü olması sebebiyle işlevsizliği (görüşmeler devam ederken çocukların aktarımlarına göre doktor değişikliği yaşanmış, yeni gelen doktorun öncekinden daha ilgili olduğu da söylenmiştir) , revire yaralanma sebebiyle gidildiğinde “iyi halli” durumunun sona ereceğinden bahisle gidilmek istenmemesi, kurumda sıklıkla uyuz, mantar gibi bulaşıcı hastalıkların görülmesi ve bu hastalıkların bulaştığı çocukları koğuştaki odalara kilitlenmek suretiyle çocukların karantinaya alındığı, revirin çalışma saatleri dışında acil müdahaleyi gerektiren bir durum olsa bile revir saatinin beklendiği, hastaneye sevk edilmenin çok nadir görüldüğü öğrenilmiş, sağlık hakkına ilişkin diğer ihlaller olarak değerlendirilmiştir.

4.2 EĞİTİM HAKKI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözetli, tutukevi, çocuk kapalı ceza infaz kurumu, çocuk eğitimevi veya idari gözetim altındaki çocuklar) bireysel, zihinsel ve mesleki gelişimlerini güvence altına alan eğitim ve öğrenim hakkı; devletin pozitif yükümlülüğü, çocuğun yüksek yararı ve topluma yeniden kazandırma ilkeleri kapsamında ulusal ve uluslararası mevzuatta özel güvencelere bağlanmıştır

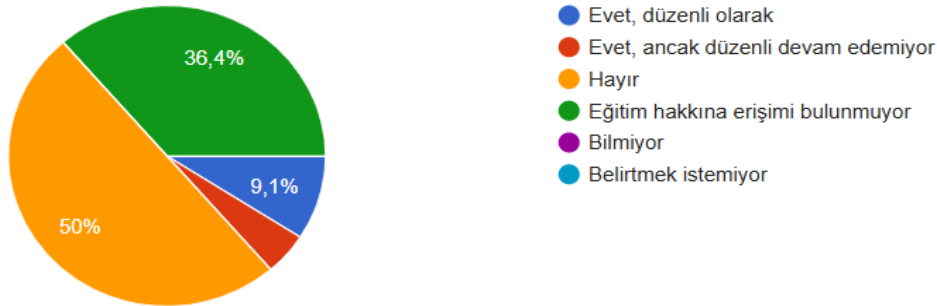
Kuruma gelmeden önceki eğitim durumu

Görüşme gerçekleştirilen ve sorulara yanıt veren çocukların %4,5'i sadece okuryazar, %4,5'i okuryazar değil, %4,5'i ortaokul terk, %13,6'sı lise terk, %13,6'sı ilkokul terk, %22,7'si ilkokul mezunu, %36,4'ü de lise öğrencisidir.

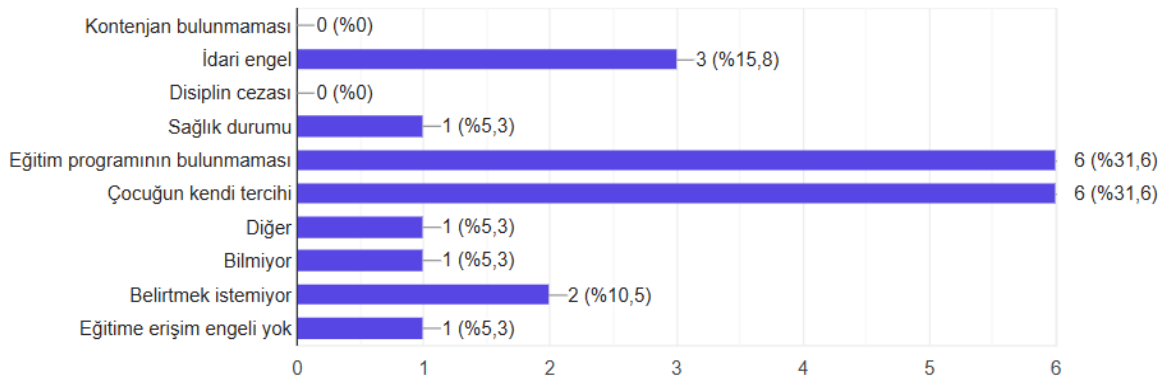
Kurumda bulunan çocuklar arasındaki eğitim düzeyinin değişkenliği, çocukların ihtiyaç duyduğu ve devam etmesi gereken eğitim programlarının farklılığını da ortaya çıkarmaktadır.

Çocuk kurumda eğitime devam ediyor mu?

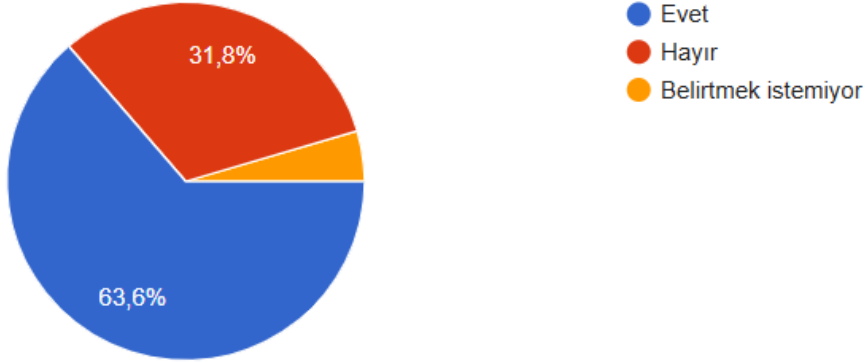
Ceza infaz kurumu bünyesinde aktif olarak yalnızca lise düzeyinde eğitim veren okul olduğu bilgisi aktarılmıştır. Çocukların %50'si bu kurumda eğitim almadığını ifade etmiştir.

Eğitim faaliyetlerine erişemiyorsa sebebi nedir?

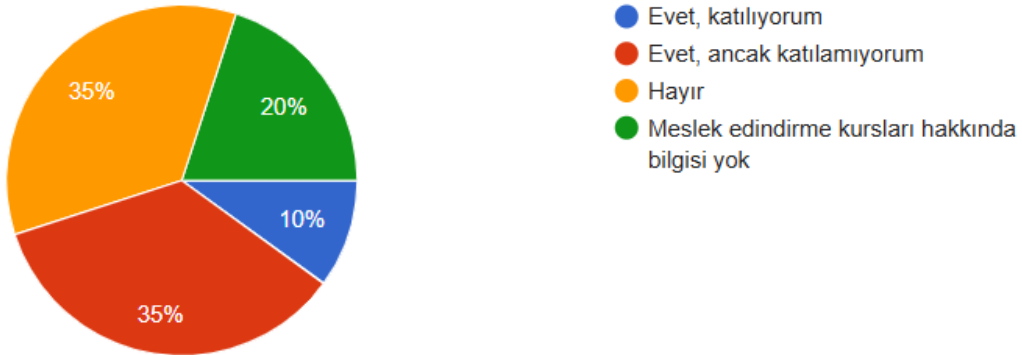
Soruya yanıt veren çocukların eğitim faaliyetlerine erişememe sebepleri incelendiğinde çocukların; %31,6'sının eğitim programının bulunmaması, %31,6'sının ise tercih etmediği seçeneklerine yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Çocukların kuruma gelmeden önceki eğitim düzeyleri arasındaki bariz farklılıklar; kurumdaki çocukların eğitime devam etmek için isteklerini azaltmakla beraber eğitim faaliyetlerinin çocuklara özgü ihtiyaçlar gözetilerek yerine getirilmesi gerektiğini de göstermektedir.

Çocuk kuruma gelmeden önce çalışıyor muydu?

Soruya yanıt veren çocukların %63,6'sı kuruma gelmeden önce çalıştığını belirtmiştir. Çocukların eğitime devamlılığı ile herhangi bir işte çalışması arasında ise negatif korelasyon bulunduğu değerlendirilmektedir.

Kurumda meslek edindirme kursu bulunuyor mu?

Soruya yanıt veren çocuklara, kurumda herhangi bir meslek edindirme kursu bulunup bulunmadığı sorulduğunda görüşülen çocukların genellikle sosyal etkinlikler ile meslek edindirme kurslarını birbirine karıştırdığı gözlemlenmiştir. Çocukların bütüncül aktarımlarına göre yukarıdaki veriler elde edilmiş, %10'u bu kurslara katıldığını, %35'i böyle bir kursun bulunmadığını, %20'si ise meslek edindirme kursu hakkında herhangi bir bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; özel eğitim öğrencisi olması sebebiyle kurumda uygun okul olmaması sebebiyle eğitime devam edemediği, okula devam etmek için idareye yazılı olarak başvuru yapmasına rağmen sonuç alamadığı,

kuruma gelmeden önce devam ettiği okuldan gerekli belgeleri getirmeden kurum içerisindeki okula kaydının yapılamayacağını söylendiği ve ne kendisinin ne de okuryazar olmaması sebebiyle ailesinin bu belgeleri getirme imkanının olmaması, okula yalnızca “problemsiz çocukların” kayıt edilebildiğini düşündüğü, kurumdaki herkesin okula gitmek istemesi halinde okulun kontenjanının yetersiz kalacağı, okula gitmese bile üniversiteye hazırlanmak için gerekli kaynakların temin edilmesine bile razı olduğu ifade edilmiştir.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus; çocukların kuruma gelmeden önce düzenli eğitim hayatı olduğu varsayımına göre yargılandığı dava beraat ile sonuçlansa bile yargılamaların uzun sürmesi sebebiyle eğitime yarım bıraktığı yerden devam edemeyeceği/etmediği gerçeğidir. Mevcut şartlarda ise özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların bu yönüyle de ikincil örselenmeye maruz kalması kaçınılmazdır.

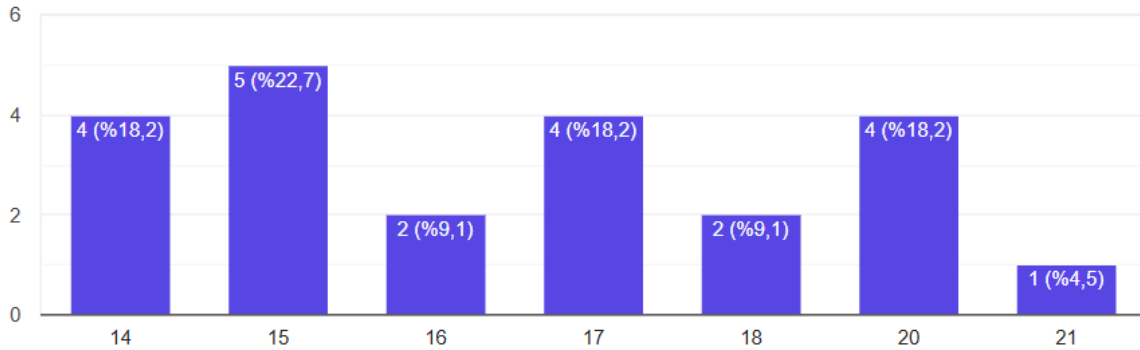
4.3 BARINMA HAKKI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözetli birimleri, tutukevleri, çocuk kapalı ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde tutulan çocuklar) barınma hakkı; fiziksel güvenlik, beden ve ruh sağlığı, kişisel mahremiyet, insan onuru ve psiko-sosyal gelişim ilkeleri çerçevesinde şekillenen çok boyutlu bir hak kategorisidir.

Bu alandaki temel hukuki standartlar; çocukların yetişkinlerden mutlak surette ayrı barındırılması, yaş ve cinsiyete dayalı ayrıştırma, aşırı kalabalığın (overcrowding) önlenmesi, kişi başına düşen asgari fiziki alan, doğal ışık, havalandırma, iklimlendirme ve hijyenik yaşam koşullarının sağlanmasıdır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki Aliğa'da bulunan İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; A,B ve C Blok olmak üzere 3 bloktan oluşmaktadır. Her bir blokta 1-12 arasında toplam 12 koğu, her koğuşta ise 10'ar kişilik oda ile 360 kişi kapasitesi bulunmaktadır. Koğuş mimarisi de 10 kişiye göre düzenlenmiş, 10 kişi için ayrı oda olacak şekilde dizayn edilmiştir.

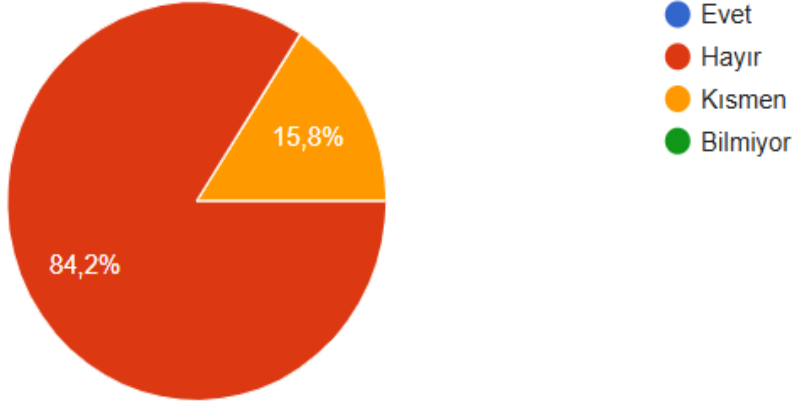
Görüşme sırasında bu koğuşta kaç çocuk kalmaktadır?

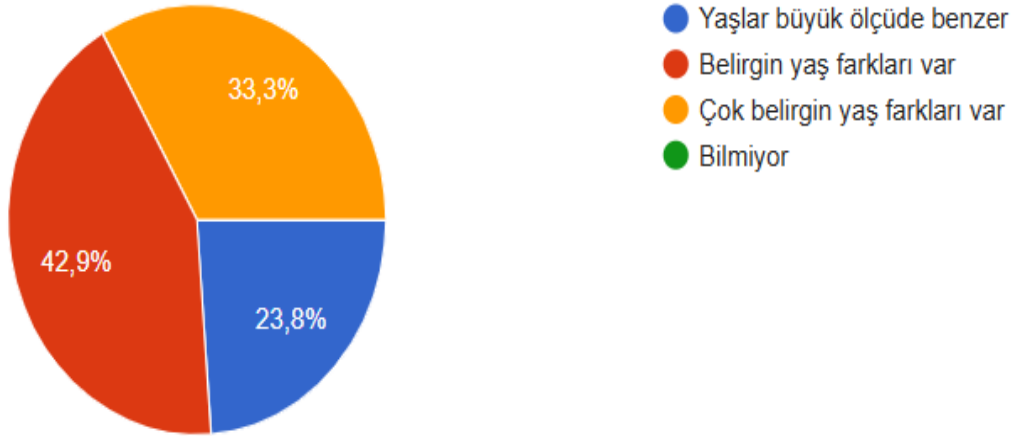
Yapılan görüşmeler süresince görüşme gerçekleştirilen çocukların tamamı koğuşta hiçbir zaman 10 kişi veya daha az sayıda kalmadıklarını aktarmıştır. Bazı çocuklar ile çoklu görüşmeler gerçekleştirilmiş, yukarıdaki veriler en son görüşmedeki aktarım esas alınarak oluşturulmuştur. Koğuşların 10 kişi kapasiteli olduğu ve buna göre dizayn edildiği göz önüne alındığında koğuşta kalan bütün çocukların mahremiyetinin ihlal edildiği ve barınmasının uygun koşullarda

sağlanmadığı değerlendirilmektedir. Ayrıca söz konusu ihlal beraberinde çocuklar açısından; ayrımcılık , akran zorbalığı, hiyerarşi, havalandırma, hijyen, salgın hastalık vb. gibi sorunların daha fazla yaşanmasına sebep olmaktadır.

Çocuklar yaş ve gelişim özelliklerine uygun şekilde gruplandırılıyor mu?

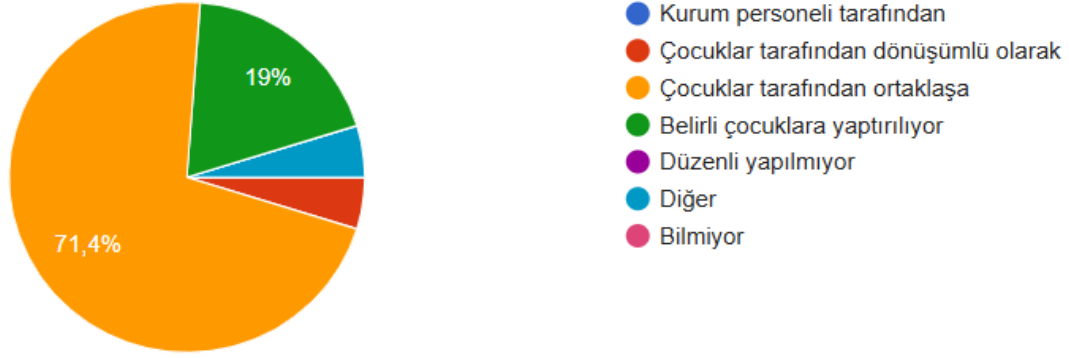

Aynı bölümde kalan çocuklar arasındaki yaş farkı nasıldır?

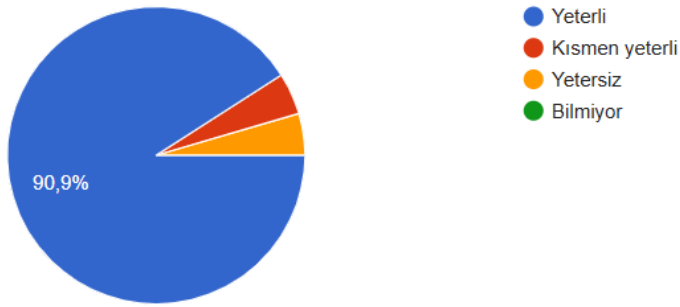
Görüşme gerçekleştirilen çocukların tamamı koğuşta sadece kendi yaşlılarının olmadığını, %84,2'sinin ise koğuşların yaş ve gelişim özelliklerine uygun şekilde gruplandırılmadığını düşündüğünü aktarmıştır. Çocukların %42,9'u belirgin yaş farkı olduğunu aktarırken %33,3'ü çok belirgin yaş farkı olduğunu ifade etmiştir.

Koğuş/oda temizliği nasıl sağlanıyor?

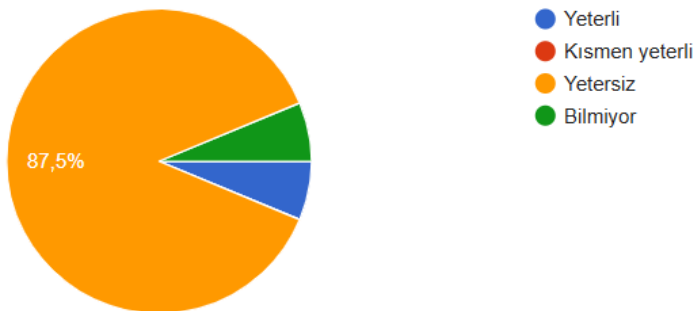

Görüşme yapılan ve soruya yanıt veren çocukların tamamı, temizlik malzemelerinin kantinden ücretini ödeyerek kendileri tarafından temin edildiğini belirtmiştir. Kantinde sınırlı sayıda temizlik malzemesinin bulunduğu, yalnızca bulaşık deterjanı, çamaşır deterjanı ve yüzey temizleme suyunun olduğu, özellikle banyoların ve tuvaletlerin gerekli temizlik malzemeleri ile temizlenmemesi ve çok eski olması sebebiyle kullanılamaz halde olduğu iletilen yakınmalar arasındadır. Temizlięin ise çocukların %71,4'ü tarafından ortaklaşa yapıldığı, %19'u tarafından belirli çocuklara yaptırıldığı şeklinde açıklanmıştır.

Isıtma yeterli mi?

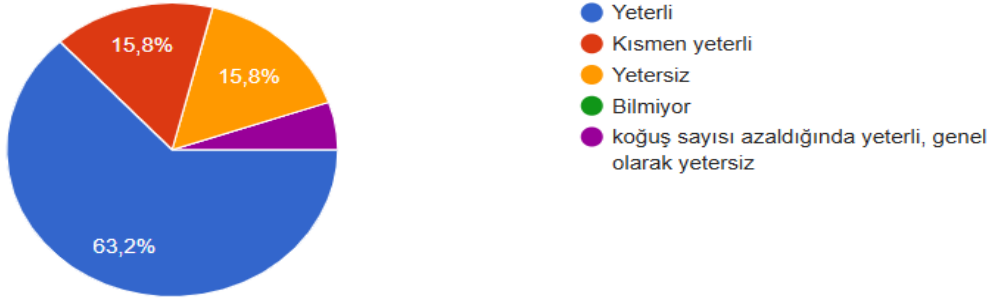

Soğutma yeterli mi?

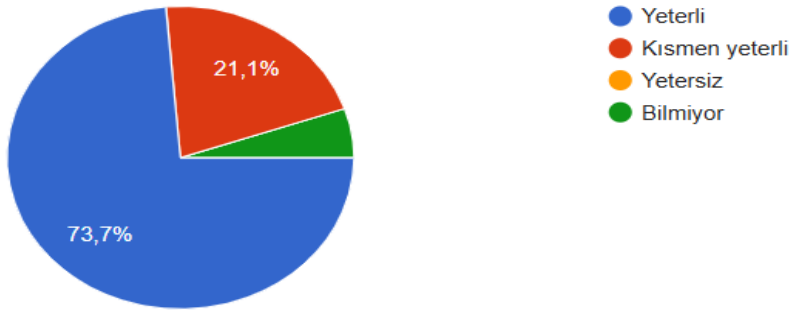

Soruya yanıt veren çocukların %90,9'u ısıtmanın yeterli olduğunu, %87,5'i ise soğutmanın yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Çocuk gün içerisinde açık havaya çıktığı alanı yeterli buluyor mu ?

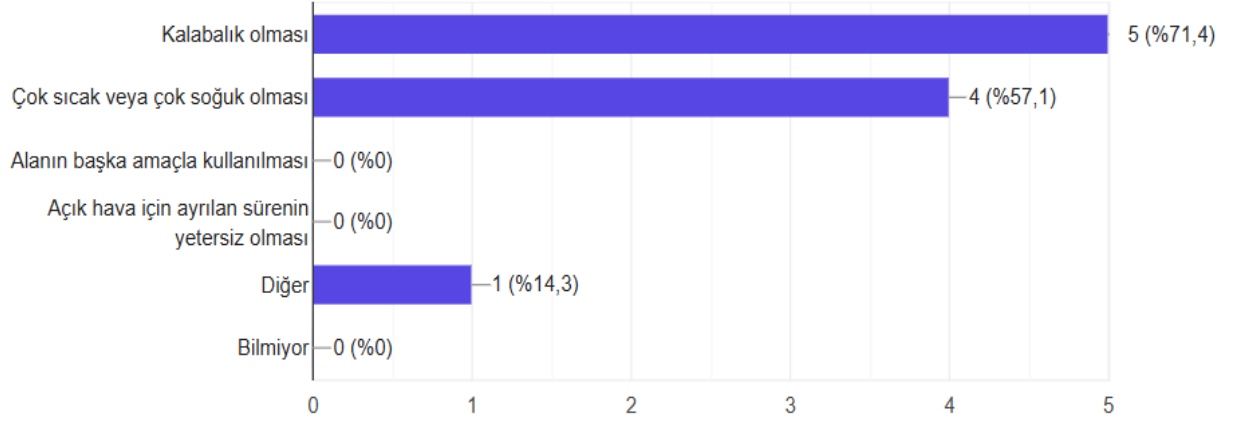

Çocuk gün içerisinde açık havaya çıkabildiği süreyi yeterli buluyor mu ?

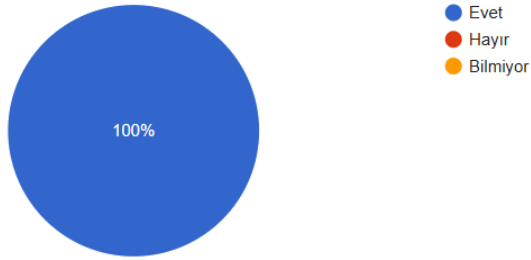
Görüşme gerçekleştirilen ve soruya yanıt veren çocukların tamamı gün içerisinde açık havaya erişebildiği özel bir alan bulunduğunu, bu alanın gün boyunca açık kaldığı, akşama doğru havanın kararmasına yakın kapatıldığını ifade etmiştir. Çocukların %63,2'si açık havaya çıktığı alanı yeterli bulurken, %73,7'si açık havaya çıktığı süreyi yeterli bulmaktadır.

Açık hava alanının uygulamasını yetersiz buluyorsa sebebi nedir ?

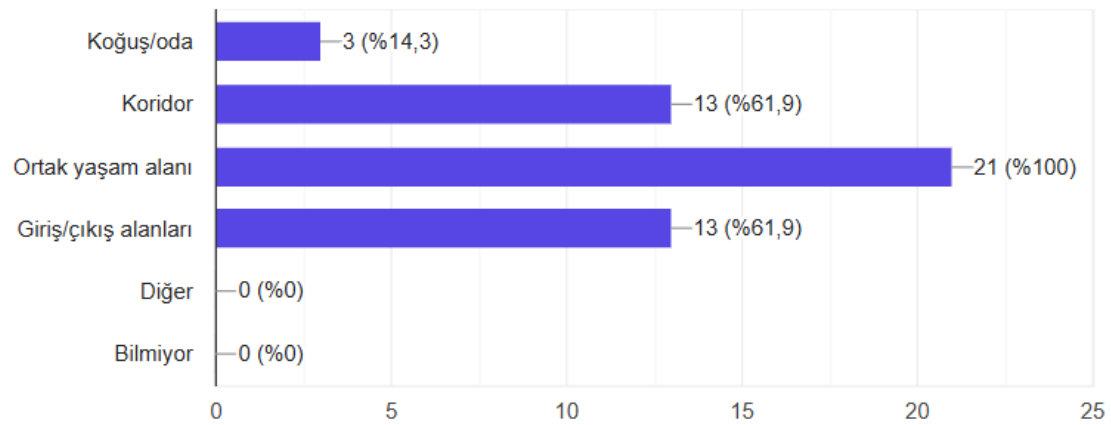

Açık hava alanı uygulamasının yeterli bulunmamasının başlıca sebepleri ise kalabalık olması ve hava koşullarıdır.

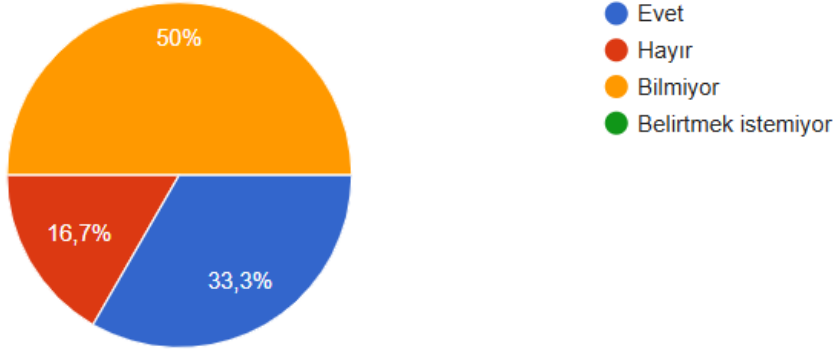
Ortak yaşam alanlarında kamera bulunuyor mu?

Kameraların bulunduğu alanlar hangileridir?

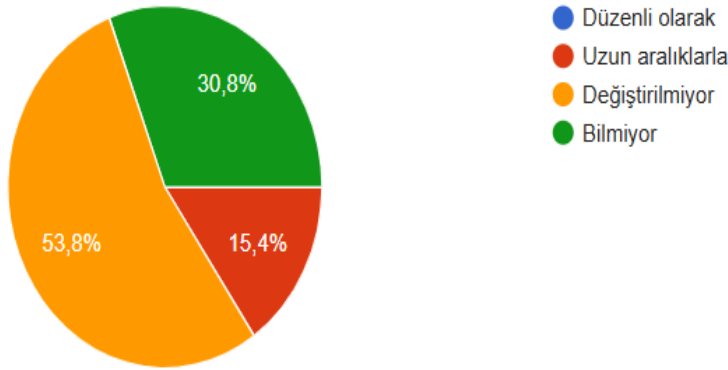

Kamera sisteminde ortak yaşam alanlarında kör noktalar bulunuyor mu?

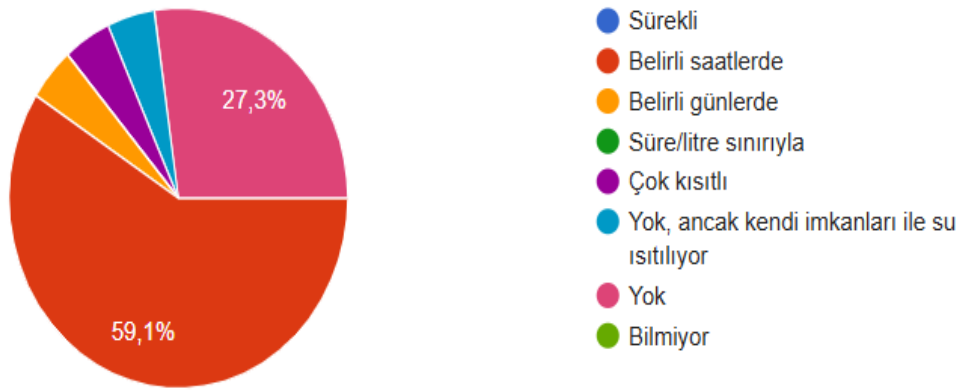
Sorulara yanıt veren çocukların tamamı ortak yaşam alanlarında kamera olduğunu belirtirken, kameraların hangi kısımlarda olduğuna ilişkin sorulan soruda birden fazla cevap verilmesi mümkünken cevaplarda farklı yoğunlaşmaların olduğu gözlemlenmiştir. Dikkat çeken bir diğer husus ise çocukların %33,3'ünün kameraların kör noktalarının bulunduğunu aktarmasıdır.

Nevresim ve yastık kılıfları ne sıklıkla değiştiriliyor?

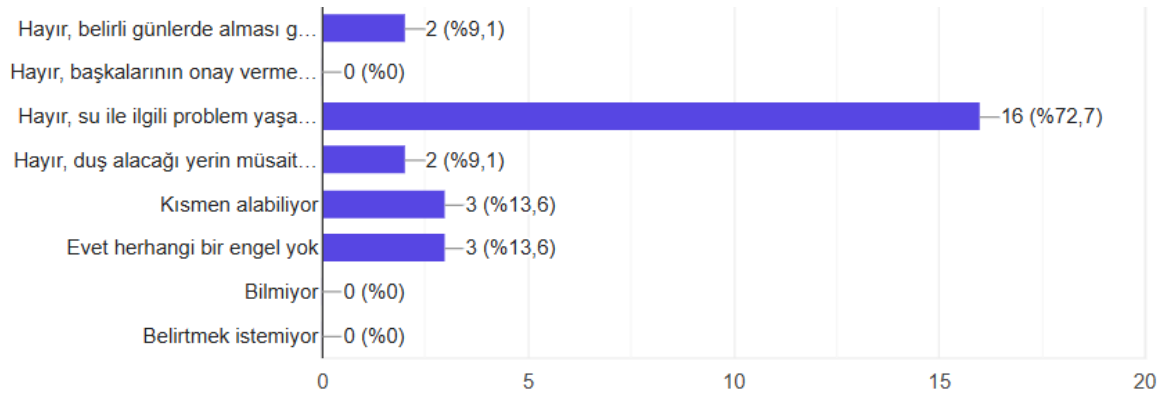
Sorulara yanıt veren çocukların bazıları koğuşta kendilerine nevresim ve yastık verildiğine ancak verilen bu eşyaların kendilerine zimmetlendiğine, ücretini ödeme suretiyle dahi yenisini alamadıklarına, teslim aldıklarında ise genelde kirli/eski olduğuna ilişkin yakınmalarda bulunmuşlardır. Görüşmenin gerçekleştirildiği çocukların hiçbiri kurumda bulunduğu süre içerisinde düzenli olarak nevresim veya yastık kılıfının değiştirildiğini ifade etmemiştir.

Sıcak suya erişim nasıl?

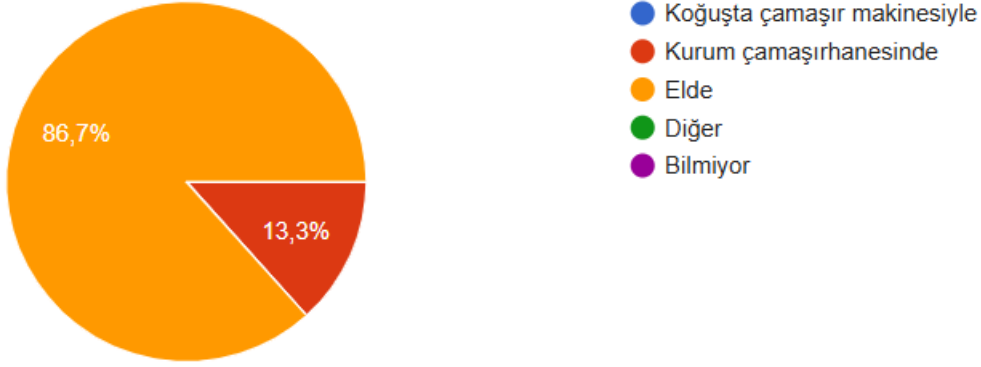
Sıcak suya erişim ile ilgili sorulan soruda cevapların birbirinden çok farklı olduğu gözlemlenmiştir. Görüşmenin gerçekleştirildiği ve soruya yanıt veren çocukların farklı cevaplar vermesinin farklı blok ve farklı koşullarda olmasından kaynaklanabileceği değerlendirilmiş, verilen cevapların bulunulan koşullar ve bloklar olarak tekrar incelenmesi neticesinde cevapların tutarlı olduğu anlaşılmıştır. Çocukların %59,1'i sıcak suya belirli saatlerde eriştiğini, %27,3'ü sıcak suya erişimlerinin olmadığını, %4,5'i sıcak suyun olmaması sebebiyle ısıtıcılarla ısıtarak sıcak su elde ettiklerini, %4,5'i kısıtlı olarak sıcak suya erişim sağlayabildiklerini, %4,5'i ise yalnızca belirli günlerde sıcak suya erişim sağlayabildiklerini aktarmıştır. Bazı çocuklar da sık sık su kesintisi yaşandığını, sıcak olmayan suya bile erişemediklerini ifade etmiştir

Duş almak istediği zamanlarda duş alabiliyor mu ?

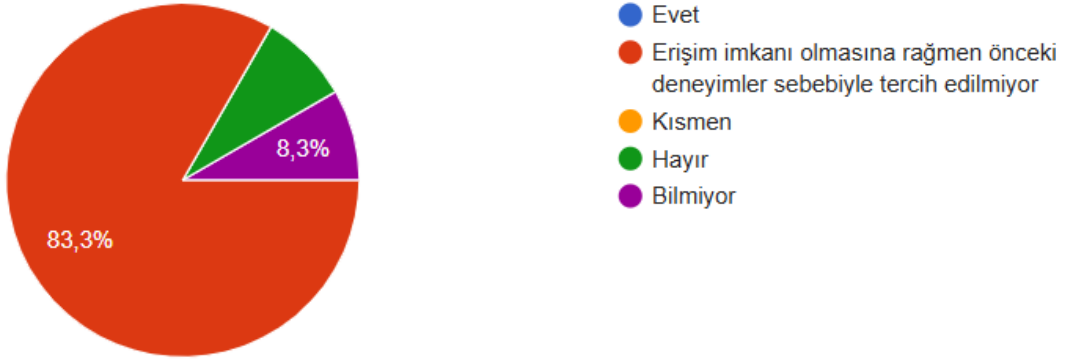

Sıcak suya erişimde problem yaşanmasına bağlı olarak duş ile ilgili de yakınmaların su ile ilgili problemler yaşanması üzerine yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

Çamaşırlarınız nasıl yıkaniyor?

Çamaşır makinesine erişim düzenli mi?

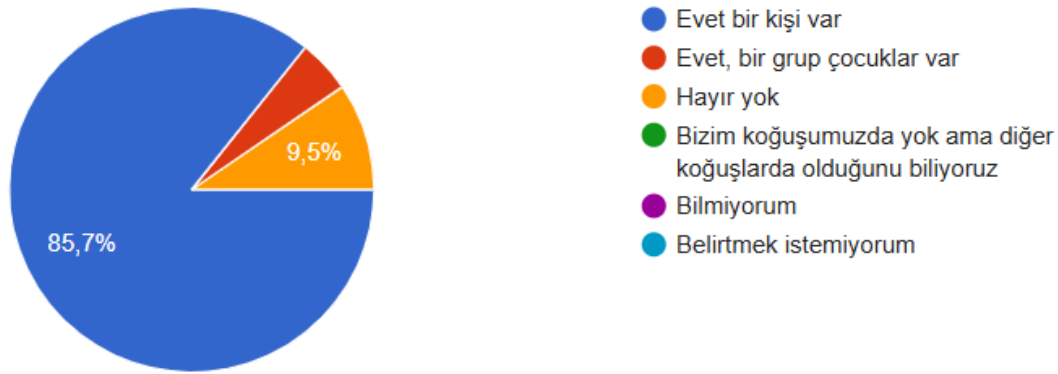
Sorulara yanıt veren çocukların %86,7'si çamaşırlarını ellerinde yıkadıklarını, %83,3'ü ise kurumun çamaşır makinesinin bulunduğunu ancak önceki deneyimleri sebebiyle çamaşırlarını ellerinde yıkamayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Çamaşırlarını yıkamaya gönderenlerin önceki deneyimlerine ilişkin çamaşırların farklı gelmesi, yıkanmadığının düşünülmesi, çamaşırların geldiğinde kötü kokmasına dair yakınmalar, görüşmecilere aktarılmıştır. Bazı çocukların ise ellerinde aşırı kuruluk, derisinde çatlaklıklar ve yaralar gözlemlenmiş, sebebi sorulduğunda ise çamaşır deterjanından oluşan tahrişler olduğu ifade edilmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; yataklarda tahta kurusu olduğu, tuvaletlerden fare ve haşerelerin çıktığı, özellikle yazın havaların çok sıcak olması sebebiyle suya çok ihtiyaç duymalarına rağmen suların kesildiği, koğuşların çok kalabalık olması, koğuştaki odalarda kalanların mahremiyet ve istediği zaman tuvalet ile duş alma imkanı olmasına rağmen ortak alanda kalanların bu imkanlardan yararlanamadığı, yatma saatinde uyumak istemeyenlerin ve diğer çocuklarla konuşmak isteyenlerin ise oda yerine ortak alanlarda kalmak istediği, hali hazırda kapasitenin üzerinde çocuk bulunması sebebiyle oda sayısının yetersizliğine rağmen disiplin cezası veya hastalık gibi sebeplerle çocukların odaya kilitlendiği ve mevcut oda sayısının tamamen yetersiz kaldığı, koğuşlarda çamaşır makinesine ve vantilatöre ihtiyaç duydukları, ortak koğuş temizliğine ilişkin görev dağılımında koğuş içerisindeki hiyerarşinin etkili olduğu ifade edilmiştir.

4.4 İŞKENCE, EZİYET VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

Çocuk adalet sisteminde işkence, kötü muamele ve insan onuruyla bağdaşmayan muamele yasağı; uluslararası insan hakları belgeleri ve ulusal çocuk koruma mevzuatında çocuğun fiziksel ve psikolojik kırılganlığı dikkate alınarak mutlak koruma ilkeleriyle düzenlenmiştir.

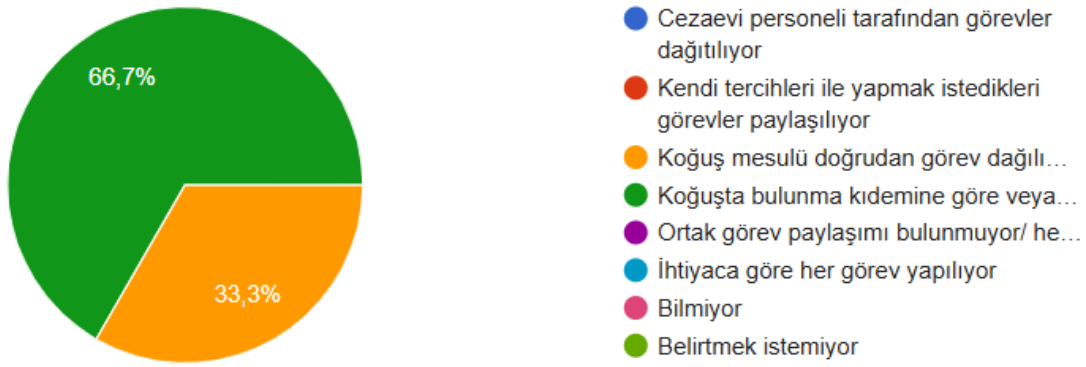
Koğuşunuzda temsilci/mesul var mı ?

Görüşme yapılan ve soruya yanıt veren çocukların %9,5'i koğuşlarında mesul olmadığını ifade ederken geriye kalan çocukların tamamı koğuşlarında bir mesul olduğunu belirtmiştir. Görüşmeler sonucu aynı koğuşta kalan çocukların koğuş mesulüne ilişkin bu soruya farklı cevaplar vermesi görüşmeciler tarafından dikkat çeken bir husus olarak değerlendirilmiştir.

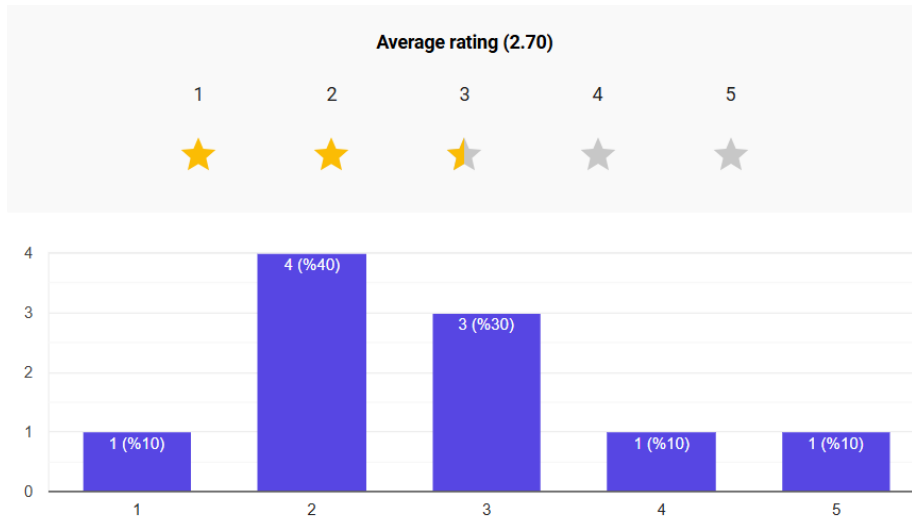
Koğuş mesulünün bulunduğu ilişkin yanıt veren çocuklara açık uçlu olarak koğuş mesulünün ne gibi sorumlulukları olduğu sorulduğunda; sınıf başkanı gibi olduğu, koğuşta yapılacak görevleri dağıttığı, koğuşu susturduğu ve müdürlere nasıl davranılacağını gösterdiği, koğuş adına konuşma yetkisine sahip olduğu, düzeni kurduğu ve ortamı idare ettiğine yönelik görevleri olduğuna dair tanımlamalar aktarılmıştır. Ayrıca soruya yanıt veren bazı çocuklar kendi koğuşlarında bunların yaşanmadığını ancak diğer koğuştaki arkadaşlarından duydukları kadarıyla koğuş mesullerinin diğer çocuklara eziyet ettiğini, vücutlarına kesik attığını, üzerlerine idrar döktüğünü, kantinden kendisi için harcamalar yaptırdığını ve cinsel istismarda bulunduğunu ifade etmiştir.

Koğuş içindeki yemek dağıtımı/ temizlik bulaşık vb. ortak görevlerin paylaşımı nasıl yapılıyor ?

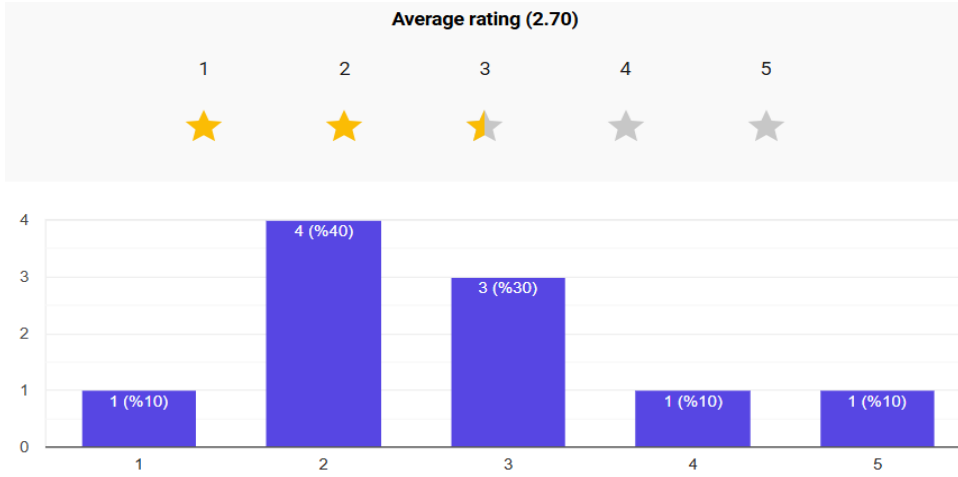
Soruya yanıt veren çocukların tamamı iki seçenek üzerine yoğunlaşmış, %66,7'si koğuşta bulunma kıdemine göre veya diğer çocuklar üzerindeki baskınlığa göre yanıtını verirken %33,3'ü koğuş mesulünün doğrudan görev dağılımı yaptığını aktarmıştır.

Soruya yanıt verenlerden koğuş temsilcisinin/mesulünün diğer çocuklara, 1 ile 5 arasında 1- tamamen taraflı, 5- tamamen tarafsız olacak şekilde ne derecede objektif davrandığının değerlendirilmesi istendiğinde;

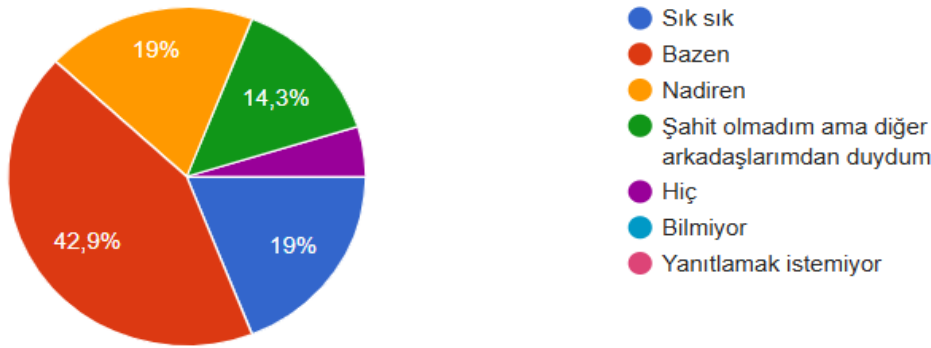
sonucu aktarılmıştır.

Soruya yanıt verenlerden, infaz koruma memurlarının koğuş temsilcisine/mesulüne, 1 ile 5 arasında 1- tamamen taraflı, 5- tamamen tarafsız olacak şekilde ne derecede objektif davrandığının değerlendirilmesi istendiğinde;

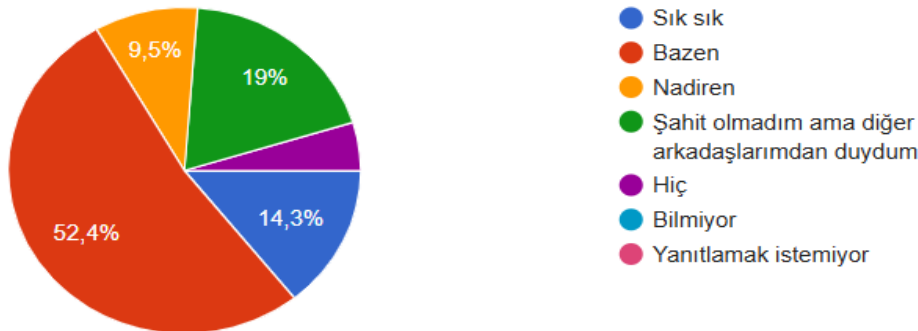
sonucu aktarılmıştır.

Çocuklar arasında fiziksel şiddet yaşıyor mu?

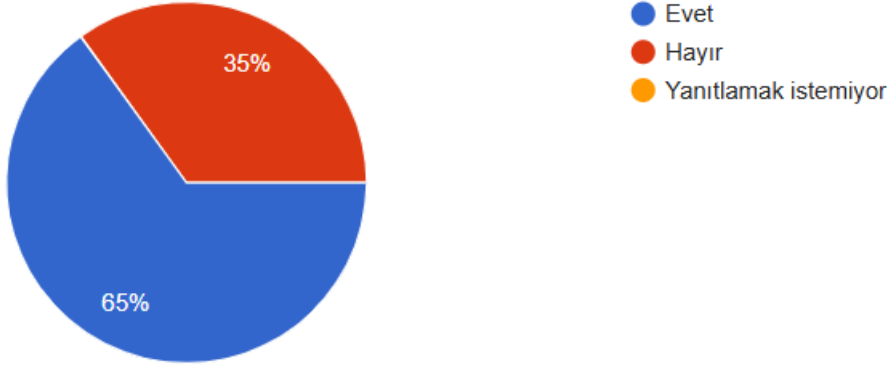
Soruya yanıt veren çocukların %42,9'u çocuklar arasında bazen fiziksel şiddet yaşandığını belirtirken %4,8'i hiç fiziksel şiddet yaşanmadığını aktarmıştır.

Çocuklar arasında tehdit, baskı veya zorlayıcı davranışlar yaşıyor mu?

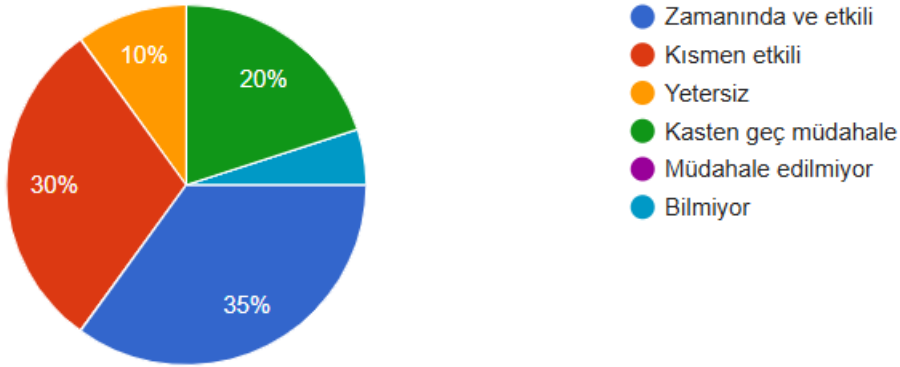
Soruya yanıt veren çocukların %52,4'ü çocuklar arasında bazen tehdit, baskı veya zorlayıcı davranışlar yaşandığını belirtirken %4,8'i hiç tehdit, baskı veya zorlayıcı davranışlar yaşanmadığını aktarmıştır.

Çocuğun kendisi veya arkadaşı, başka çocuklar tarafından şiddet, tehdit veya baskıya maruz kaldı mı?

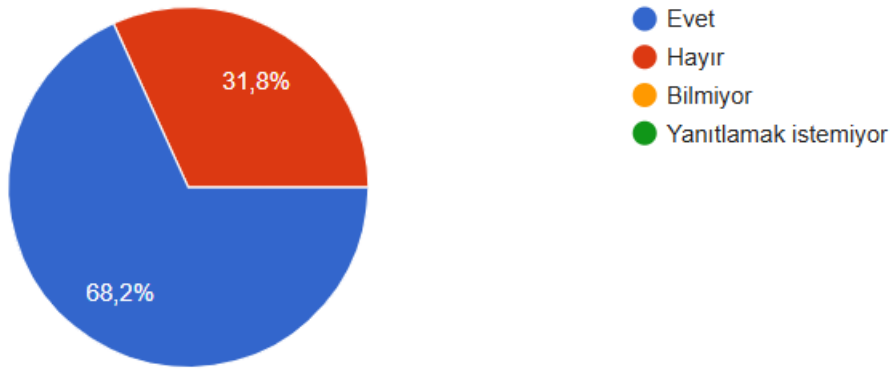
Çocuklar ile gerçekleştirilen görüşmelerde benzer içerikteki sorular gerçekçi cevaplar almak amacıyla farklı soru kalıpları ve seçenekler ile sorulmuş, çocukların; arkadaşlarının yaşadıkları ihlalleri paylaşma meyillerinin daha yüksek olduğu, kendi yaşadıkları ihlalleri anlatmakta daha çekingen kaldığı değerlendirilmiştir.

Çocuklar arasında tehdit, baskı veya zorlayıcı davranışlar ve fiziksel şiddete ilişkin olaylarda personelin müdahalesi nasıl ?

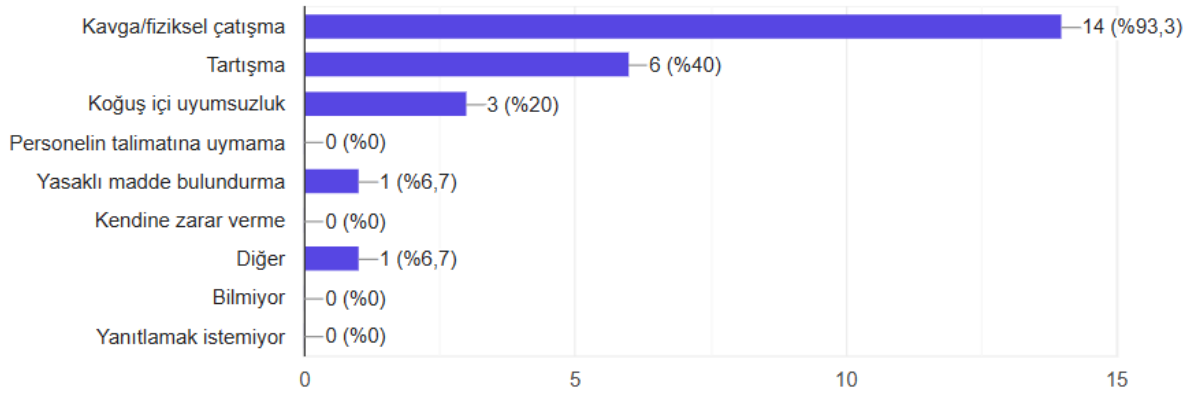
Soruya yanıt vermek istemeyen çocuklar istatistiğe dahil edilmemiştir. Soruya yanıt veren çocukların %35'i müdahalenin zamanında ve etkili olduğunu ifade ederken %30'u kısmen etkili olduğunu, %20'si personelin bu tür olaylara kasten geç müdahale ettiğini, %10'u personel tarafından gerçekleştirilen müdahalenin yetersiz olduğunu, %5'i ise personelin nasıl müdahale ettiğini bilmediğini aktarmıştır.

Çocuk daha önce disiplin cezası aldı mı?

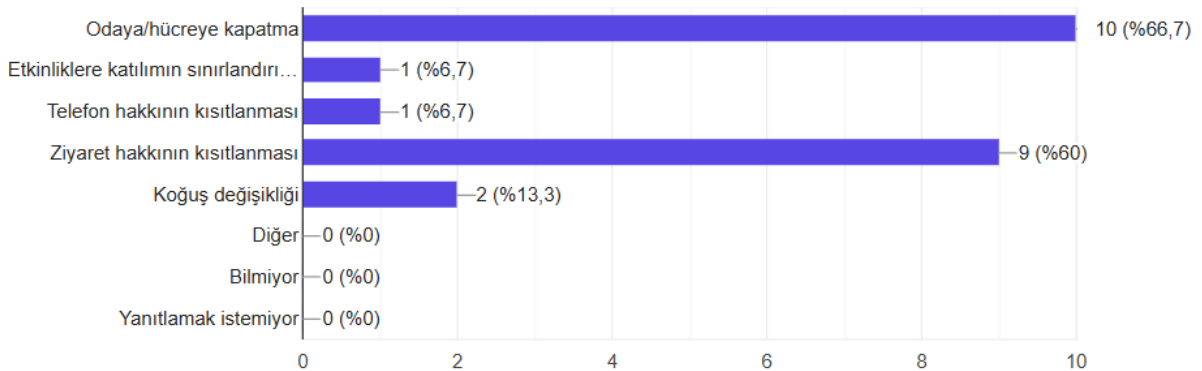
Görüşme yapılan ve soruya yanıt veren çocukların %68,2'si disiplin cezası aldığını aktarmıştır.

Disiplin cezasının nedeni nedir?

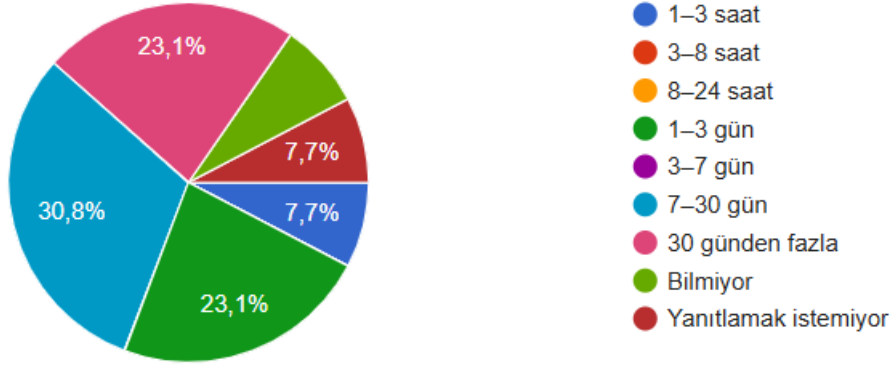
Görüşme yapılan ve soruya yanıt veren çocukların birden fazla disiplin cezası alanları bakımından çoklu veri girişi istatistiğe yansıtılmıştır. Disiplin cezalarının kavga, fiziksel çatışma, tartışma üzerine yoğunlaştığı görülmektedir.

Verilen disiplin cezasının türü nedir?

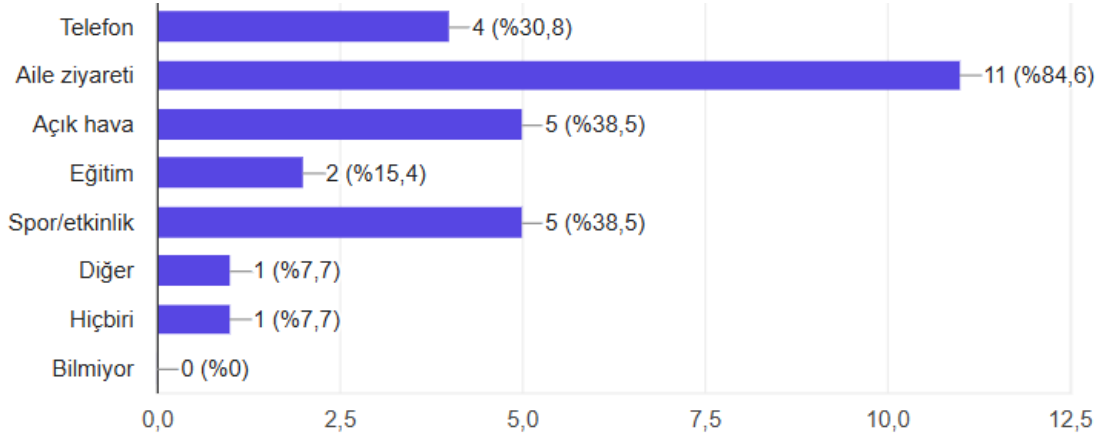
Görüşme yapılan ve soruya yanıt veren çocukların birden fazla türde disiplin cezası alanları bakımından çoklu veri girişi istatistiğe yansıtılmıştır.

Disiplin cezasının süresi nedir?

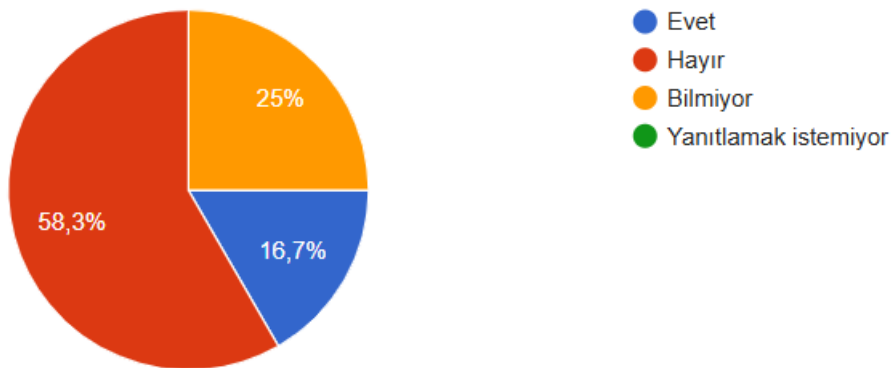

Görüşme yapılan ve soruya yanıt veren çocukların %30,8'i 7-30 gün arasında, %23,1'i 30 günden fazla, %23,1'i 1-3 gün arasında, %7,7'si 1-3 saat arasında disiplin cezası aldığını ifade ederken %7,7'si yanıtlamak istemediğini, %7,7'si ise ne kadar süre ile disiplin cezası aldığını bilmediğini aktarmıştır.

Disiplin cezası nedeniyle aşağıdaki haklardan herhangi biri kısıtlandı mı?

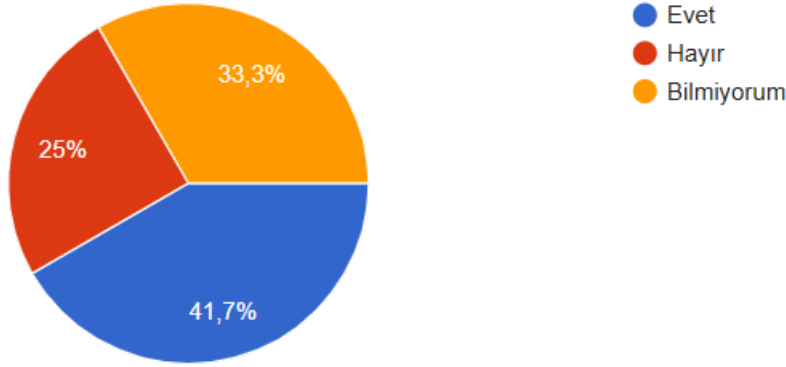

Disiplin cezasına karşı itiraz/başvuru imkânı konusunda bilgilendirildi mi?

Soruya yanıt veren çocukların %58,3'ü disiplin cezasına karşı itiraz veya başvuru hakkına ilişkin kimsenin bilgilendirme yapmadığını, %25'i bu konu hakkında bilgilendirme yapıldıysa da bilmediğini, %16,7'si ise itiraz veya başvuru hakkında bilgilendirme yapıldığını aktardı.

Koğuştaki başka bir çocuğa verilen disiplin cezası sebebiyle çoklu kısıtlama yapıldı mı ?

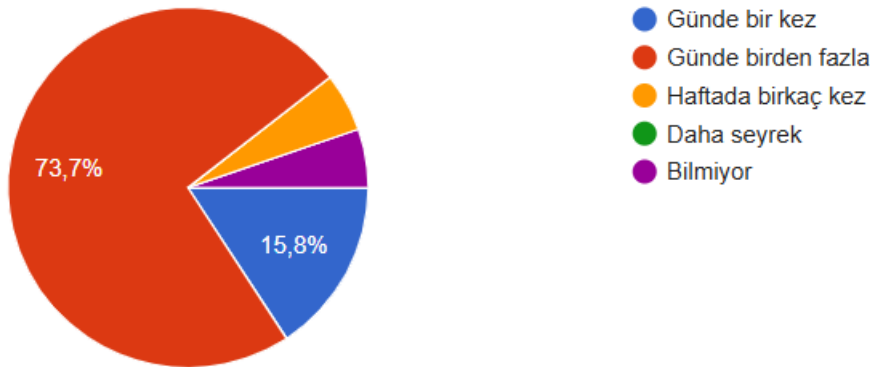

Çocuklardan birine verilen disiplin cezası sebebiyle olayla herhangi bir ilgisi bulunmayan tüm koğuş arkadaşlarının da kısıtlamalara maruz bırakıldığı, koğuştan birinin disiplin cezası alması sebebiyle koğuşun tamamının “kötü halli koğuş” ilan edilerek bazı etkinliklerden ve haklardan mahrum bırakıldığı bilgisine haricen ulaşılmış ve bu soru anlatılan hususu değerlendirmek üzere görüşülen çocuklara yöneltilmiştir. Soruya yanıt veren çocukların %41,7'si koğuştaki başka bir çocuğa verilen disiplin cezası sebebiyle çoklu kısıtla yapıldığını, %25'i ise böyle bir kısıtlamanın yapılmadığını aktarmıştır.

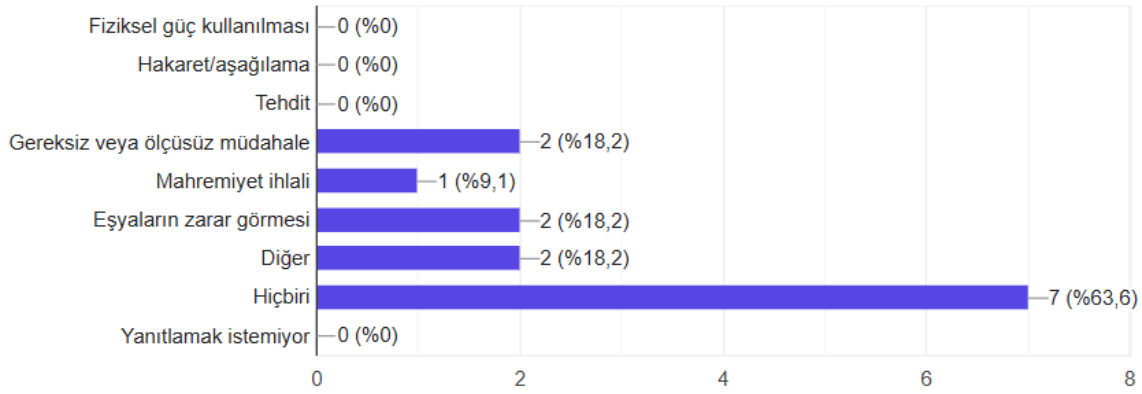
Kuruma ilk girişte çıplak arama yapıldı mı?

Görüşme yapılan çocukların tamamı kuruma giriş sırasında çıplak aramaya maruz bırakılmadığını aktarmıştır.

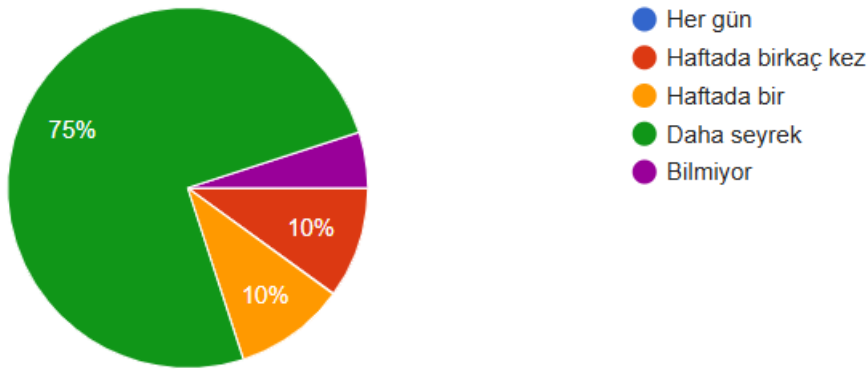
Sayım ne sıklıkta yapılıyor?

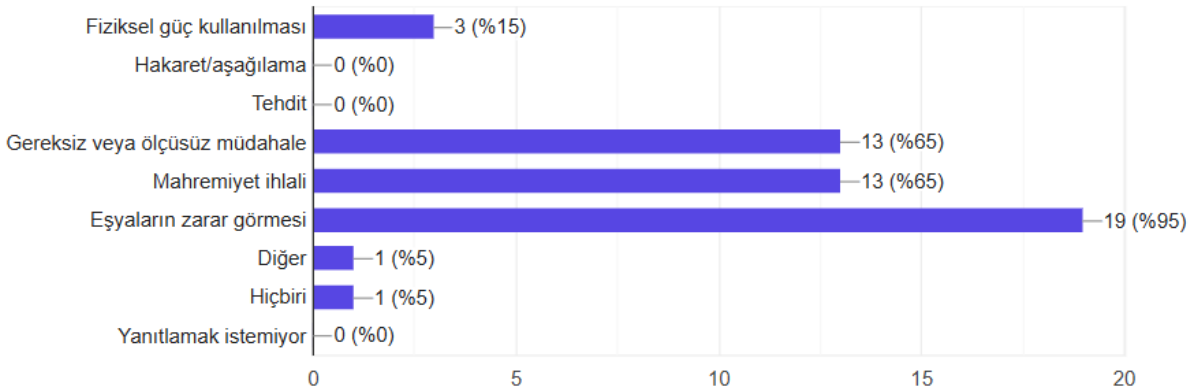
Son altı ay içinde sayım sırasında aşağıdakilerden herhangi biri yaşandı mı?

Arama ne sıklıkta yapılıyor?

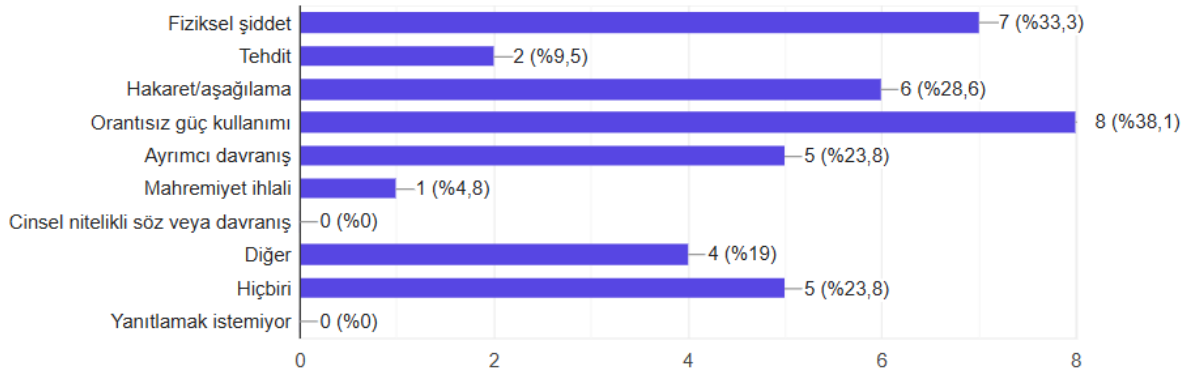

Son altı ay içinde arama sırasında aşağıdakilerden herhangi biri yaşandı mı?

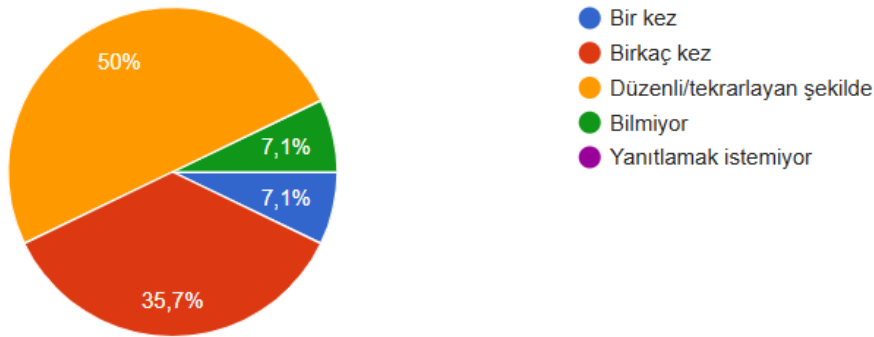
Son altı ay içinde arama sırasında yaşanan olaylara ilişkin verilen cevaplar çoklu veri olarak istatistiğe yansıtılmıştır. Sayıma ve aramaya dair sorular birlikte değerlendirildiğinde, çocuklar tarafından aramaya dair daha kapsamlı olumsuz geri dönüşler gerçekleştirilmiş, özellikle koğuşlarda kurum içinde temin edebildikleri ürünleri kullanarak “eve” dönüştürmek için süslemelerde ve düzenlemelerde bulunduklarını ancak her arama sırasında bu süslemelerin yırtıldığı, kırıldığı, söküldüğü, fırlatıldığı, kullanılamaz hale getirildiği, eşyaların ise tamamen dağıtıldığı ifade edilmiştir.

Son altı ay içinde hapishane personeli tarafından aşağıdakilerden herhangi birine maruz kaldın mı veya maruz kalan arkadaşına tanıklık ettin mi ?

Soruya yanıt veren çocukların son altı ay içinde hapishane personeli tarafından maruz kalınan veya maruz kalan arkadaşına tanıklık edilen olumsuz eyleme ilişkin verilen cevaplar çoklu veri olarak istatistiğe yansıtılmıştır.

Yaşanan olay/olaylar ne sıklıkta gerçekleşti?

Son 6 ay içerisinde infaz koruma memurları tarafından önceki soru kapsamında herhangi bir eyleme maruz bırakılan çocuklardan soruya yanıt verenlerin yanıtları istatistiğe yansıtılmıştır. Buna göre %50'si bu eylemlerin düzenli/tekrarlayan şekilde gerçekleştiğini, %35'i birkaç kez gerçekleştiğini, %7,1'i bir kez gerçekleştiğini, %7,1'i ise ne sıklıkta gerçekleştiğini bilemediğini ifade etmiştir.

Ayrıca bu aşamada belirtmekte yarar vardır ki bazı çocuklar ile yapılan görüşmeler sırasında, camekan olan avukat görüşme odasının dışında çocuk ile göz teması kurabilecek şekilde sandalyeye oturan ve görüşme süresince çocuğa bakan infaz koruma memurları olmuştur. Kurumda bulunan avukat görüşme odalarının ses yalıtımının yetersiz olması ve dışarıya ses geçirmesi (4 farklı avukat görüşme odalarının kendi aralarında da ses geçirdiği ve odalar kapalıyken de karşılıklı koridorlarda bulunan infaz koruma memurlarının arada avukat görüşme odaları olmasına rağmen sesini yükseltmeden iletişim kurabildiği gözlemlenmiştir), infaz koruma memurlarının bu davranışlarından sonra bazı çocukların ifade şekillerini değiştirerek daha kısa cevaplar verdiği veya soruyla alakası olmasa dahi kurumdan duyduğu memnuniyeti ifade etmesi sebebiyle görüşmelere son verilmiş, avukat müvekkil mahremiyetine uygun şartlar sağlanana kadar görüşmeye devam edilmemiştir. Bu durumun yaşandığı görüşmelerde infaz

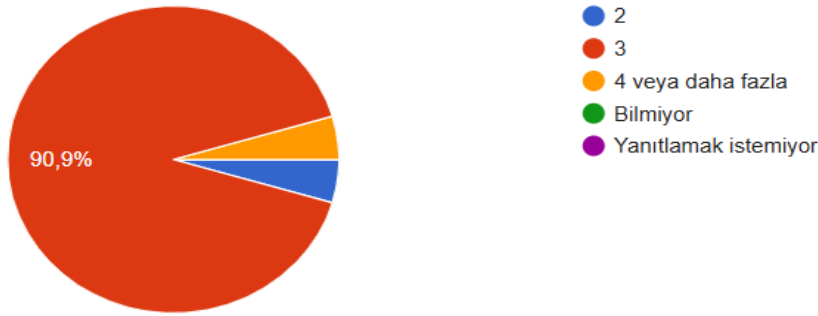
koruma memurları uyarılmış, bazı infaz koruma memurları görüşmeci avukatların talebi üzerine yer değişikliği yapmıştır veya sandalyesinin yönünü değiştirmiştir. Bazı infaz koruma memurları ise kendisine bu yönde talimat geldiği gerekçesiyle bahsedilen eylemlerine devam etmiştir ve bu hususa ilişkin görüşmeci avukatlar tarafından tespit tutanakları tanzim edilmiştir. Uygulamanın bir diğer düşündürücü yanı ise kendilerine talimat geldiğini ifade eden infaz koruma memurlarının bir görüşmeye koridordan gözlemlediği sırada, diğer avukat görüşme odalarında da görüşmelerin devam etmesi ve o odaları gözlemleyen başkaca infaz koruma memurunun bulunmamasıdır.

Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; infaz koruma memurlarının fiziksel olaylara müdahale ederken genellikle bileği kıvrırmak suretiyle kolu sırttan enseye yaklaştırarak çocukları etkisiz hale getirdiğini ve bunu kol kıvrırma olarak tanımladıklarını, koğuşlarda teşkilatların bulunduğunu, teşkilat denilen gruplaşmaya dahil olanların koğuş mesulü ile organize şekilde hareket ettiği, koğuş mesullerinin ise çocuklar arasındaki kavga ile belirlendiği ve kavga eden çocuklardan biri pes edene kadar kavganın devam ettiği, koğuş içerisinde çıkan kavgaların çoğunun da bu sebeple meydana geldiği, kavga etmek için üst maltanın seçildiği, üst maltada kavga edilmesinin sebebinin ise infaz koruma memurlarının kavga geç müdahale etmesi olduğu, çocuklar arasında anlaşmazlık yaşandığında cezaevi idaresinin koğuş mesulünün söylediklerine itibar ettiği ve genelde koğuş mesulünün anlaşmazlık yaşadığı çocukların haksız bulunduğu, idare ile işbirliği yapmadan koğuş mesulü olunamayacağı ve bu yüzden koğuş mesulü ile cezaevi personelinin arasının iyi olduğu, cezaevi personeli ile koğuş mesulünün arası bozulduğunda mesulün koğuşunun değiştirildiği ve böylelikle gücünü kaybettiği, koğuş mesullerinin ve desteklediği kişilerin koğuştaki ortak işlere dahil olmadığı, arkadaşlarından duydukları kadarıyla diğer koğuşlardaki mesullerin çocuklara masaj yaptırmak, kantinden kendi adına harcama yaptırmak, kişisel temizliği yaptırmak, yemek vermemek vb. Suretlerde eziyet ve istismarda bulunduğu, mavi/süngerli/yumuşak oda olarak tanımladıkları bir odanın bulunduğu ve bazı çocukların disiplin edilmek amacıyla bu odaya kapatıldığı, kendisinin de bu odaya götürüldüğü, kapının üzerinde içeride bulunan çocukların fotoğraflı künyesinin olduğu ve odanın önünden geçerken içeride kimin olduğunu böylelikle anladıkları, koğuşta bulunan odalara iki kişinin aynı anda girmesinin yasak olduğu ve bu yasal ihlal edilmesi halinde “cinseller koğuşuna” gönderilmekle tehdit edildikleri, kameraların kör noktalarının bulunduğu ve bu alanlarda istenmeyen olayların yaşanabildiği, koğuştaki odalarda tuvalet bulunması, gün içerisinde bu odaların kilitli olduğu ve infaz koruma memurlarının bazen çağrılara geç cevap vermesi sebebiyle tuvaletlerini kaçırdıkları, üzerlerinin idrar olduğu ve bu konuda diğer çocuklar tarafından da zorbalandıkları ifade edilmiştir.

4.5 BESLENME HAKKI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

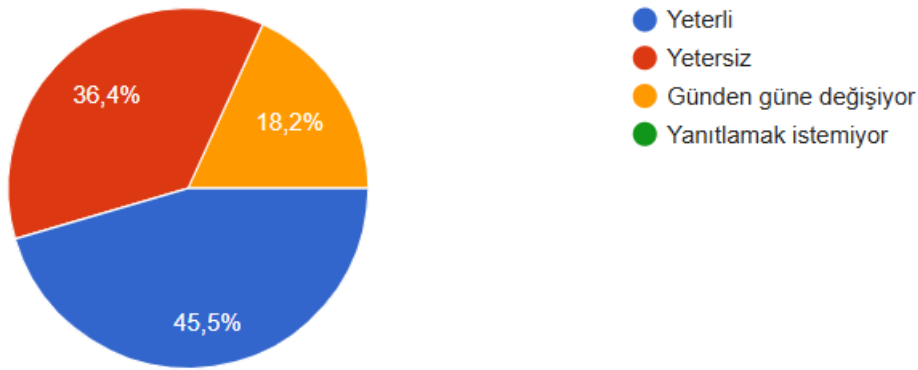
Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözetli, tutukevi, çocuk kapalı ceza infaz kurumu ve çocuk eğitimevlerinde bulunan çocuklar) beslenme ve sağlıklı suya erişim hakkı; yaşam hakkı, maddi ve manevi varlığın korunması ile kötü muamele yasağının zorunlu bir unsuru olarak ulusal mevzuat ve uluslararası insan hakları metinlerinde teminat altına alınmıştır. Bu alandaki temel ilke, devletin vesayeti ve gözetimi altındaki çocuğun fiziksel gelişimini sağlayacak nitelik ve nicelikte gıdaya ücretsiz erişiminin sağlanması ve beslenmenin hiçbir koşulda disiplin/yaptırım aracı haline getirilemeyeceğidir.

Kurumda günde kaç öğün yemek veriliyor?

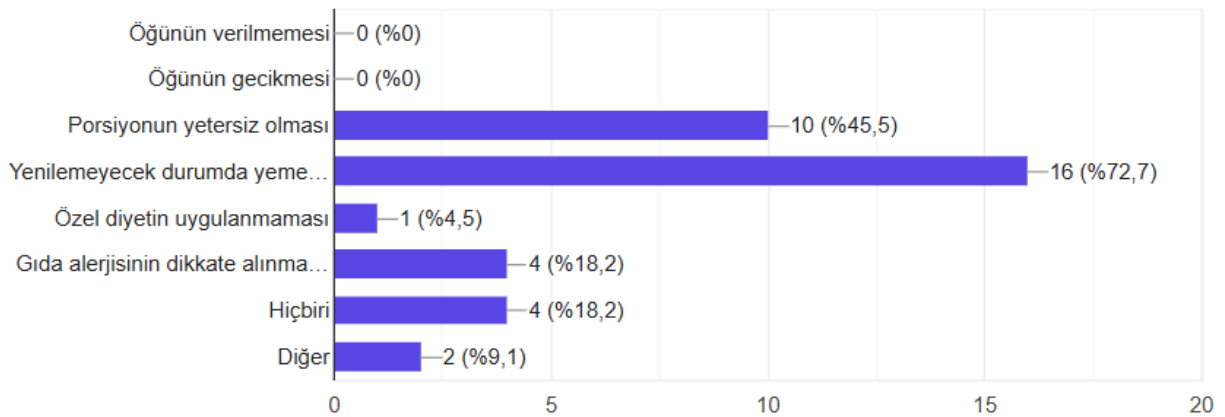
Soruya yanıt veren çocukların %90,9'u gibi büyük bir çoğunluğu günde 3 öğün yemeğe eriştiklerini aktarmıştır. Ayrıca verilen öğünlerin sabah, öğle, akşam olmak üzere birbirlerinin anlatımları ile tutarlı şekilde ve saatlerde olduğu değerlendirilmiştir.

Yemek porsiyonlarının yeterliliği nasıl?

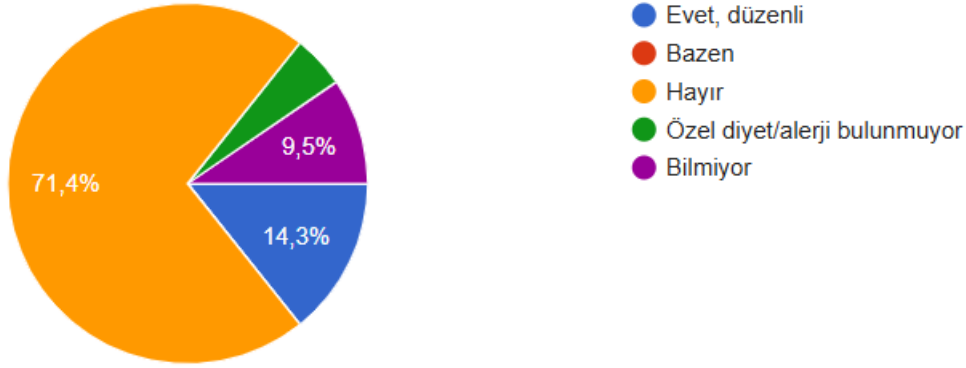
Soruya yanıt veren çocukların %45,5'i porsiyonların yeterli olduğunu belirtirken %36,4'ü porsiyonların yetersiz olduğunu, %18,2'si ise porsiyon yeterliliğinin günden güne değiştiğini ifade etmiştir.

Son bir ay içinde aşağıdakilerden herhangi biri yaşandı mı?

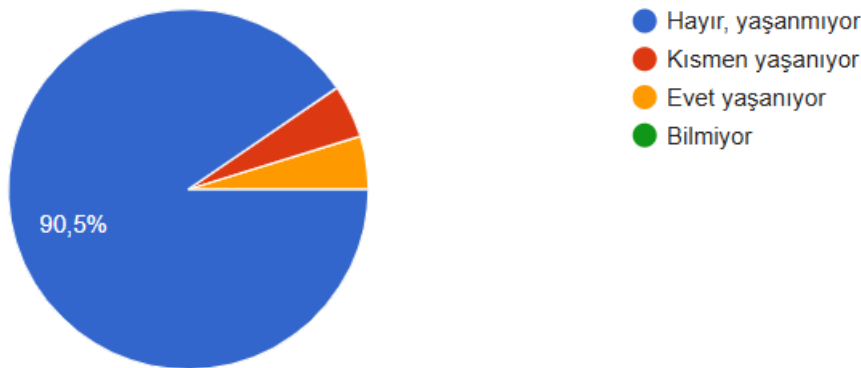
Soruya yanıt veren çocukların yanıtları çoklu veri olarak istatistiğe yansıtılmıştır. Soruya yanıt veren çocukların %72,7'si son bir ay içinde yenilemeyecek durumda yemek verildiğini aktarmıştır.

Özel diyet veya gıda alerjisi varsa buna uygun yemek sağlanıyor mu?

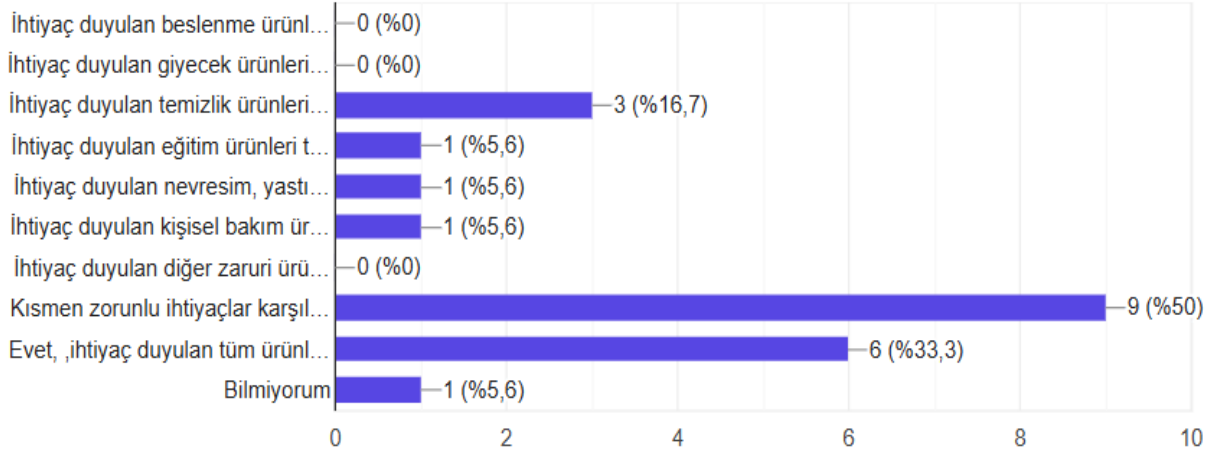
Soruya yanıt veren çocukların %71,4'ü özel diyet veya gıda alerjisine uygun yemek sağlanmadığını, %14,3'ü özel diyet veya gıda alerjisine uygun yemek sağlandığını, %9,5'i özel diyet veya gıda alerjisine uygun yemek sağlanıp sağlanmadığı konusunda bilgi sahibi olmadığını, %4,8'i ise özel diyet veya gıda alerjisine özgü bir ihtiyacının olmaması sebebiyle konu ile ilgilenmediğini aktarmıştır.

Kantine erişim ile ilgili sıkıntı yaşıyor mu ?

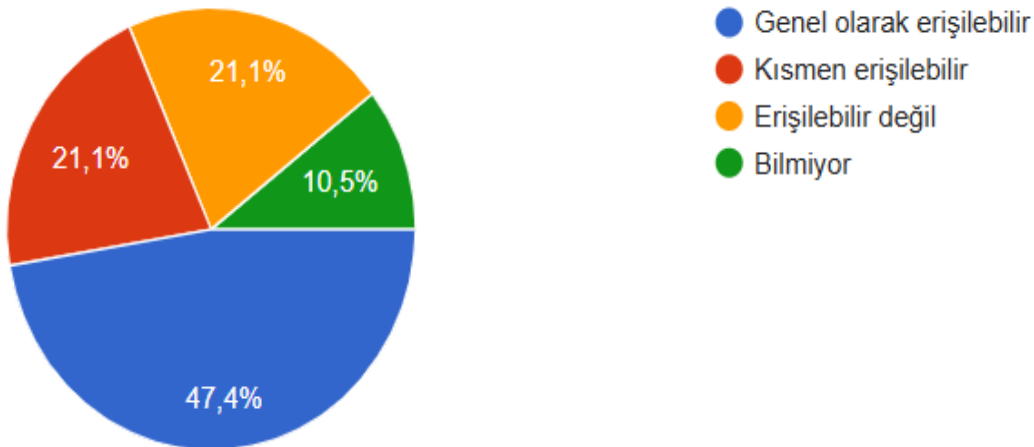
Soruya yanıt veren çocukların %90,5'i kantine erişim ile ilgili bir sıkıntı yaşamadığını, %4,8'i kısmen sıkıntı yaşandığını, %4,8'i ise sıkıntı yaşandığını aktarmıştır.

Kantinden ihtiyaç duyulan temel eşyalar temin edilebiliyor mu ?

Soruya yanıt veren çocukların yanıtları çoklu veri olarak istatistiğe yansıtılmıştır. Soruya yanıt veren çocukların büyük bir kısmı kantine erişimde sıkıntı yaşanmadığını ifade etmiş ancak kantinden temin edilen ürünler hakkında yakınmalar iletmıştır. %33,3'ü ihtiyaç duyulan tüm ürünlere erişebildiğini belirtirken %50'si kısmen zorunlu ihtiyaçların karşılanabildiğini aktarmıştır. İhtiyaç duyulduğu halde temin edilemeyen diğer eşyaların ise temizlik ürünleri, eğitim ürünleri, nevresim yastık vb ürünler, kişisel bakım ürünleri olduğu görülmektedir.

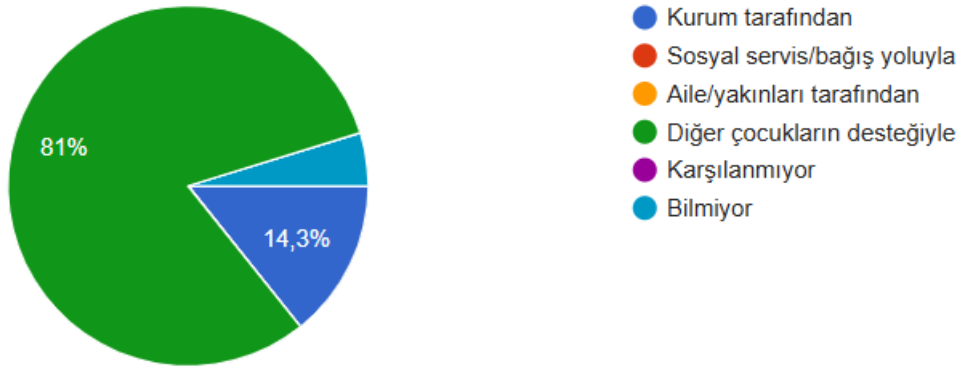
Kantin fiyatları çocukların ekonomik koşulları açısından erişilebilir mi?

Öncelikle belirtmek gerekir ki, yargılamaların uzun sürmesi, değişken ekonomik güç ve güncel enflasyon değerleri gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda, kantindeki ürünlerin kurum dışındaki fiyatları tahmin edilemediğinden soruya yanıt veren çocukların yanıtları sırasında zorlandığı gözlemlenmiştir. Görüşmeciler tarafından ürünlerin marketlerdeki ortalama değerleri paylaşılmış, bu bilgiler de dikkate alınarak çocukların kişisel değerlendirmeleri verilere yansıtılmıştır. Soruya yanıt veren çocukların %47'4'ü fiyatların genel olarak erişilebilir olduğunu,

%21,1'i kısmen erişilebilir olduğunu, %21,1'i erişilebilir olmadığını, %10,5'i ise bilmediğini ifade etmiştir.

Maddi imkânı olmayan çocukların temel ihtiyaçları nasıl karşılanıyor?

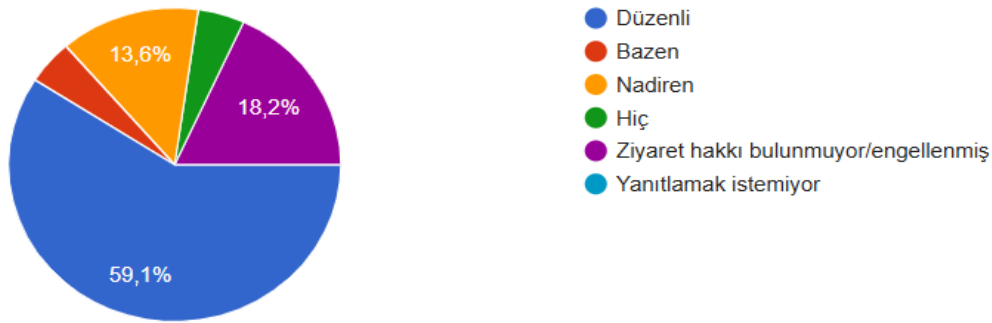
Herhangi bir sebeple yemek yiyemeyen, suya erişemeyen ve bu sebeple temel ihtiyaçları karşılanmayan maddi imkânı yetersiz çocukların ihtiyaçlarının nasıl giderildiği sorulduğunda, soruya yanıt veren çocukların %81'i söz konusu ihtiyaçların diğer çocukların desteği ile kantinden karşılandığı, %14,3'ü kurumun bu ihtiyaçları karşıladığı, %4,8'i ise böyle bir durumda ne olduğunu bilmediği yönünde aktarımda bulunmuştur.

Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; kurumun 3 öğün yemek ile birlikte yalnızca 1 bütün ekmek verdiği, ekmeğin yetersiz kaldığı ve öğünlere paylaştırmakta zorlanıldığı, yenilemeyecek derecede kötü yemeklerin çıktığı, yenilemeyecek derece kötü yemek çıktığı günlerde porsiyonların fazla olduğu, yenilecek türde yemeklerin olduğu günlerde ise porsiyonların yetersiz olduğu, kahvaltıda yalnızca 2 çeşit paketli (peynir, yağ, reçel vb.) kahvaltılık alma haklarının olduğu, domates, salatalık, meyve gibi ürünleri kantinden alabildikleri sürece yiyebildikleri, yemek dağıtımlarının koğuş içerisindeki çocuklar tarafından sağlandığı ve bazen eşit şekilde dağıtım yapılmadığı ifade edilmiştir.

4.6 HABERLEŞME HAKKI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

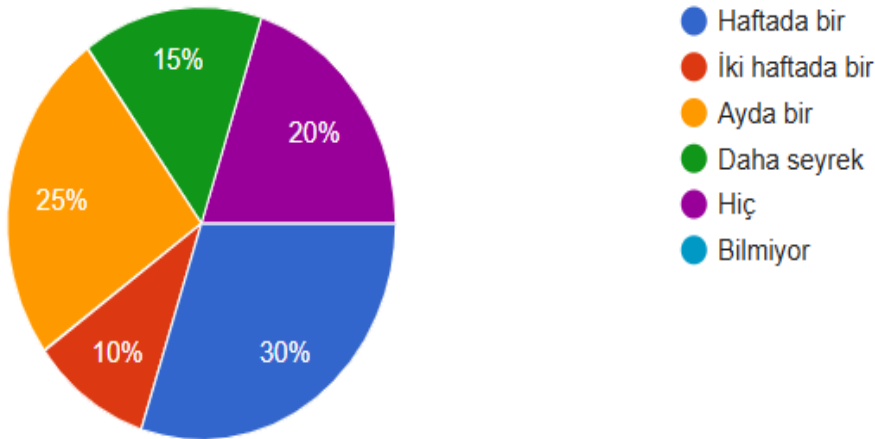
Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözetli merkezleri, tutukevleri, çocuk kapalı ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde bulunan çocuklar) haberleşme hürriyeti; çocuğun dış dünyayla, özellikle de ailesi, yasal temsilcisi, müdafii ve resmi denetim organlarıyla bağını sürdürmesini teminat altına alan anayasal ve uluslararası bir haktır. Bu hak mektup, faks, elektronik mektup (e-posta), telefon ve müdafii ile gizli haberleşme unsurlarını kapsar.

Aile/yakın ziyaretleri gerçekleşiyor mu?

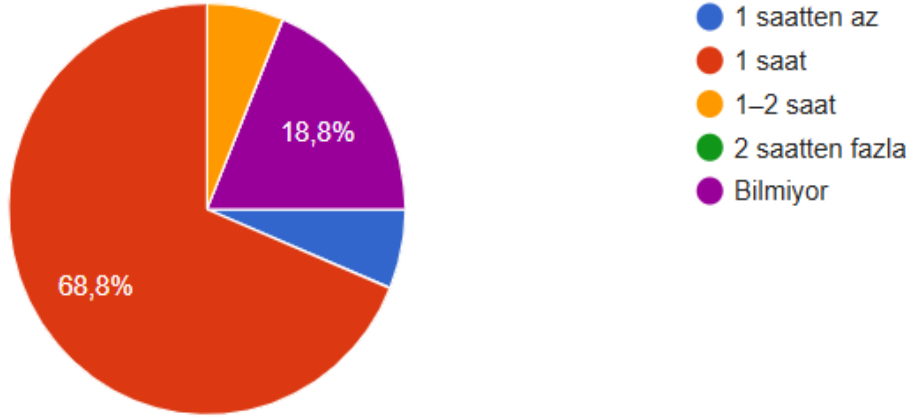
Görüşme gerçekleştirilen ve soruya yanıt veren çocukların %59,1'i düzenli olarak aile veya yakınları ile görüştüğünü, %18,2'si disiplin cezası sebebiyle ailesi veya yakınları ile görüşmesinin engellendiğini ve bu haktan yararlanamadığını, %13,6'sı nadiren görüşebildiğini, %4,5'i bazen ziyarete geldiklerini, %4,5'i ise hiç görüşme gerçekleştirmediğini aktarmıştır.

Yüz yüze aile görüşü ne sıklıkta gerçekleşiyor?

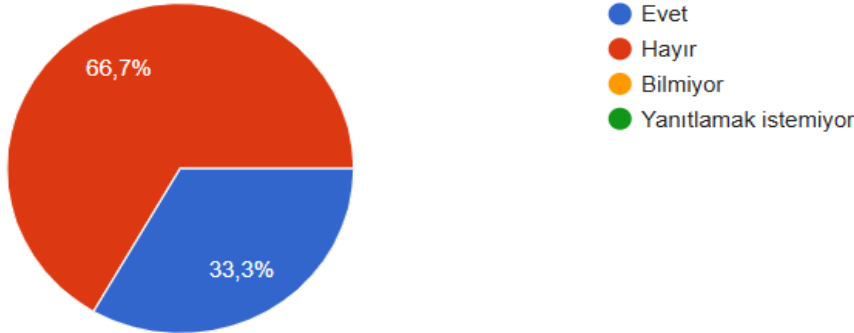
Soruya yanıt veren çocukların ailesi ile görüşme sıklığı sorulduğunda %30'u haftada bir görüştüğünü, %25'i ayda bir görüştüğünü, %20'si ailesi ile hiç görüşmediğini, %15'i ayda birden daha seyrek görüşme gerçekleştirdiğini, %10'u ise iki haftada bir ailesi ile görüştüğünü ifade etmiştir.

Aile görüşlerinin süresi yaklaşık ne kadar?

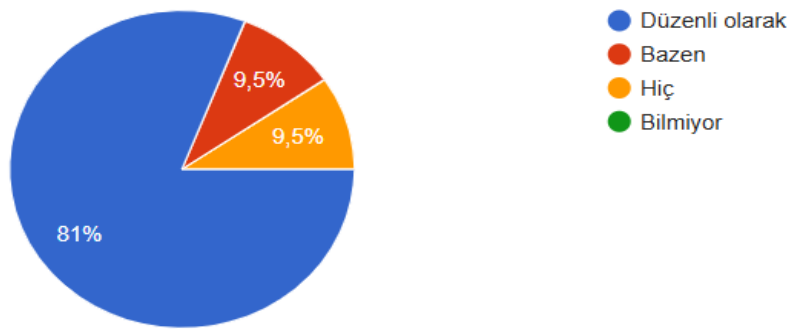
Soruya yanıt veren çocukların %68,8'i yüz yüze görüşme sürelerinin 1 saat olduğunu, %18,8'i yüz yüze görüşme süresi hakkında bilgi sahibi olmadığını, %6,3'ü yüz yüze görüşme sürelerinin 1-2 saate yakın olduğunu, %6,3'ü ise 1 saatten az olduğunu ifade etmiştir.

Son 3 ay içinde aile görüşünün engellendiği veya kısıtlandığı oldu mu?

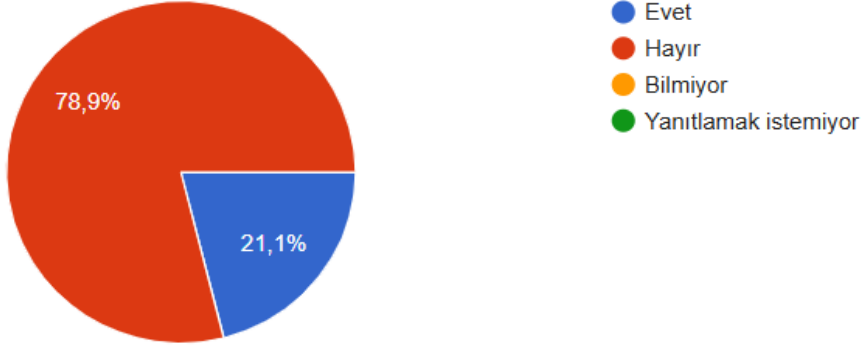
Soruya yanıt veren çocukların %66,7'si son 3 ay içinde aile görüşünün engellenmediği veya kısıtlanmadığını belirtirken %33,3'ü ise son 3 ay içinde aile görüşünün engellendiğini ve kısıtlandığını ifade etmiştir.

Yakınlar ile telefon aracılığıyla iletişim kurabiliyor mu?

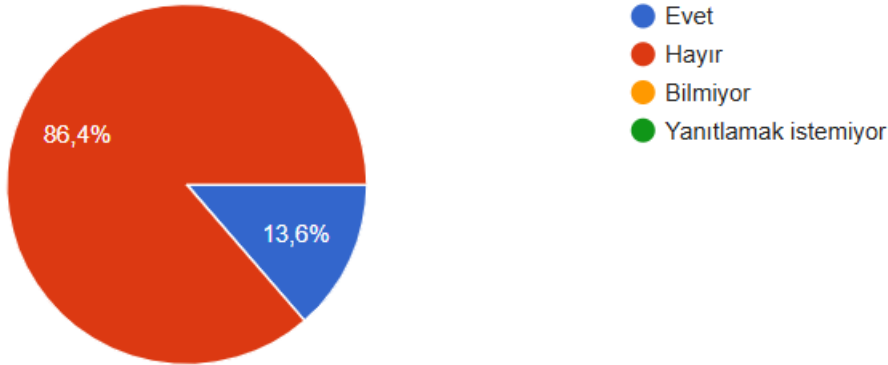
Soruya yanıt veren çocukların %81'i yakınları ile telefon aracılığıyla düzenli olarak iletişime geçtiğini, %9,5'i yakınları ile bazen iletişime geçtiğini, %9,5'i ise yakınları ile telefon aracılığıyla hiç iletişime geçmediğini aktarmıştır. Yanıt veren çocuklara açık uçlu olarak telefon ile görüşme süresinin ne kadar olduğu sorulduğunda ise telefon aracılığıyla görüşülecek kişi ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmişse haftada 60 dakika, telefon aracılığıyla görüşülecek kişi ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmemişse haftada 120 dakika görüşme yapılabildiği belirtilmiş, aksine bir aktarım yapılmamıştır.

Son 3 ay içinde telefon hakkının engellendiği veya kısıtlandığı oldu mu?

Soruya yanıt veren çocukların %78,9'u son üç ay içinde telefon ile iletişim kurma hakkının engellenmediği veya kısıtlanmadığını ifade ederken %21,1'i bu hakkının engellendiği veya kısıtlandığını ifade etmiştir.

Mektup alıp gönderme konusunda son 3 ay içinde sorun yaşandı mı?

Soruya yanıt veren çocukların %86,4'ü son 3 ay içinde mektup alma/gönderme konusunda sorun yaşamadığını, %13,6'sı ise sorun yaşadığını belirtmiştir. Sorun yaşadığını ifade eden çocukların bu sorunlarının mektupların ulaşma süresinin geç olması veya mektupların hiç ulaşmaması üzerinde yoğunlaştığı değerlendirilmiştir.

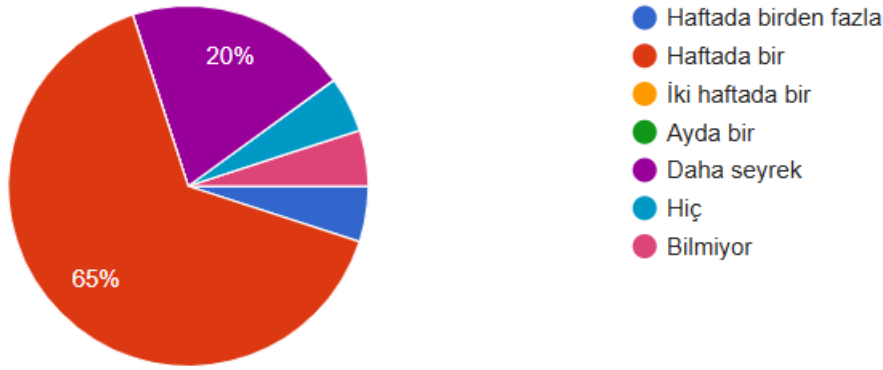
Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; her ne kadar haftada ortalama 60-120 dakika görüşme hakları olsa da bu süreyi istedikleri gibi kullanamadıklarını, görüşme kabinlerinin sınırlı sayıda olması sebebiyle en fazla 10 dakika görüşme yapılabildiği aksi halde müdahale edildiği, görüşmelerin ücretli olması ve dakika başına ücret alınması,

görüntülü görüşmenin daha pahalı olması, kurumda disiplin cezası sebebiyle 130 gün haberleşme hakkı engellenen/kısıtlanan çocuk olduğu ifade edilmiştir.

4.7 SOSYAL HAKLAR KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

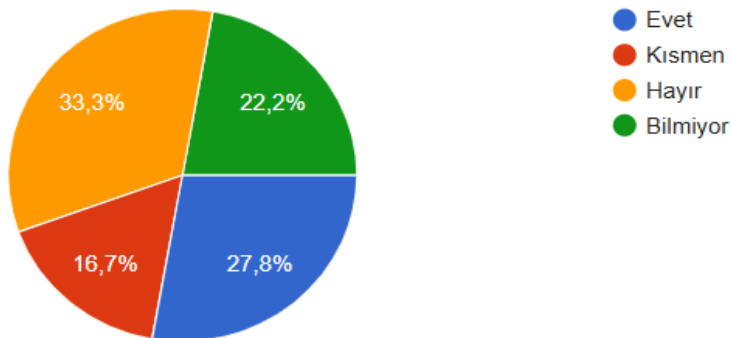
Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözaltı merkezleri, tutukevleri, çocuk kapalı ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde bulunan çocuklar) sosyal hakları; çocuğun dış dünyayla, özellikle de ailesi ve sosyal çevresiyle bağını sürdürmesini, kişisel, kültürel ve ruhsal gelişimini desteklemeyi teminat altına alan anayasal ve uluslararası bir haktır. Bu hak; düzenli aile ve açık görüş ziyaretleri, psikososyal destek hizmetleri, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılım, kütüphane ve hobi alanlarından serbestçe yararlanma ile açık havada dinlenme ve oyun olanaklarını kapsar.

Kütüphaneye erişim sıklığı nedir?

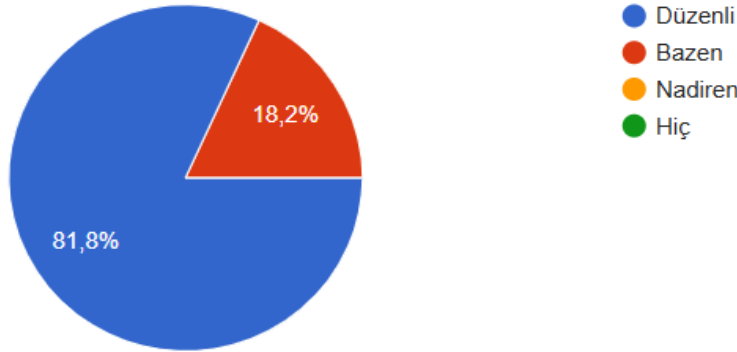
Soruya yanıt veren çocukların %65'i haftada bir kütüphaneye erişebildiğini, %20'si ayda birden daha seyrek kütüphaneye erişebildiğini, %5'i haftada birden daha fazla kütüphaneye erişebildiğini, %5'i kütüphaneye hiç erişemediğini, %5'i ise kütüphaneye erişimin ne sıklıkta olduğunu bilmediğini aktarmıştır.

Talep edilen kitaplara erişilebiliyor mu?

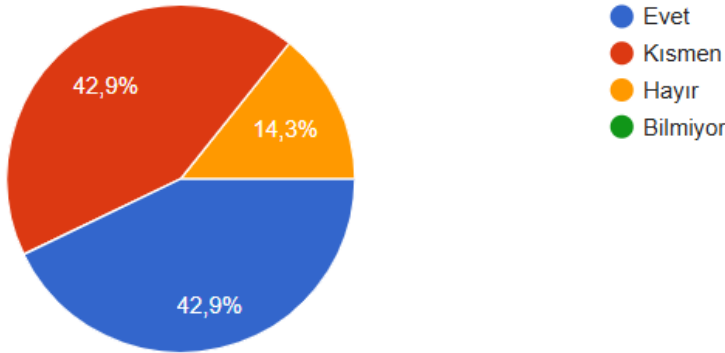
Kütüphaneye erişim sağlayan çocuklara aradığı/talep ettikleri kitaplara erişip erişemedikleri sorulduğunda yanıt veren çocukların %33,3'ü istediği kitaplara erişemediğini, %27,8'i istediği kitaplara erilebildiğini, %22,2'si istediği kitaplara erişip erişemeyeceğini bilmediğini, %16,7'si ise kısmen erişebildiğini ifade etmiştir.

Spor faaliyetlerine erişim sıklığı nedir?

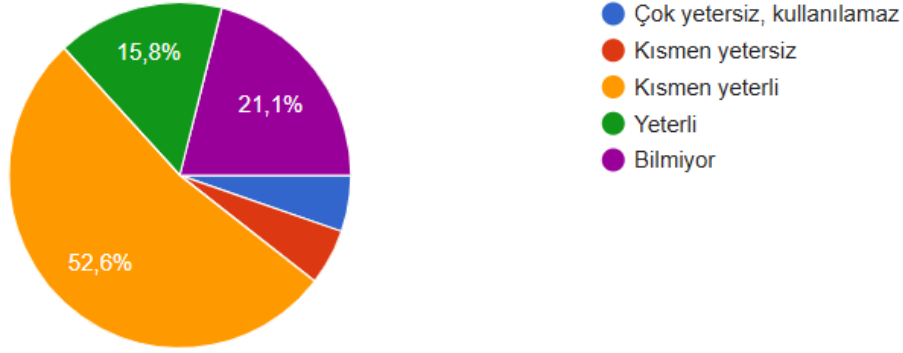
Görüşme gerçekleştirilen çocukların %81,8'i düzenli olarak spor faaliyeti gerçekleştirdiklerini, %18,2'si ise bazen spor faaliyetleri gerçekleştirdiklerini aktarmıştır.

Spor alanı ve ekipmanları yeterli mi?

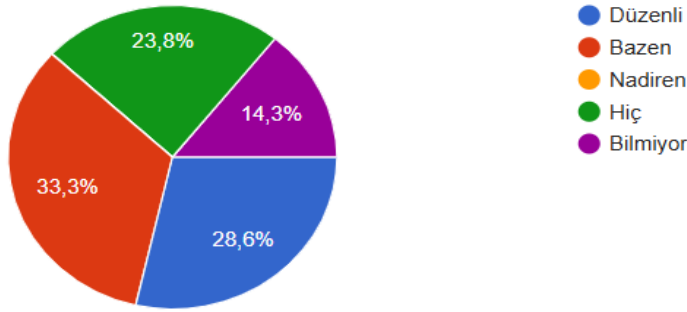
Soruya yanıt veren çocukların %42,9'u spor faaliyetleri için ayrılan alanı ve ekipmanları yeterli bulurken aynı orandaki %42,9'u spor faaliyetleri için ayrılan alanı ve ekipmanları kısmen yeterli bulunduğunu ifade etmiştir. %14,3'ü ise spor alanının ve ekipmanların yetersiz olduğunu aktarmıştır.

Oyun alanını yeterli buluyor mu ?

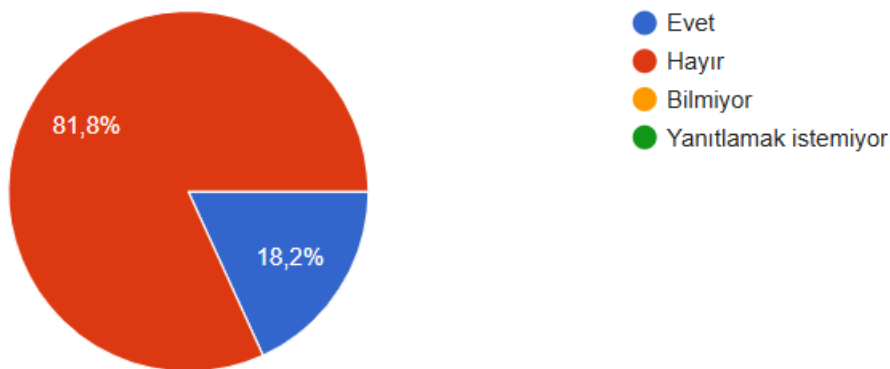
Görüşme gerçekleştirilen çocukların tamamı oyun alanı/oyun salonu olduğunu ifade etmiştir. Soruya yanıt veren çocukların %52,6'sı bu alanın kısmen yeterli olduğunu, %21,1'i alanın yeterli olup olmadığını bilmediğini, %15,8'i alanın yeterli olduğunu, %5,3'ü alanın kısmen yetersiz olduğunu, %5,3'ü ise alanın çok yetersiz ve kullanılamaz olduğunu aktarmıştır.

Spor ve oyun faaliyetleri dışında kültürel/sosyal faaliyetler düzenleniyor mu?

Soruya yanıt veren çocukların %33,3'ü kültürel/sosyal etkinliklerin bazen düzenlendiğini, %28,6'sı kültürel/sosyal etkinliklerin düzenli olarak gerçekleştirildiğini, %23,8'i kültürel/sosyal etkinliklerin hiç düzenlenmediğini, %14,8'i kültürel/sosyal etkinliklerin düzenlenip düzenlenmediğini bilmediğini ifade etmiştir.

Çocuğun istemediği bir etkinliğe katılmaya zorlandığı oldu mu?

Görüşme gerçekleştirilen çocukların %81,8'i herhangi bir etkinliğe katılmaya zorlanmadığını ifade ederken %18,2'si istemediği halde etkinliğe katılmaya zorlandığını aktardı.

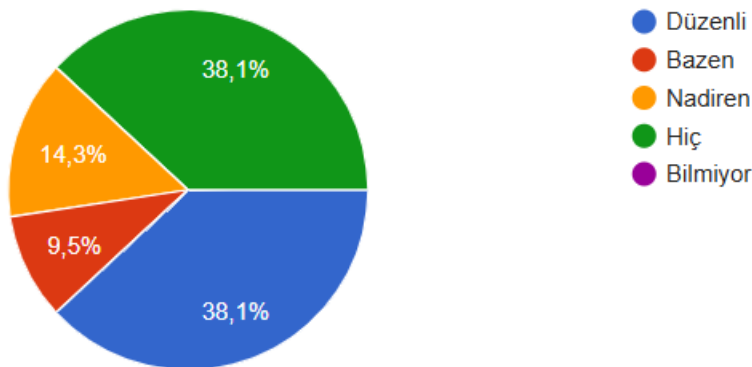
Yapılan görüşmeler sonucu bazı çocukların açık uçlu aktarımlarıyla ise; kütüphanenin bulunduğu odanın idare odası olarak kullanıldığı, sosyal aktivitelerin yetersiz ve çeşidinin az olduğu, aktivitelere katılım için kontenjan bulunduğu ve aktivitelere katılmak isteyen her çocuğun kabul edilmediği, oyun odasındaki oyuncakların yaşlarına uygun olmadığı ve eski, kırık olduğu, bilgisayarların ise çok eski olduğu, internete bağlı olmadığı, açılmadığı, tiyatro, sinema, konferans gibi etkinliklere her koşulun çıkarılmadığı, bu gibi etkinliklere katılım için koşulun "iyi halli" olması gerektiği ve koşuştan birinin disiplin cezası alması halinde koşulun tamamının "kötü halli" olduğu, kurumda manevi danışman adında biri bulunduğu ve onunla görüşmek istememesine rağmen zorla görüştürüldüğü, katılmak istemediği etkinliklere zorlandıklarında hasta numarası yaptıkları ifade edilmiştir.

4.8 ADLİ SÜREÇ VE SAVUNMA HAKKI KAPSAMINDA YAŞANAN İHLALLER

Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların (gözetli merkezleri, tutukevleri, çocuk kapalı ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde bulunan çocuklar) savunma ve adil yargılanma hakkı; çocuğun ceza muhakemesinin ve infazın tüm evrelerinde hak kaybına uğramamasını, adli süreçleri bizzat kavrayabilmesini ve etkin hukuki yardıma kesintisiz ulaşmasını teminat altına alan anayasal ve uluslararası bir haktır. Bu hak; vekâletname aranmaksızın avukata derhal erişimi, mahremiyeti sağlayan uygun fiziki şartlarda gizli müdafî görüşmesini, infaz aşamasını da kapsayan kesintisiz hukuki korumayı, yargısal evrakın yasal temsilciye usulüne uygun tebliğini, dosya içeriği ve deliller hakkında eksiksiz bilgi sahibi olmayı ve duruşmalarda ekran arkasından (SEGBİS) değil, bizzat ve fiziken hazır bulunma imkânını kapsar

Raporun önceki bölümlerinde daha ayrıntılı olarak değinildiği üzere görüşmeciler tarafından, görüşme gerçekleştirilen çocuklar ile yargılamaları hakkında görüşülmemiş ve dava dosyalarının içeriği ilgili herhangi bir soru sorulmamıştır.

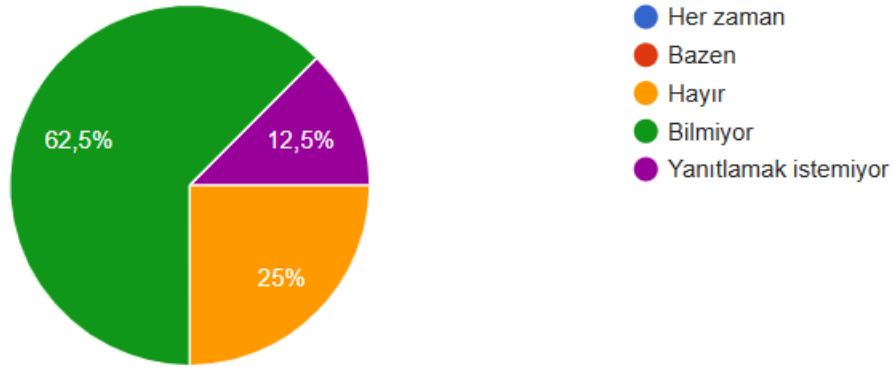
Çocuk avukatıyla düzenli olarak görüşebiliyor mu?

Soruya yanıt veren çocukların %38,1'i avukatı ile düzenli görüştüğünü, %38,1'i avukatı ile kuruma geldiği andan itibaren hiç görüşmediğini, %14,3'ü avukatı ile nadiren görüşebildiğini,

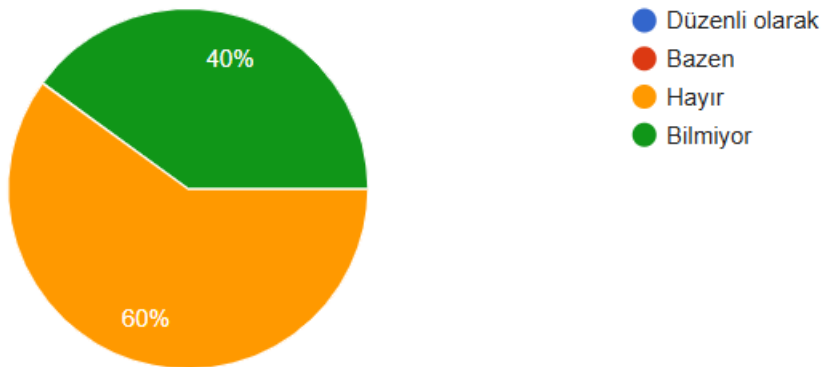
%9,5'i ise avukatı ile bazen görüşebildiğini ifade etmiştir. Avukatı ile düzenli görüşme yapanlar hariç tutulduğunda kalanların oranının %61,9 olduğu görülmekte, bu oranın yüksek olması ise gözlemciler tarafından savunma hakkının etkin olarak kullanılamadığı yönünde değerlendirmeye sebebiyet vermiştir.

Avukat görüşmeleri gizlilik içinde gerçekleştiriliyor mu?

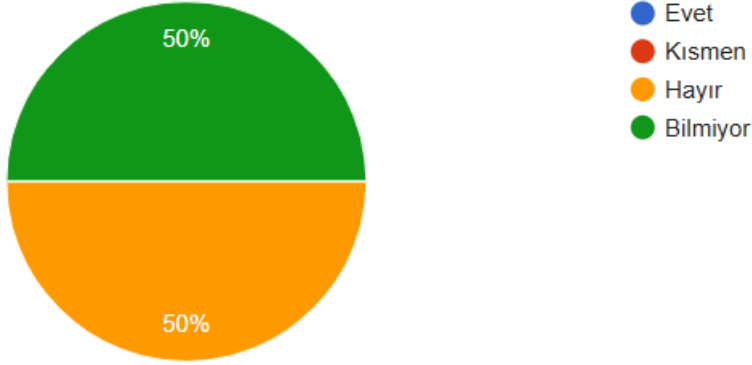
Soruya yanıt veren çocukların %62,5'i avukat ile görüşmelerinin gizlilik içinde gerçekleştirildiği hakkında bilgi sahibi değilken, %25'i gizlilik içinde görüşmelerin gerçekleşmediğini, %12,5'i ise bu soruya yanıt vermek istemediğini ifade etmiştir. Dikkat çekici bir diğer husus ise soruya yanıt veren çocukların hiçbirinin olumlu yanıt vermemesidir.

Çocuk dava süreci ve mahkeme gelişmeleri hakkında bilgilendiriliyor mu?

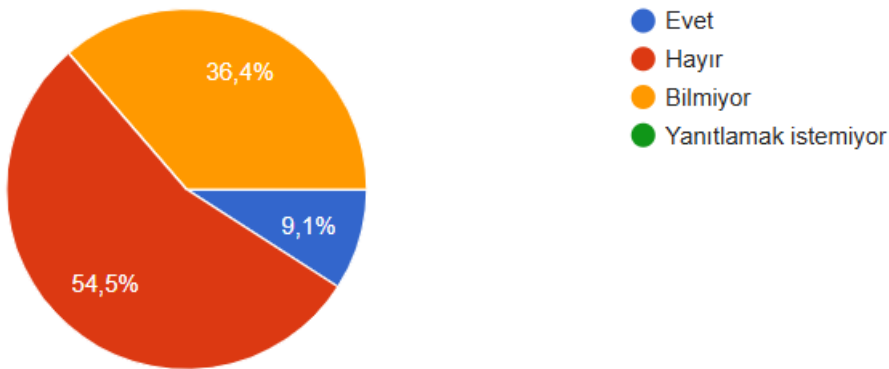
Soruya yanıt veren çocukların %60'ı dava ve mahkeme süreci hakkında kendisinin bilgilendirilmediğini, %40'ı ise dava ve mahkeme süreci ile ilgili bilgilendirilip bilgilendirilmediğini bilmediğini ifade etmiştir. Bu soruya da olumlu yanıt veren çocukların bulunmaması ayrıca ve daha ayrıntılı olarak değerlendirilmelidir.

Mahkeme ve dava sürecine ilişkin tebligatlara erişebiliyor mu?

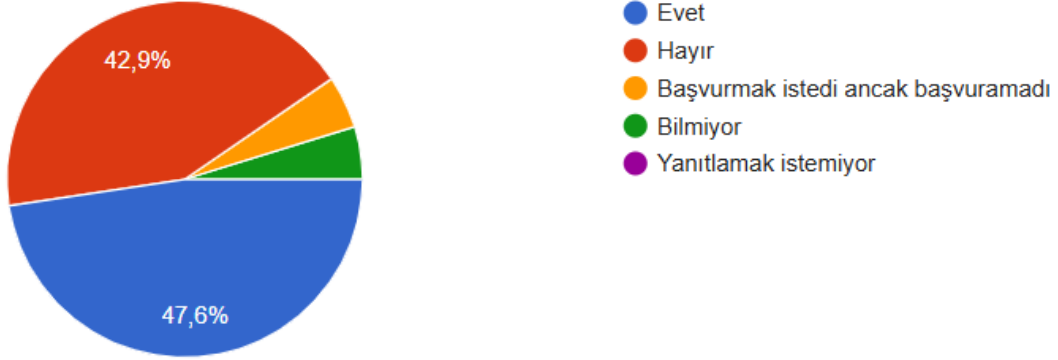
Soruya yanıt veren çocukların yarısı mahkeme ve dava sürecine ilişkin tebligatlara erişemediğini, diğer yarısı ise ilgili tebligatlara erişip erişmediğini bilmediğini ifade etmiştir. İlgili ulusal ve uluslararası mevzuat gereğince çocuklara ilişkin tebligatların yalnızca ulaştırılması yeterli görülmemekte, çocuğa tebliğ edilen belgelerin çocuğun anlayabileceği şekilde açıklanarak bilgilendirilmesi sonucunda tebliğin gerçekleştiği düzenlenmektedir. Bu sebeple aslında soruya yanıt veren çocukların tamamının mahkeme ve dava sürecine ilişkin tebligatlara erişemediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Dikkat çekici bir diğer husus ise soruya yanıt veren çocukların hiçbirinin olumlu yanıt vermemesidir.

Çocuğun hukuki süreciyle ilgili bilgiye erişimini veya avukatıyla iletişimini engelleyen herhangi bir durum yaşandı mı?

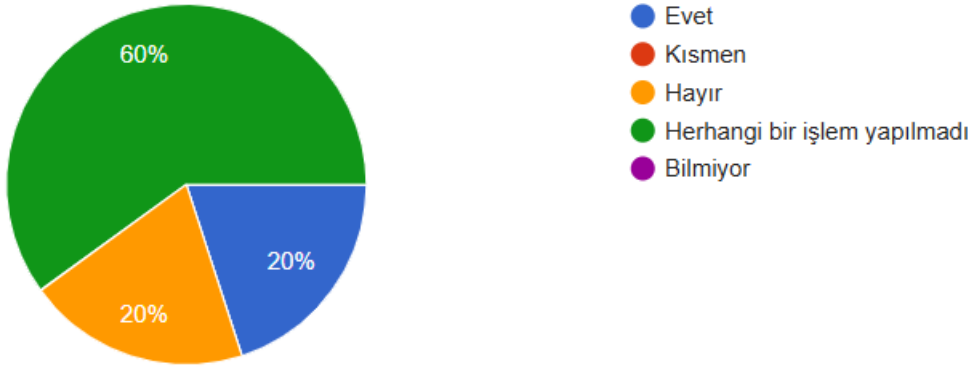

Soruya yanıt veren çocukların %54,5'i hukuki süreciyle ilgili bilgiye veya avukatıyla iletişimini engelleyen herhangi bir durum yaşanmadığı, %36,4'ü böyle bir durumun yaşanıp yaşanmadığını bilmediğini, %9,1'i ise hukuki süreciyle ilgili bilgiye erişimde veya avukatıyla iletişimini engelleyen bir durum yaşandığını aktarmıştır.

Son 6 ay içinde kurumda yaşadığı bir sorun nedeniyle çocuk idareye başvurdu mu?

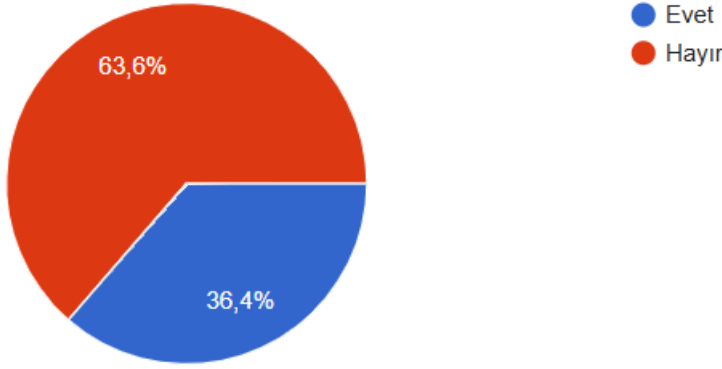

İdareye yapılan başvuruların sonucunda sorun çözüldü mü?

Son 6 ay içinde kurumda yaşanan bir sorun nedeniyle idareye başvurulup başvurulmadığına ilişkin soruya yanıt veren çocukların %47,6'sı başvuru yaptığını, %42,9'u başvuru yapmadığını, %4,8'i başvurmak istemesine rağmen başvuramadığını, %4,8'i ise bilmediğini aktarmıştır. Başvuru yapanlara başvurunun akıbeti sorulduğunda ise %60'ı herhangi bir işlem yapılmadığını, %20'si sorunun çözülmediğini, %20'si ise sorunun çözüldüğünü belirtmiştir. Bu sorulara verilen yanıtları savunma hakkı ve başvuru hakkı kapsamında ele aldığımızda ise kesintisiz hukuki desteğin, hak arama özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğu, kurumda bulunan çocukların zorunlu müdafilikten yeterince yararlanamadığı, avukatlarına erişimlerinin kolaylaştırılması ve hukuki desteklerinin artırılması gerektiği değerlendirilmiştir.

Kurum içerisinde görüşme yapılırken idare personeli tarafından görüşmenin sağlıklı olarak gerçekleşmesi engellendi mi ?

Yukarıda yer alan soru yalnızca görüşmeci avukatlar tarafından cevaplanarak veri haline getirilmiştir. Çocuklar ile yapılan görüşmelerin %36,4'ünde, avukat görüşme odalarının dışında kalan koridora, cam duvarlı odanın yaklaşık 1 metre yakınında olacak şekilde sandalye yerleştirip sandalyeye oturarak bazı çocuklar ile yapılan görüşmelerde, birbirinden farklı infaz koruma memurları görüşme süresince beklemiş, görüşülen çocuklar ile göz teması kurmaya çalıştıkları, diğer odalarda da görüşmeler devam etmesine rağmen bu uygulamanın infaz koruma memurları tarafından yalnızca belirli görüşmelere özgü olduğu görüşmeci avukatlar tarafından gözlemlenmiştir. Yine görüşmeci avukatlar tarafından avukat görüşme odalarının ses yalıtımlarının çok yetersiz olduğu, diğer avukat görüşme odalarıyla dahi seslerin karıştığı, koridordaki seslerin rahatlıkla duyulduğu anlaşılmıştır. Ayrıca 4 avukat görüşme odasının yalnızca bir tanesinde vantilatör bulunduğu, onun da zaman zaman çalışmadığı ve havalandırmanın çok yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

5. SONUÇ

İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan oğlan çocukları ile gerçekleştirilen izleme ve doğrudan görüşmeler neticesinde elde edilen niceliksel ve niteliksel veriler; kurumda yaşanan sorunların münferit idari aksaklıklar olmadığını, çocuk ceza adaletinde özgürlükten yoksun bırakma pratiğinin yapısal ve kronik bir hak ihlalleri alanına dönüştüğünü tartışmasız biçimde ortaya koymaktadır.

Görüşmelerden, istatistiki tablolardan ve çocukların somut aktarımlarından yansıyan genel tablo; 360 kişi kapasiteli olarak dizayn edilen kurumun hiçbir zaman bu kapasite sınırları içinde kalmadığını, aşırı kalabalıklaşma ve koğuş mimarisinin zorlanması neticesinde çocukların en temel insani, gelişimsel ve hukuki güvencelerden yoksun bırakıldığını belgelemektedir. Çocukların %84,2'sinin yaş ve gelişim özelliklerine uygun gruplandırılmadığı bir koğuş

rejiminde yetişkin infaz sistemini taklit eden gayriresmî hiyerarşik yapılar ("koğuş mesullüğü/teşkilatlanma") türemekte; idari denetim ve gözetimin zayıfladığı veya kasten geciktirildiği alanlarda çocuklar akran zorbalığı, fiziksel şiddet, eziyet ve istismar riskleriyle baş başa bırakılmaktadır.

Raporun bütününde ortaya konulduğu üzere, kapatılmanın yarattığı kırılganlık tek bir alanla sınırlı kalmamakta, birbirini zincirleme şekilde besleyen çok katmanlı ihlallere yol açmaktadır.

Uluslararası sözleşmeler, Anayasa ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu m. 4 uyarınca çocuk adalet sisteminin merkezinde yer alması gereken "**çocuğun üstün yararı**" ile "**özgürlükten yoksun bırakmanın son çare ve en kısa süreyle uygulanması**" ilkeleri Aliğa'daki kapalı ceza infaz kurumunda karşılık bulmamakta; aksine kurumun kendisi çocuklar için birincil travma, şiddet ve hak yoksunluğu üreten bir mekâna dönüşmektedir. Bu tablo, çocuk adaletinin güvenlik ve tecrit eksenli mevcut cezaevi mantığıyla sürdürülemeyeceğini; onarıcı, koruyucu, özgürleştirici ve insan haklarına dayalı köklü bir paradigma değişiminin aciliyetini ortaya koymaktadır.

6. ÖNERİLER

6.1. Yargısal Süreçler, Savunma Hakkı ve Tutuklama Tedbirinin Uygulanmasında Hukuki Güvenceye İlişkin Öneriler

- Çocuklar hakkında tutuklama ve hürriyeti bağlayıcı cezalara 5395 sayılı Kanun m. 4/1-(i) uyarınca yalnızca en son çare olarak başvurulmalı ' tutuklama yerine eğitim, bakım, gözetim gibi adli kontrol ve koruyucu/destekleyici tedbirler öncelikli ve etkin şekilde özgürlükten yoksun bırakılmadan uygulanmalıdır. Ayrıca en son çare olarak başvuru tedbir, hüküm yerine geçmemeli ve hüküm ile benzer sonuçlara dahi sebebiyet vermemelidir.
- Avukat görüşme odaları, 5271 sayılı CMK m. 154/1 uyarınca savunmanın gizliliğini tam sağlayacak biçimde ses yalıtımlı hale getirilmeli, havalandırma sistemi gözden geçirilmeli ; infaz koruma memurlarının camın ardından çocukla göz teması kurarak, odanın kapısında bekleyerek veya koridordan izleyerek baskı kurmasına yol açan tüm fiili gözetim uygulamalarına derhal son verilmelidir .
- Zorunlu müdafilik sistemi yalnızca soruşturma ve kovuşturma ile sınırlandırılmamalı; adli kontrol kararlarının uygulanması sırasındaki ihlalleri, infaz aşamasını, disiplin soruşturmalarını ve idari şikâyet süreçlerini de kapsayacak biçimde kanuni güvenceye kavuşturulmalıdır .
- Çocukların yargılandıkları davaların safahatı, duruşma tarihleri, dosya tebligatları ve dosyasında verilen kararlar hakkında anlayabilecekleri bir dille ve pedagojik yöntemlerle bizzat bilgilendirilmesi sağlanmalı; tebligatların yasal temsilcilere ve müdafilere eksiksiz iletilmesi titizlikle denetlenmelidir .
- Çocukların müdafilerine hiçbir baskı, kısıtlama veya sansüre uğramadan doğrudan ulaşabilmelerini temin eden başvuru mekanizmaları kurulmalı, özellikle farklı illerden gelen çocukların zorunlu müdafilikten etkin bir şekilde yararlanabilmesi için gerekirse mevzuat değişikliği yapılmalı, çocuk infaz kurumlarının kuruluşu aşamasında kurumun şehir merkezine

yakın olması ve kuruma ulaşımın kolaylıkla sağlanması mutlaka dikkate alınmalıdır. Başvuru desteğine ihtiyaç duyan ancak okuma yazma bilmeyen ve/veya özel gereksinimi olan çocuklar için başvuru mekanizmaları sözlü ve görsel materyaller kullanılarak çocuk dostu olarak genişletilmelidir.

6.2. Barınma, Fiziki Koşullar ve Yaşam Alanlarına İlişkin Öneriler

- Kurumdaki koğuş kapasitesi aşımına derhal son verilmeli; her koğuşun başlangıçta tasarlandığı azami 10 kişi kapasitesine kesin olarak riayet edilmeli, hiçbir çocuk ortak yaşam alanlarında barınmaya zorlanmamalı, mahremiyet sağlanmalıdır.
- Koğuş yerleşimlerinde 5275 sayılı Kanun m. 11/1 ve m. 63/3 hükümleri gereğince çocukların yaş, fiziksel ve ruhsal gelişim özellikleri, hukuki durumları ve bireysel risk analizleri esas alınmalı; belirgin yaş farklarının bulunduğu karma koğuş uygulamasına son verilmelidir.
- İklim koşulları gözetilerek koğuşlardaki havalandırma ve soğutma yetersizliği giderilmeli, yaz ayları için odalara güvenli vantilatör/iklimlendirme donanımları takılmalıdır.
- Çocukların temiz ve sıcak suya erişimi kesintisiz sağlanmalı, saatlik kısıtlamalara ve su kesintilerine son verilmelidir.
- Koğuşlardaki yatak, nevresim ve yastık kılıfları hijyenik standartlarda teslim edilmeli ve periyodik olarak idare tarafından ücretsiz değiştirilmelidir. Tahtakurusu, fare ve haşere sorununa karşı düzenli profesyonel ilaçlama yapılmalıdır.
- Çocukların çamaşırlarını ellerinde yıkamak zorunda kalmalarına son verilmeli; çamaşırhane hizmetleri hijyenik, güvenilir ve giysilerin karışmasını/kaybolmasını önleyecek kurumsal bir sistemle ücretsiz sunulmalıdır.
- Temel temizlik ve kişisel hijyen malzemeleri (diş fırçası, diş macunu, şampuan, sabun, çamaşır/bulaşık deterjanı vb.) kantinden satın alma şartına bağlanmaksızın her çocuğa idarece düzenli ve bedelsiz olarak temin edilmelidir. Ayrıca kurum idaresi tarafından ilgili personellerin görevlendirilmesi ile koğuşların her bölümü belli aralıklar ile etkili temizlik malzemeleri ile dezenfekte edilmelidir.

6.3. Sağlık Hizmetlerine Erişim ve Psiko-Sosyal Desteğe İlişkin Öneriler

- Çocukların revire sevk talepleri infaz koruma memurlarının takdir ve onayına bırakılmamalı; revir talepleri kayıt altına alınarak en geç 8 saat içinde, acil hallerde ise derhal kurum hekimine çıkarılmaları sağlanmalıdır. Çocuğun sevk edilmesi için gözle görülür veya uzaktan farkedilebilir yaralanma aranması gibi fiili engellere derhal son verilmelidir.
- Revir muayeneleri; hekim-hasta mahremiyeti ilkesine uygun, infaz koruma memurlarının doğrudan gözetimi ve müdahalesi olmaksızın, kapalı kapı ardında ve yeterli sürede yapılmalıdır.
- Kurumda bulunan çocuk sayısı dikkate alınarak uzman hekimler görevlendirilmeli, uzman hekimler tarafından rutin kontroller yapılarak herhangi bir belirti olmasa dahi çocukların psikososyal ve fiziksel gelişimleri kontrol edilmeli, bu kontroller pedagog, sosyal hizmet gibi meslek uzmanları tarafından desteklenmeli ve takip edilmelidir. Sağlık öyküsüne göre risk barındıran çocuklar ivedilikle izlem altına alınarak ruh sağlığı uzmanlarıyla periyodik görüşmelerinin yapılması sağlanmalıdır. Düzenli ilaç kullanması gereken çocukların tedavileri kesintiye uğratılmamalı, ilaç teminindeki gecikmeler ortadan kaldırılmalıdır.

- Kurum hekiminin gerekli gördüğü hastane ve uzman hekim sevkleri bürokratik gecikmeler yaratılmaksızın ve kelepçesiz olarak yerine getirilmelidir.
- Uyuz, mantar gibi bulaşıcı hastalıkların tespitinde çocukları koğuş içi odalara kilitleyerek tecrit etme yöntemine son verilmeli; kurum bünyesinde tıbbi izolasyon ve tedavi standartlarına uygun, çocuk dostu sıhhi alanlar oluşturulmalıdır.
- Psiko-sosyal yardım servisi bağımsız ve çocuk odaklı bir yapıya kavuşturulmalı; çocukların idari ceza korkusu yaşamaksızın güvenle başvurabileceği psikolojik destek süreçleri işletilmelidir.

6.4. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Kurum İçi Şiddet ve Güvenliğe İlişkin Öneriler

- Koğuşlarda "koğuş mesullüğü", "koğuş kıdemi" veya "teşkilatlanma" adı altında oluşan hiyerarşik yapılara ve bu kişilere görev dağılımı, idareyle temsil gibi gayriresmî yetkiler tanınmasına derhal son verilmeli; koğuş içi dengeler uzman personel tarafından düzenli izlenmelidir.
- Çocuklar arasındaki fiziksel şiddet, tehdit, eziyet, kesik atma, gasp ve istismar iddialarına karşı etkili, şeffaf ve derhal adli mercilere intikal ettirilen soruşturmalar yürütülmeli; personelin kavgalara kasten geç müdahale etmesi iddiaları ivedilikle idari ve cezai soruşturmaya konu edilmelidir.
- İnfaz koruma personeli tarafından çocukların bedensel hareketlerini zorlayan ve fiziksel acı veren "kol kıvrırma", bilek bükme gibi orantısız güç kullanım yöntemleri mutlak surette yasaklanmalıdır.
- "Mavi oda/süngerli oda/yumuşak oda" gibi adlar altında çocukların disiplin veya tecrit amacıyla odaya kapatılması uygulamasına, bu odaların kapısına çocukların fotoğraflı künyelerinin asılarak teşhir edilmesine derhal son verilmelidir. 5275 sayılı Kanun m. 50 uyarınca çocuklara kelepçe takılamayacağı ve yetişkin tipi hücre hapsinin uygulanamayacağı amir hükümleri ödünsüz uygulanmalıdır.
- Çocukların gün boyu tuvalet ve lavabolara serbestçe erişimi güvence altına alınmalıdır.
- Koğuş ve üst aramalarında çocukların özel eşyalarına, mektuplarına ve koğuşta yaptıkları süsleme/düzenlemelere zarar verilmesi, eşyaların tahrip edilerek dağıtılması şeklindeki keyfi uygulamalara son verilmelidir. Çocukların bütün günlerini geçirdikleri yaşam ortamlarında rahat ve mutlu olması için gereken tüm önlemler alınmalıdır.

6.5. Disiplin Rejiminin İyileştirilmesi ve Hak Kısıtlamalarına İlişkin Öneriler

- Disiplin cezaları cezalandırıcı değil eğitici ve onarıcı nitelikte olmalı; çocukların uzun süreli hak yoksunluklarına uğratılmasına son verilmelidir.
- Bir çocuğun işlediği disiplin eylemi nedeniyle tüm koğuşun "kötü halli" sayılarak topluca haklarının kısıtlanması (çoklu kısıtlama) uygulaması kanuna aykırı olup derhal terk edilmelidir.
- Disiplin soruşturması açılan her çocuğa isnat edilen fiil açıkça anlatılmalı, savunma hakkı eksiksiz tanınmalı ve itiraz başvuru usulü hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir. Ayrıca çocuk hakkında verilen disiplin cezası avukatına da tebliğ edilmelidir.
- Çocukların en temel gereksinimi olan aile görüşü, açık görüş ve telefonla haberleşme hakları disiplin yaptırımı gerekçesiyle tamamen engellenmemeli haberleşme/görüşme yasakları gibi orantısız uygulamalar kaldırılmalıdır.

6.6. Beslenme ve Sağlıklı Gıdaya Erişim Hakkına İlişkin Öneriler

- Günlük yemek menüleri ve porsiyonları, büyüme çağındaki çocukların kalori, protein ve vitamin ihtiyaçları gözetilerek Sağlık Bakanlığı standartlarında hazırlanmalı; yemeklerin hijyenik, sıcak ve lezzetli sunumu denetlenmelidir. Ayrıca bu hususlar gözetilerek yemekler, bireysel porsiyon olarak çocuklara ulaştırılmalı, yemeklerin dağıtımını kurum tarafından bireysel farklılıkları gözetilerek adil bir dağıtım usulüncü gerçekleştirilmelidir.
- Tıbbi diyet, alerji gibi sağlık sorunları veya özel gereksinimleri bulunan çocuklar için bireysel diyet programları oluşturulmalı ve bu programların kesintisiz uygulanması sağlanmalıdır. Bu kapsamda sağlık birimleri ile koordinasyon içinde hareket edilerek çocukların beslenme ihtiyaçları bireysel olarak takip edilmelidir.
- Ekmek dağıtımını günde tek ekmekle sınırlandırılmamalı, ergen çocukların doyurucu beslenmesini sağlayacak yeterli miktarda ekmek ve ek gıda sağlanmalıdır.
- Kahvaltı öğünleri yalnızca iki paketli ürünle geçiştirilmemeli, çeşitlendirilmelidir.
- Taze sebze, meyve ve temel besin maddeleri kantin harcamasına bağımlı kılınmaksızın iâşe kapsamında düzenli olarak ücretsiz dağıtılmalıdır .
- Maddi durumu yetersiz olan çocukların temel ihtiyaçları koğuş içi dayanışmaya ve borçlanmaya terk edilmeksizin doğrudan kurum bütçesinden karşılanmalıdır .

6.7. Eğitim, Sosyal Haklar ve Dış Dünyayla İletişime İlişkin Öneriler

- Kurum bünyesinde yalnızca lise değil; okuma-yazma, ilkököl ve ortaoköl düzeyindeki çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek çok basamaklı eğitim birimleri açılmalı, eğitimden kopan %50 oranındaki çocuğun örgün/yaygın eğitime erişimi sağlanmalıdır .
- Özel eğitime muhtaç çocuklar tespit edilerek uzman eğitimciler ve uygun eğitim materyalleri tahsis edilmelidir.
- Meslek edindirme kursları çeşitlendirilmeli, atölyeler aktif hale getirilmeli ve tahliye sonrasında istihdam imkânı sunacak MEB onaylı sertifikalı programlar açılmalıdır .
- Kütüphane bağımsız bir alan olarak çocukların serbest kullanımına sunulmalı, idari oda işlevine son verilmeli, güncel ve yaş grubuna uygun kitap envanteri, sınavlara hazırlık kitaplarını da kapsayacak şekilde genişletilmelidir .
- Bilgisayar odalarındaki eski ve arızalı cihazlar yenilenmeli, eğitsel amaçlı güvenli internet erişimi sağlanmalıdır .
- Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler bir lütuf veya disiplin ödölü olmaktan çıkarılmalı; her çocuğun eşit şekilde katılabileceği zenginleştirilmiş haftalık programlar uygulanmalıdır .
- Manevi danışmanlık görüşmeleri dahil hiçbir faaliyete çocukların zorla katılımı sağlanmamalı; katılımda çocuğun özgül iradesi ve rızası esas alınmalıdır .
- Telefon kabinlerinin sayısı artırılarak görüşme sürelerinin fiilen 10 dakikaya düşürölmesi engellenmeli, çocuklara yönelik fiilen kesintisiz, anlaşılır ve ücretsiz iletişim kontenjanı tanımlanmalıdır .

6.8. Kurumsal Kapasite, Personel Eğitimi ve Bağımsız İzleme Mekanizmalarına İlişkin Öneriler

- Kurumda görev yapan tüm infaz koruma memurları ve idari personele; çocuk psikolojisi, çocuk hakları hukuku, ergen gelişimi, şiddetsiz iletişim, kriz yönetimi ve onarıcı adalet konularında barolar ve uzman sivil toplum örgütleriyle işbirliği halinde zorunlu ve düzenli eğitimler verilmeli, belirli aralıklarla psikolojik testlerden geçirilmelidir.
- Kurum içi kamera sistemindeki kör noktalar giderilmeli; ancak bu izleme kişisel mahremiyeti ve avukat-müvekkil gizliliğini ihlal etmeyecek teknik sınırlara uygun biçimde düzenlenmelidir.
- Ceza infaz kurumlarının kapıları; başta İzmir Barosu Çocuk Hakları Merkezi ve İnsan Hakları Merkezi olmak üzere, bağımsız sivil toplum kuruluşlarına ve meslek örgütlerine düzenli, etkin ve habersiz izleme ziyaretleri yapabilmeleri amacıyla tam bir şeffaflıkla açık tutulmalıdır.
- Çocukların kurumda bulunduğu sürece izleme faaliyetleri ve raporlamaları, ilgili personel sayısı artırılarak ve niteliği tekrar gözden geçirilerek güçlendirilmeli, kurumdan ayrıldığında topluma uyum sağlaması için gerekli mekanizmalar ivedilikle faaliyete geçirilmelidir.

7. ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUATTA YER ALAN İLGİLİ DÜZENLEMELER

7.1. Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkına Erişim

7.1.1 Ulusal Mevzuatta Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkına Erişim

Mevzuat ve Dayanak	İlgili Madde	Korunan Hak	Düzenleme ve Sağlanan Hukuki Güvence
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	m. 17 & m. 56	Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkı	Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma hakkı ile sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı güvenceye alınmıştır. Devlet, bireylerin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla pozitif olarak yükümlüdür.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 6 /1-(f)	Yaşam Hakkı ve Beden Bütünlüğü	Ceza infaz kurumlarında barındırılanların yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere idarenin her türlü koruyucu tedbiri alma zorunluluğu temel infaz ilkesi olarak düzenlenmiştir.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 11 /1, 2, 3	Yaşam Hakkı ve Özel Koruma	Çocuk kapalı infaz kurumlarında ve eğitim evlerinde 12-18 yaş grubu çocukların cinsiyet ve fiziki gelişim durumlarına göre yetişkinlerden ve birbirinden ayrı bölümlerde barındırılması zorunludur..
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 21 /1	Sağlık Hakkı ve Önleyici Denetim	Kuruma kabulde üst ve eşya aramasının ardından hekim muayenesi zorunluluğu getirilmiştir; çocuğun kuruma yerleştirilmesi sağlık kontrolünden geçirilmesi şartına bağlıdır.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 71 /1, 2	Sağlık Hizmetlerine Erişim ve Tedavi	Hükümlünün beden ve ruh sağlığının korunması, teşhis ve tedavi amacıyla tıbbi olanaklardan yararlanma hakkı; kurum revirinde veya devlet/üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi görme ile madde bağımlılığı rehabilitasyonu hakkı düzenlenmiştir.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 78 /1, 2, 3	Sağlık Denetimi	Rutin ve acil sağlık muayenelerinin kurum hekimince yapılması, sağlık izleme kartına işlenmesi, Sağlık Bakanlığı ve üniversitelerin tedavi desteği sağlama görevi hükme bağlanmıştır.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 80 & m. 81	Acil Sevk ve Tedavi Güvencesi	Kurumda tedavisi mümkün olmayan durumlarda hekim raporuyla derhal hastaneye sevk zorunluluğu ve infaza engel teşkil eden hastalıkların kurum yönetimine bildirilmesi esası öngörülmüştür.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 116 /1	Tutuklu Çocuklara Teşmil	Hükümlüler için öngörülen sağlık muayenesi, tedavi hakkı, sağlık denetimi, hastaneye sevk ve infazın ertelenmesine ilişkin güvencelerin tamamı tutuklu çocuklar hakkında da kıyasen uygulanır.
5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu	m. 4 /1-(a) & m. 5 /1-(d)	Yaşam, Gelişme ve Sağlık Tedbiri	Çocuğun yaşama ve gelişme hakkının güvence altına alınması temel ilkedir. Koruyucu ve destekleyici tedbirler kapsamında fiziksel ve ruhsal sağlığın korunması, geçici/sürekli tıbbi bakım, rehabilitasyon ve madde bağımlılığı tedavisinin sağlanması zorunludur.

7.1.2. Uluslararası Mevzuatta Yaşam Hakkı ve Sağlık Hakkına Erişim

Uluslararası Belge / Standart	İlgili Madde / Kural	Korunan Hak	Uluslararası Standart ve Devletin Pozitif Yükümlülüğü
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 6	Yaşam ve Gelişme Hakkı	Her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğu ve Taraf Devletlerin çocuğun hayatta kalmasını ve sağlıklı gelişimini azami ölçüde güvence altına alma yükümlülüğü.
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 24	Sağlık Hizmetlerine Erişim	Çocuğun ulaşılabilir en yüksek sağlık standardından yararlanma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerine erişim hakkı; koruyucu sağlık ve beslenme güvencesi.
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 37/(c)	İnsani Muamele ve Temel İhtiyaçlar	Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa saygılı davranılması, yaşına uygun ihtiyaçların gözetilmesi, yetişkinlerden ayrı tutulması ve sağlık durumuna uygun bakım alma hakkı.
BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması Kuralları (Havana Kuralları)	Kural 49	Ücretsiz ve Kapsamlı Sağlık Hizmeti	Kurumlardaki çocukların hem koruyucu hem de tedavi edici yeterli tıbbi bakımı (diş, göz, ruh sağlığı dahil) toplumdaki sağlık standartlarına eşdeğer ve tamamen ücretsiz alma hakkı.
Havana Kuralları	Kural 50	Girişte Sağlık Taraması	Çocuğun kuruma kabul edilir edilmez derhal bir hekim tarafından muayene edilmesi; fiziksel/ruhsal durumunun, geçmişteki kötü muamele izlerinin ve özel tedavi gereksinimlerinin tespiti zorunluluğu.
Havana Kuralları	Kural 51, 52, 53	Sevk, Ruh Sağlığı ve Aile Bildirimi	Ağır hastalıklarda sivil hastanelere sevk zorunluluğu; intihar riskinin tespiti ve önlenmesi, madde bağımlılığı tedavisi; ciddi hastalık veya ölüm halinde veli/vasiye derhal bildirim yapılması güvencesi.
Havana Kuralları	Kural 54	Yaşam Hakkının Usuli Boyutu (Etkili Soruşturma)	Özgürlüğünden yoksun bırakılmış bir çocuğun ölümü, ağır yaralanması veya intihar girişimi halinde derhal bağımsız ve tarafsız adli soruşturma yürütülmesi zorunluluğu.

BM Pekin Kuralları (Çocuk Ceza Adaleti)	Kural 13.5 & Kural 26.2	Gözaltı ve Kurumsal Sağlık Desteği	Gözaltı ve tutukluluk süresince çocuklara gerekli tıbbi, psikolojik ve sosyal yardımın eksiksiz sağlanması; kurumsal barındırmada fiziki ve zihinsel sağlığın korunması esası.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)	m. 2 (AİHM İçtihatları)	Yaşamı Koruma Pozitif Yükümlülüğü	Devletin gözetimi altındaki çocukların yaşamını koruma, intiharı önleyici tedbirler alma ve kurumdaki şüpheli ölümlerde etkili ceza soruşturması yürütme yükümlülüğü.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)	m. 3 (AİHM Büyük Daire Blokhin v. Rusya, 2016)	Yetersiz Tıbbi Bakım / Kötü Muamele	Gözaltında veya cezaevinde tutulan çocuğun yaşına, ruhsal ve bedensel durumuna uygun tıbbi tedaviden yoksun bırakılması veya tedavinin geciktirilmesi doğrudan AİHS m. 3 ihlali sayılır.
BM Mandela Kuralları (Asgari Standartlar)	Kural 24-35 (Eşdeğerlik İlkesi)	Sağlık Standartlarının Eşitliği	Cezaevindeki bireylerin, dışarıdaki toplumda sunulan sağlık hizmetleriyle aynı kalitede ve süreklilikte sağlık hizmetine ücretsiz erişim hakkı.

7.2. Eğitim Hakkına Erişim

7.2.1 Ulusal Mevzuatta Eğitim Hakkına Erişim

Mevzuat Dayanağı	İlgili Madde / Hüküm	Kapsam ve Eğitime İlişkin Temel Güvenceler
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	Madde 42 1	Kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı, ilköğretimin zorunlu ve parasız olduğu, devletin özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alacağı amirdir .
Çocuk Koruma Kanunu	Madde 5/1- (b) 3	Koruyucu ve destekleyici "eğitim tedbiri" kapsamında; çocuğun gündüzlü veya yatılı bir eğitim kurumuna devamı, meslek ve sanat edinme kurslarına yönlendirilmesi veya işyerlerine yerleştirilmesi düzenlenmiştir
Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	Madde 11/1, 4 6	Çocuk tutukluların barındırıldığı çocuk kapalı ceza infaz kurumlarının eğitim ve öğretime dayalı kurumlar olduğu hükme bağlanmıştır; bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulması emredilmiştir.
Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	Madde 15/1, 2 7	Çocuk eğitim evlerinde infazın amacının eğitim, meslek edindirme ve topluma yeniden kazandırma olduğu düzenlenmiştir. Eğitim programına devam eden ve 18 yaşını dolduranların eğitimlerini tamamlayabilmeleri amacıyla 21 yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir.
Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	Madde 76 4	Çocuk eğitim evlerindeki hükümlülerin tüm öğretim türlerinden; kapalı kurumlardakilerin ise örgün, açık ve yaygın öğretimden yararlanması esastır. Sınavların cezaevi içinde çevrim içi veya gözetmen eşliğinde yapılması güvence altına alınmıştır; eğitime katılımın disiplin/devamsızlık dışı sebeplerle keyfi olarak engellenemeyeceği belirtilmiştir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	Madde 88 5	Kurum idaresince düzenlenen kurslara katılım, programların uzmanlar ve istekler doğrultusunda tespiti ile kurum kütüphanesinden yararlanma hakkı açıkça düzenlenmiştir.
Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik	Madde 89, 90, 91	Hükümlü ve tutuklu çocukların eğitim faaliyetlerine kesintisiz katılımı, okuma-yazma ve meslek kursları, MEB ile koordineli sınav süreçleri ve kütüphaneye erişim usulleri düzenlenmiştir.

7.2.2 Uluslararası Mevzuatta Eğitim Hakkına Erişim

Uluslararası Belge / Sözleşme	İlgili Madde / Kural	Kapsam ve Eğitime İlişkin Temel Standartlar
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	Madde 28, 29, 37, 40	Taraf devletlerin ilköğretimi parasız ve zorunlu kılması, mesleki eğitimi desteklemesi güvence altına alınmıştır (m. 28). Eğitimin çocuğun kişiliğini, yeteneklerini ve potansiyelini geliştirmesi hedeflenir (m. 29). Özgürlüğünden yoksun kılınan çocuğa insan onuruna uygun muamele edilmesi (m. 37) ve çocuk adaletinde temel gayenin topluma yeniden kazandırma olması zorunludur (m. 40).
BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına Dair Kurallar (Havana Kuralları - 1990)	Kurallar 38 – 46	Zorunlu eğitim çağındaki her çocuğun toplumdaki okullara eşdeğer ve ulusal eğitim sistemiyle bütünleşik eğitim alma hakkı vardır. Kurumda verilen diplomalarda çocuğun cezaevinde olduğuna dair hiçbir ibare yer alamaz. İmkânlar ölçüsünde kurum dışındaki okullara devam teşvik edilir; mesleki eğitim ve okuryazarlık zorunlu tutulur.
BM Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanmasına Dair Asgari Standart Kurallar (Pekin Kuralları - 1985)	Kural 24.1, 26.1, 26.2, 26.6	Kurumda tutulan çocuğa bakım, koruma, eğitim ve mesleki yönlendirme sağlanmalıdır. Kurumsal muamelenin temel amacı çocuğun toplumla bütünleşmesini ve kişisel gelişimini sağlamaktır; eğitim olanakları toplumdaki akranlarının düzeyinden geri bırakılamaz.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) Ek 1 No'lu Protokol	Madde 2	Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. AİHM yerleşik içtihadı uyarınca ceza infaz kurumunda tutuluyor olmak, eğitim hakkının özünü zedeleyen keyfi sınırlamalara hukuki gerekçe oluşturmaz.
Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı Rec(2008)11 (Çocuk Faillere İlişkin Avrupa Kuralları)	Kurallar 77 – 84	Ceza yaptırımı veya güvenlik tedbiri uygulanan çocukların eğitimi kesintiye uğratılamaz. Her çocuk için bireysel eğitim planı hazırlanmalı, eğitim ulusal sistemle entegre yürütülmeli ve tahliye sonrası devamlılığı sağlayacak şekilde akredite edilmelidir.
BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları - 2015)	Kural 104 – 105	Bütün mahpusların eğitimine imkân tanınması, genç mahpusların ve çocukların eğitiminin zorunlu tutulması ve eğitim sisteminin ülkenin genel eğitim sistemiyle uyumlu biçimde yürütülmesi zorunludur.

7.3. Barınma Hakkına Erişim

7.3.1 Ulusal Mevzuatta Barınma Hakkına Erişim

Mevzuat ve Hukuki Dayanak	İlgili Madde	Barınma Hakkının Boyutu	Düzenlemenin Kapsamı ve Kanuni Güvence
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 63 /3	Yetişkinlerden Mutlak Ayrılma İlkesi	Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına kanunda sayılan istisnalar dışında kesinlikle izin verilmez
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 63 /4	Fiziki Koşullar, Işık, Havalandırma ve Hijyen	Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, doğal ışık, ısınma, havalandırma ve hijyenin sağlanması zorunludur.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 63 /2 & m. 64 /1	Bireysel Yatak, Nevresim ve Giyim Güvencesi	Her tutulan çocuğa yöresel iklime uygun nitelikte müstakil tek tip yatak ve yeterli sayıda temiz yatak takımı verilmesi zorunludur. Muhtaç çocuklara mevsime ve sağlığa uygun giysi idarece ücretsiz temin edilir.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 11 /1, 2, 3	Çocuk Kapalı Kurumlarında Yaş ve Cinsiyet Ayrımı	Çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında 12-18 yaş grubu çocukların cinsiyetleri ve fiziki gelişim durumları göz önüne alınarak ayrı ayrı bölümlerde barındırılması esastır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 23 /1-(c), (d) & m. 24	Gözlem, Sınıflandırma ve Bireyselleştirme	Çocukların kişilikleri, suç türleri, bedensel ve ruhsal durumları uzmanlarca (pedagog, psikolog, sosyal çalışmacı) incelenerek barındırılacakları koşuş /oda tipi belirlenir; kuruma ilk kabulde gözlem tek kişilik odalarda yapılır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 6 /1-(b)	İnsan Onuruna Uygun Barınma İlkesi	Hapis cezasının zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında infaz edilir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 116 /1	Tutuklu Çocuklara Teşmil	63 ve 64. maddeler başta olmak üzere oda, koğuş, yatak, temizlik, aydınlatma ve giyim koşullarına ilişkin standartların tamamı tutuklu çocuklar hakkında da aynen uygulanır.
5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu	m. 4 /1-(i), (j),(k) & m. 16	Kurumda Tutmanın Son Çare Olması ve Gözaltı Mekânı	Özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirlere en son çare olarak başvurulması esastır. Gözaltına alınan çocuklar kolluğun çocuk biriminde, bulunmadığı takdirde gözaltındaki yetişkinlerden tamamen ayrı bir yerde tutulur.

7.3.2 Uluslararası Mevzuatta Barınma Hakkına Erişim

Uluslararası Belge / Standart	İlgili Madde / Kural	Barınma Standardı	Uluslararası Kural ve Devletin Pozitif Yükümlülüğü
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 37/(c)	Yetişkinlerden Ayrı Tutulma ve Yaşa Uygun Barınma	Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk yetişkinlerden ayrı tutulmalıdır (çocuğun yüksek yararı gerektirmedikçe). Çocuğa, kendi yaş grubunun fiziksel, ruhsal ve gelişimsel ihtiyaçlarına uygun insani koşullarda barınma ortamı sağlanması zorunludur.
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 27/1, 3	Yeterli Yaşam Standardı ve Barınma Güvencesi	Çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini sağlayacak bir yaşam standardına sahip olma hakkı; devletin gözetim altındaki çocuklara barınma ve maddi koşulları sağlama yükümlülüğü.
BM Havana Kuralları (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması)	Kural 30	Kurum Mimarisi ve Çevresel Tasarım	Çocukların tutulduğu binaların tasarımı ve fiziki yapısı, hapsedilme hissini en aza indirecek, açık alanlara erişim sunan, çocuğun kişiliğine ve onuruna saygılı, küçük gruplar halinde yaşamaya elverişli olmalıdır.
Havana Kuralları	Kural 31	Uyuma Alanları ve Mahremiyet Standardı	Çocuklar kural olarak tek kişilik odalarda veya birbirleriyle uyumlu küçük gruplar halinde barındırılmalıdır. Uyuma alanları yeterli metrekaresine, temiz havaya, okumaya ve çalışmaya elverişli doğal /yapay ışığa ve kişisel mahremiyete sahip olmalıdır.
Havana Kuralları	Kural 32	Açık Kurum Modellerine Öncelik	Çocukların barındırılmasında güvenlik engelleri en aza indirilmiş açık tesisler (eğitimevleri/çocuk yurtları) tercih edilmeli; kurumsal tecrit ve yüksek güvenlikli kapalı barınma istisnai tutulmalıdır.

Havana Kuralları	Kural 33, 34	Sihhi Tesisler ve Banyo Standartları	Çocukların istedikleri zaman temiz, hijyenik ve mahremiyet sağlayan tuvalet ve banyo olanaklarına erişebilmesi; günlük kişisel hijyeni sağlayacak malzeme ve temiz suyun eksiksiz temini zorunludur.
Havana Kuralları	Kural 35, 36	Ayrı Yatak ve Kişisel Eşya Saklama Alanı	Her çocuğun bağımsız bir yatağa, düzenli değiştirilen temiz nevresimlere ve kişisel eşyalarını güvenle kilit altında tutabileceği şahsi bir dolaba/alana sahip olma hakkı vardır.
BM Pekin Kuralları (Çocuk Ceza Adaleti)	Kural 13.4 & Kural 26.3	Gözetiminde Ayrıştırma ve Kurumsal Çevre	Yargılama öncesi tutulan çocukların yetişkinlerden kesinlikle ayrı kurumlarda/bölmelerde barındırılması; barınma ortamının çocuğun topluma yeniden kazandırılması hedefine hizmet etmesi.
BM Nelson Mandela Kuralları	Kural 12 - 17 & Kural 21	Asgari Fiziki Alan, Işık ve Havalandırma Standartları	Mahpusların barındırıldığı yerlerin pencerelerinin doğal ışık ve temiz hava girmesini sağlayacak büyüklükte olması; kübik hava hacmi, taban alanı, ısıtma, sıhhi tesisat ve her bireye müstakil yatak temini yükümlülüğü.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)	m. 3 (AİHM Büyük Daire Mursic v. Hrvatska, 2016)	Kişi Başına Düşen Asgari Taban Alanı (Overcrowding)	AİHM, çok kişilik koşullarda mahpus başına asgari 3 m ² net kullanılabilir taban alanı standardı aramaktadır. Kişisel alanın 3 m ² 'nin altına düşmesi halinde durum doğrudan AİHS m. 3 kapsamında kötü muamele karinesi doğurur.
Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT) Standartları	CPT/Inf (2015)44	Çocuk Adaletinde Oda Büyüklüğü Standartları	CPT standartlarına göre; tek kişilik çocuk odaları için asgari 6 m ² (sihhi tesis hariç), çok kişilik odalarda ise çocuk başına en az 4 m ² yaşam alanı ve tuvaletlerin yaşam alanından fiziken tam olarak ayrılmış olması gerekir.

7.4. İşkence, Eziyet, Kötü Muamele Yasağı

7.4.1 Ulusal Mevzuatta İşkence, Eziyet, Kötü Muamele Yasağı

Mevzuat / Kaynak	Madde / Hüküm	Düzenlemenin Kapsamı, Tanım ve Getirilen Mutlak Yasak
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	m. 17/3	Kötü Muamele ve İşkence Yasağı: Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.
5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu	m. 4/1-(i),(j), (k)	Temel İlkeler / Özgürlük Kısıtlamasının Sınırları: Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına ve kurumda tutmaya en son çare olarak başvurulması; tutulan çocukların yetişkinlerden mutlak surette ayrı tutulması zorunluluğu.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu	m. 18	Zincir ve Kelepçe Takma Yasağı: Çocuklara yakalama ve nakil sırasında zincir, kelepçe ve benzeri bedensel hareketleri kısıtlayıcı aletler takılması kural olarak yasaktır; yalnızca zorunlu hallerde tehlikeyi önleyici orantılı tedbir alınabilir.
5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	m. 94 /1, 2-(a)	İşkence Suçunun Nitelikli Hali: Kamu görevlisi tarafından insan onuruyla bağdaşmayan, bedensel/ruhsal acı veren veya aşağılayıcı fiillerin çocuğa karşı işlenmesi cezanın artırım sebebi (8 yıldan 15 yıla kadar hapis) yapılmış ve bu suç için zamanaşımı kaldırılmıştır.
5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	m. 96 /1, 2-(a)	Eziyet Suçunun Nitelikli Hali: Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak sistematik/süreklilik arz eden kötü muamelenin çocuğa karşı işlenmesi nitelikli hal sayılarak hapis cezası 3 yıldan 8 yıla kadar artırılmıştır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 50 /1, 2	İnfazda Araç Kullanma ve Çocuk Muafiyeti: Kurumlarda hiçbir halde demire veya zincire vurma tedbiri uygulanamaz. Yetişkinler için sevk ve nakilde kaçmayı önlemek amacıyla tanınan kelepçe takma yetkisi, çocuk hükümlüler bakımından uygulanamaz.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 46 /8, 9 & m. 48	Hücre Hapsi Yasağı ve Disiplin Sınırları: Yetişkinler için öngörülen hücre hapsi cezası çocuklar için tamamen yasaktır. En ağır disiplin yaptırımı olarak düzenlenen "odaya kapatma" tedbirinde dahi çocuğun açık havaya çıkma hakkı saklı tutulur; hekim denetimi, görevlilere serbest erişim ve avukat/aile ile görüşme hakkı kısıtlanamaz.

7.4.2 Uluslararası Mevzuatta İşkence, Eziyet, Kötü Muamele Yasağı

Uluslararası Belge	Madde / Kural	Düzenlemenin Kapsamı, Tanım ve Standartlar
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 37	İşkence, Zalimane Muamele ve Ölüm Cezası Yasağı: Hiçbir çocuk işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muameleye tabi tutulamaz. 18 yaşın altındakiler için idam cezası ve salıverilme ihtimali olmayan müebbet hapis kesin olarak yasaktır. Tutuklama/gözaltı yalnızca son çare olarak ve en kısa süreyle uygulanır; çocukların yetişkinlerden ayrı barındırılması esastır.
BM Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanmasına Dair Asgari Standart Kurallar (Pekin Kuralları)	Kural 13, 17.2, 17.3, 26, 27	Bedensel Ceza Yasağı ve Orantılilik: Çocuklara karşı hiçbir bedensel/fiziksel ceza verilemez. Islah kurumlarında çocuğun insan onuruna, esenliğine ve fiziksel-ruhsal bütünlüğüne zarar verecek disiplin tedbirleri yasaklanmıştır. Tutuklama istisnai bir tedbirdir.

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması Kuralları (Havana Kuralları)	Kural 63, 64, 66, 67	Kısıtlama ve Disiplin Yasakları: Çocuklara karşı tecrit, hücre cezası, kapalı/karanlık odaya koyma, gıda/su kısıtlaması, aileyle temasın kesilmesi gibi zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı disiplin tedbirleri açıkça yasaklanmıştır..
BM Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine Dair Riyad İlkeleri	İlke 54, 56	Kurumsal Şiddetin Önlenmesi: Çocukların adalet sistemine girişinden itibaren kolluk ve infaz personeli tarafından kötü muameleye uğramasını engelleyici sıkı denetim ve şikayet mekanizmalarının tesisi zorunluluğu.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)	m. 3 (AİHM Çocuk İçtihatları)	Kötü Muamele Eşiğinde Yaş Kriteri: AİHM içtihatlarında, çocukların yaşı, bedensel ve ruhsal kırılganlığı nedeniyle AİHS m. 3 kapsamında aranan "asgari ağırlık eşiği" yetişkinlere kıyasla çok daha düşük tutulmakta; yetişkinler için orantılı sayılabilecek bazı kısıtlayıcı müdahaleler (ör. nedensiz kelepçe takılması, tek başına tutulma) çocuklar yönünden doğrudan kötü muamele ihlali kabul edilmektedir.
BM Çocuk Hakları Komitesi 24 No'lu Genel Yorum (2019)	Paragraf 85-95	Çocuk Adaletinde İşkence ve Muamelenin Yorumu: Çocukların gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarında tek başına tutulmasının (izolasyon/tecrit) işkence veya zalimane muamele teşkil edeceği; bedensel arama ve kısıtlayıcı araç kullanımının katı biçimde sınırlandırılması gerektiği standardı.

7.5. Beslenme Hakkına Erişim

7.5.1 Ulusal Mevzuatta Beslenme Hakkına Erişim

Mevzuat ve Dayanak	İlgili Madde	Korunan Hak / Hukuki Boyut	Düzenleme ve Uygulama Standardı
2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	m. 17 & m. 56	Yaşam, Maddi Varlık ve Sağlık Hakkı	Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altındadır. İdare, gözetimi altındaki kişilerin sağlıklı ve dengeli beslenmesini temin ederek beden bütünlüğünü korumakla yükümlüdür.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 72/1	Kalori Esası, Nitelik ve İçme Suyu Güvencesi	Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, iş ve dini/kültürel gerekleri gözeticilerle besin verilmesi ve temiz içme suyu sağlanması zorunludur.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 72/2	Ek Gıda ve Kantin Erişimi	Günlük verilen besin ve iae dışındaki gıda ihtiyaçlarının kurum kantininden karşılanabilmesi; kantin bulunmayan kurumlarda idarenin denetimi altında dışarıdan gıda temini imkânı düzenlenmiştir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 72/3	Tıbbi Nedenlerle Özel Diyet ve Beslenme	Hasta hükümlü ve tutuklulara, kurum hekiminin belirleyeceği tıbbi diyetle uygun besinlerin verilmesi zorunlu kılınmıştır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 46 & m. 48	Disiplin Cezası Olarak Gıda Kısıtlanması Yasağı	Çocuklar hakkında uygulanabilecek disiplin yaptırımları tahdidi olarak sayılmıştır. Yetişkinler ve çocuklar için yiyecek, içecek veya suyun kısıtlanması bir disiplin yaptırımı olarak uygulanamaz; beslenmeden yoksun bırakma mutlak olarak yasaktır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 116/1	Tutuklu Çocuklara Teşmil	72 ve 82. maddelerdeki beslenme, içme suyu, tıbbi diyet ve gıda güvencelerinin tamamı tutuklu statüsündeki çocuklar hakkında da aynen uygulanır.
Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İaşe Yönetmeliği	m. 5, 7, 9	Öğün Dağılımı ve Hijyen Standartları	Günlük iaşe miktarının Sağlık Bakanlığı ile belirlenen kalori ihtiyacına göre saptanması, üç öğün halinde verilmesi, mutfak hijyeninin kurum tabibi tarafından periyodik denetimi düzenlenmiştir.
Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya Hakkında Yönetmelik	m. 4	Oda /Koğuştta Gıda Maddesi Bulundurma	Çocukların kantinden temin ettikleri meyve, sebze ve gıda maddelerini yaşam alanlarında bulundurabilmesi; annesiyle kalan çocuklara doktorca belirlenen gıda maddelerinin teslimi teminat altına alınmıştır.

7.5.2. Uluslararası Mevzuatta Beslenme Hakkına Erişim

Uluslararası Belge / Standart	İlgili Madde / Kural	Korunan Hak	Uluslararası Standart ve İdareye Getirilen Yükümlülük
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 24/2-(c)	Yeterli Besleyici Gıda ve Temiz Su Hakkı	Taraf devletlerin; çocuk sağlığını koruma kapsamında yetersiz beslenme ve hastalıklarla mücadele etmek amacıyla temiz içme suyu ve yeterli besleyici gıda sağlama yükümlülüğü.
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 27/1, 3	Yeterli Yaşam Standardı Hakkı	Her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişmesini sağlayacak bir yaşam standardına sahip olma hakkı; devletin gerektiğinde beslenme, giyim ve barınma programlarıyla maddi yardım sağlama ödevi.

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 37/(c)	İnsani Muamele ve Yaşa Uygun Bakım	Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insan onuruna saygılı davranılması ve kendi yaşındaki bir kişinin gereksinimleri gözetilerek (büyüme ve ergenlik çağının beslenme ihtiyaçları dahil) muamele görme güvencesi.
BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması Kuralları (Havana Kuralları)	Kural 37	Beslenme ve Su Standardı (Temel Kural)	"Her çocuğa normal yemek saatlerinde, sağlık ve hijyene uygun biçimde hazırlanmış ve sunulmuş, nitelik ve nicelik bakımından diyet, hijyen, sağlık, yaş, cinsiyet ve fiziki gelişime uygun besleyici yemek verilmelidir. Her çocuk için temiz içme suyu her an ulaşılabilir olmalıdır."
Havana Kuralları	Kural 67	Gıda Kısıtlamasının Disiplin Cezası Olarak Kesin Yasağı	Çocuklara yönelik disiplin tedbirlerinde yemek ve suyun azaltılması, verilmemesi veya gıda kısıtlaması uygulanması açıkça ve kesin olarak yasaklanmıştır. Bu tür kısıtlamalar zalimane, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele kabul edilir.
BM Çocuk Ceza Adaleti Standart Kuralları (Pekin Kuralları)	Kural 24.1 & Kural 26.2	Bakım, Beslenme ve Bütünsel Gelişim	Kurumlarda tutulan çocukların barınma, bakım, yeterli beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının eksiksiz sağlanması; hapsedilmenin fiziksel ve ruhsal gelişime olumsuz etkilerini önleyici destek rejimi.
BM Mahpuslara Yönelik Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)	Kural 22	Besin Değeri ve İçme Suyu Erişimi	Her mahpusa idare tarafından mutlak saatlerde, sağlığını koruyacak besin değerine sahip, iyi hazırlanmış ve servis edilmiş yemek sağlanması; herkesin istediğinde içebileceği temiz ve içilebilir suya erişim hakkı.
BM Mandela Kuralları	Kural 43 /1-(b), (d)	Disiplin Cezalarında Beslenme Güvencesi	Hiçbir koşulda gıda ve içme suyunun kısıtlanması yaptırım olarak uygulanamaz; disiplin cezaları kapsamında dahi temel fizyolojik ihtiyaçlar engellenemez.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)	m. 3 (AİHM İçtihatları)	Yetersiz Beslenmenin Kötü Muamele Sayılması	AİHM yerleşik içtihatlarında (Kadikis v. Letonya, Moisejevs v. Letonya, Stepuleac v. Moldova); cezaevlerinde tutulan bireylere yetersiz kalori verilmesi, bayat/bozuk yemek sunulması, temiz içme suyuna erişimin sınırlandırılması veya özel tıbbi/diyet ihtiyacı olan tutuklulara uygun besin sağlanmamasını doğrudan AİHS m. 3 ihlali (aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele) kabul etmektedir.

Avrupa Cezaevi Kuralları	Kural 22.1 - 22.5	Diyet, Kalori ve İnançlara Uygun Beslenme	Yemeklerin mahpusların yaşı, sağlığı, fiziki durumu, dini inançları ve kültürel tercihleri dikkate alınarak hazırlanması; kurum tabibinin mutfak ve yiyecek kalitesini düzenli teftiş etme yükümlülüğü.
--------------------------	-------------------------	--	---

7.6. Haberleşme Hakkına Erişim

7.6.1. Ulusal Mevzuatta Haberleşme Hakkına Erişim

Mevzuat ve Dayanak	İlgili Madde	Düzenleme ve Korunan Hak Kapsamı	İnfaz Rejimi ve Çocuğa Tanınan Özel Güvenceler
2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	m. 22	Haberleşme Hürriyeti ve Gizliliği: Herkesin haberleşme hürriyetine sahip olduğu, haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu ve gecikmesinde sakınca bulunan haller ile hakim kararı olmaksızın haberleşmeye müdahale edilemeyeceği esası	Hürriyeti bağlayıcı ceza veya tutukluluk hali, anayasal haberleşme hakkını tamamen ortadan kaldırmaz; sınırlandırmalar yalnızca kanunda öngörülen meşru disiplin ve güvenlik gerekleriyle sınırlıdır .
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 68/1, 2, 3	Mektup, Faks ve Elektronik Mektup Alma /Gönderme Hakkı: Hükümlü ve tutukluların yazılı haberleşme araçlarını kullanma ve dijital altyapı üzerinden elektronik mektup alıp gönderme hakkı	Çocuklar mektup ve telgraf gönderebilir. Kurum asayişini bozan veya suç teşkil eden içerikler mektup okuma komisyonunca denetlenebilir; ancak kural olarak haberleşmenin sürekliliği esastır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 68/4 & 5271 sayılı CMK m. 154/1	Müdafi ve Resmi Makamlarla Haberleşmede Mutlak Denetim Yasağı: Çocuğun savunmasını üstlenen müdafii, avukatı veya resmi mercilere (TBMM, Kamu Denetçiliği, AYM, Adalet Bakanlığı vb.) gönderdiği veya bu mercilerden gelen mektup /yazışmalar hiçbir surette denetime tabi tutulamaz	Savunma hakkı ve adil yargılanma ilkesi gereğince müdafi ile çocuk arasındaki yazışmalar açılmaz, okunamaz, kopyalanamaz ve kaydedilemez.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 66/1, 2, 3	Telefonla Görüşme Hakkı: Kapalı kurumlarda ücretli telefon görüşmesi; çocuk eğitimevlerinde ise ücretli telefonlarla serbestçe görüşme serbestisi	Çocuk eğitimevlerinde dış dünyayla bağı güçlendirmek amacıyla telefon görüşmelerine serbestlik tanınmıştır. Yakınların ölümü, ağır hastalığı veya afet durumunda çocuk derhal ücretsiz telefon imkânından yararlandırılır.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 51/3-(f)	Ödüllendirme Yoluyla Telefon Hakkının Genişletilmesi: Kurum içi kurallara ve eğitime uyum gösteren çocuk hükümlülere teşvik esaslı ödüller verilmesi.	Çocuk hükümlülerin haftalık telefonla görüşme süresi veya görüşme sayısı ödüllendirme kapsamında iki katına kadar artırılabilir.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 67/3	Görsel/İşitsel İletişim ve Kontrollü İnternet Erişimi: Eğitim ve iyileştirme programları kapsamında kontrollü görsel/işitsel araçların kullanımı	Çocukların örgün, yaygın ve açık öğretim programlarına devam edebilmeleri amacıyla idarenin gözetiminde eğitim amaçlı bilgisayar ve internet erişimi sağlanır.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 46/7, 9	Disiplin Cezalarında Aile ve Avukatla Temas Güvencesi: Çocuğa disiplin cezası uygulanması durumundaki sınırlamalar.	Çocuklara yetişkinler gibi haberleşmeden tamamen yoksun bırakma cezası uygulanamaz. Çocuğun ailesi, müdafii ve yasal temsilcisiyle görüşmesi ve haberleşmesi kısıtlanamaz.
5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	m. 116/1	Tutuklu Çocuklara Teşmil: Telefon, mektup, faks, internet olanakları ve haberleşme rejimine dair tüm hükümler.	66, 67 ve 68. maddelerdeki tüm haberleşme güvenceleri tutuklu statüsündeki çocuklar hakkında da aynen uygulanır.

7.6.2. Uluslararası Mevzuatta Haberleşme Hakkına Erişim

Uluslararası Belge / Standart	İlgili Madde / Kural	Uluslararası Standart ve Korunan Hak	Devletin Pozitif Yükümlülüğü ve Sınırlar
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 16	Haberleşmeye Keyfi Müdahale Yasağı: Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut veya haberleşmesine keyfi ya da hukuka aykırı olarak müdahale yapılamaz; onur ve itibarı haksız saldırılara karşı kanunla korunur.	İnfaz idaresinin çocukların mektuplarını veya telefon görüşmelerini keyfi, genel geçer ve orantısız gerekçelerle denetlemesi veya sansürlemesi yasaktır.

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 37/(c)	Aileyle Mektuplaşma ve İletişimi Sürdürme Hakkı: Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğun, istisnai şartlar dışında ailesi ile mektuplaşma ve ziyaretler yoluyla temasını sürdürme hakkı güvenceye bağlanmıştır.	Çocuğun yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, aileyle yazılı ve sözlü iletişimin sürekliliğini sağlamak devletin pozitif yükümlülüğüdür.
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	m. 40/2-(b)(ii)	Hukuki Yardımla Gizli İletişim Hakkı: Suç isnadı altındaki çocuğun savunmasını hazırlamak üzere yasal temsilcisi ve avukatıyla serbestçe haberleşme hakkı.	Çocuğun hukuki temsilcisiyle yaptığı tüm yazışmalar ve görüşmeler mutlak gizlilik (adli ayrıcalık) koruması altındadır.
Özgürlüğünde n Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması Kuralları (Havana Kuralları)	Kural 59	Yazılı Haberleşme Sıklığı ve Materyal Temini: Her çocuğun yeterli sıklıkta ailesi, vasisi veya arkadaşlarıyla mektuplaşma hakkı; idarenin mektup yazma araçlarını ve posta giderlerini (maddi durumu yetersizse) karşılama zorunluluğu.	Yazılı haberleşme mali külfet gerekçesiyle engellenemez; yoksul çocuklara posta pulu ve yazı gereçleri kurumca ücretsiz verilir.
Havana Kuralları	Kural 60	Düzenli Telefonla Haberleşme Güvencesi: Çocuğun düzenli aralıklarla telefonla ailesi ve dış dünyayla görüşme hakkına sahip olması.	Kurumlar yeterli telefon terminalleri bulundurmak ve erişimi kolaylaştırmakla mükelleftir.
Havana Kuralları	Kural 61 & Kural 67	Disiplin Tedbiri Olarak İletişimi Kesme Yasağı: Aileyle temasın, mektuplaşmanın, telefon hakkının ve ziyaretlerin hiçbir surette bir disiplin cezası veya yaptırımını olarak engellenemeyeceği mutlak kuralı.	Ceza infaz kurumları personeli, çocuğu terbiye etme veya cezalandırma aracı olarak dış dünyayla haberleşmesini kısıtlayamaz veya askıya alamaz.
BM Pekin Kuralları (Çocuk Ceza Adaleti)	Kural 10.1 & Kural 26.5	Derhal Bildirim ve Dış Dünya Bağlantısı: Bir çocuk yakalandığında veya tutuklandığında ebeveynlerine veya vasisine derhal haber verilmesi; kurum rejiminin çocuğu sosyal çevresinden koparmayacak şekilde uygulanması.	Tutuklama ve nakil süreçlerinde ebeveynlerin haberdar edilmesi ve çocuğun ailesine erişiminin sağlanması usuli bir zorunluluktur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)	m. 8 (AİHM İçtihatları)	Haberleşmeye ve Aile Hayatına Saygı Hakkı: Cezaevinde tutulan kişilerin haberleşmesine yapılan müdahalelerin "kanunla öngörülmüş", "meşru amaç taşıyan" ve "demokratik toplumda gerekli /orantılı" olması zorunluluğu.	AİHM (Campbell v. UK, Silver v. UK, Golder v. UK); tutuklu/hükümlülerin mektuplarının otomatikman taranmasını veya avukatlarıyla yazışmalarının açılmasını AİHS m. 8 ihlali saymaktadır. Çocuklar yönünden aileyle telefon ve mektup ilişkisinin kesilmesi çok daha ağır bir ihlal olarak değerlendirilir.
BM Mandela Kuralları (Asgari Standartlar)	Kural 58 & Kural 61	İletişim Kanalları ve Hukuki Gizlilik: Hükümlü ve tutukluların mektup, telekomünikasyon, telefon ve internet /dijital araçlarla haberleşmesi; avukatla yapılan görüşme ve yazışmaların dinlenemez ve denetlenemez niteliği.	Çocuk adaletinde de kıyasen uygulanan bu standart, savunma haberleşmesinin gizliliğini mutlak korur.

7.7.Sosyal Haklara Erişim

7.7.1. Ulusal Mevzuatta Sosyal Haklara Erişim

Mevzuat Dayanağı	İlgili Madde / Hüküm	Kapsam ve Sosyal Haklara İlişkin Temel Güvenceler
Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (5275 s. K.)	Madde 87, 88	Kurum idaresince uzman önerileri ve çocuğun istekleri dikkate alınarak tertiplenen sosyal, kültürel ve sanatsal kurslara katılım ile kütüphaneden serbestçe yararlanma hakkı güvenceye alınmıştır
Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik	Madde 80, 84, 85	Kurum psiko-sosyal hizmet servisinin çocuk mahpuslar üzerinde bireysel gelişim değerlendirmesi yapması; açık hava egzersizleri, spor müsabakaları, drama/tiyatro ve kültürel etkinliklerle sosyalleşme süreçlerinin desteklenmesi amirdir.

7.7.2. Uluslararası Mevzuatta Sosyal Haklara Erişim

Uluslararası Belge / Sözleşme	İlgili Madde / Kural	Kapsam ve Sosyal Haklara İlişkin Temel Standartlar
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)	Madde 9, 31	Özgürlüğünden yoksun bırakılan her dinlenme, boş zaman değerlendirme, oyun oynama, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı mutlak koruma altındadır (m. 31).
BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına Dair Kurallar (Havana Kuralları - 1990)	Kurallar 47	Çocukların açık havada yeterli günlük egzersiz ve spor yapma hakkı güvenceye alınır (Kural 47)
Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı Rec(2008)11 (Çocuk Faillere İlişkin Avrupa Kuralları)	Kurallar 70 – 76, 85 – 88	Çocukların sosyal izolasyonunu engellemek amacıyla günlük yaşam programı zenginleştirilmeli, dış dünya ile düzenli ve kaliteli temas desteklenmelidir. Akran etkileşimi, hobi geliştirme ve uzman destekli psikososyal müdahaleler infaz rejiminin zorunlu parçasıdır.

Uluslararası Belge / Sözleşme	İlgili Madde / Kural	Kapsam ve Sosyal Haklara İlişkin Temel Standartlar
BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları - 2015)	Kural 105, 106, 107	Mahpusların sosyal ilişkilerini sürdürmeleri, aile refahı ve çocuğun ruhsal bütünlüğünün korunması amacıyla dış dünyayla temas araçlarının asgari standartları belirlenmiştir.

7.8. Adil Yargılanma ve Savunma Haklarına Erişim

7.8.1. Ulusal Mevzuatta Adil Yargılanma ve Savunma Haklarına Erişim

Konu Başlığı	İlgili Mevzuat ve Madde	Kapsam, Normatif Güvenceler
Avukat ile Görüşme Odalarının Fiziki Şartları	5271 s. CMK m. 154/1 1136 s. Av. K. m. 50 İnfaz Yönetmeliği m. 72	- Gizlilik ve Mahremiyet Güvencesi: Müdafî ile görüşmenin "başkalarının duyamayacağı bir ortamda" yapılması kanuni zorunluluktur; yazışmalar denetime tabi tutulamaz. - Görüşme mekanlarının çocuğun travmatize olmasını önleyecek, akustiği izole ve çocuk dostu fiziki standartlara kavuşturulması mevzuatın amir hükmüdür.
CMK Müdafilerinin Görevinin Kesinleşmeyle Bitmesi	5271 s. CMK m. 150/2 CMK Ücret Tarifesi ve Yönetmeliği m. 7 5275 s. K. m. 98 - 101, 105/A	CMK m. 150/2 uyarınca çocuklar için zorunlu müdafilik sistemi esastır, ilgili yönetmelik gereğince müdafîin görevi hükmün kesinleşmesiyle sona ermektedir.
Çocuklara Yapılan Tebligatların Usul Sorunu	7201 s. Tebligat K. m. 11/1, 7201 s. Tebligat K. m. 19 5271 s. CMK m. 35 Yargıtay CGK Yerleşik İçtihatları	• Temsilciye Tebliğ Zorunluluğu: Kanuni mümessili bulunan çocuklara yapılacak tebligatların bizzat kendilerine değil, veli veya vasilerine yapılması esastır. Ayrıca vekille takip edilen işlerde tebligat müdafîe yapılır.
Avukatlara Erişim Hakkı	5271 s. CMK m. 149/1,3 5271 s. CMK m. 154/1 5395 s. ÇKK m. 4/1-(g) 5275 s. K. m. 59	- Kesintisiz ve Şartsız Erişim: Soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında çocuğun avukatla görüşme, ifade ve sorguda yanında olma ve hukuki yardım alma hakkı kısıtlanamaz, engellenemez. - Vekâletname Aranmaması: Müdafî ile görüşmelerde noter vekâletnamesi veya baro görevlendirme yazısı aranmaksızın her zaman görüşme hakkı kanunla korunmuştur.
Dosya Hakkında Bilgi Sahibi Olmama Sorunu	5271 s. CMK m. 153/1,4 5395 s. ÇKK m. 4/1-(d) 5271 s. CMK m. 175, 176	- Müdafî, dosya içeriğini inceleme ve harçsız suret alma yetkisine sahiptir. - Çocuğun Bizzat Bilgilendirilmesi: ÇKK m. 4/1-(d) uyarınca çocuğun ve ailesinin bilgilendirilerek sürece katılımı esastır

7.8.2. Uluslararası Mevzuatta Adil Yargılanma ve Savunma Haklarına Erişim

Konu Başlığı	İlgili Uluslararası Belge / Kural	Kapsam ve Uluslararası Standartlar
Avukat ile Görüşme Odalarının Fiziki Şartları	Havana Kuralları m. 60 Nelson Mandela Kuralları m. 61 AİHS m. 6/3-(c) CPT Standartları (CPT/Inf/E (2002) 1)	- Müdafî ile yapılan görüşmeler üçüncü kişilerce duyulamayacak fiziki koşullarda yapılmalıdır. - Mekân, çocuğun korku ve baskı hissetmeyeceği, mahremiyeti ve ifade özgürlüğünü tam temin eden bir düzende oluşturulmalıdır.
CMK	BM ÇHS m. 37-(d)	• BM ÇHS m. 37-(d), özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğun

Konu Başlığı	İlgili Uluslararası Belge / Kural	Kapsam ve Uluslararası Standartlar
Müdafilinin Görevinin Kesinleşmeyle Bitmesi	Pekin Kuralları m. 15.1, 24.1 Avrupa Konseyi Rec(2008)11 m. 120 AİHS m. 5/4	tutulma süresince "derhal hukuki ve diğer uygun yardıma erişme" hakkını teminat altına alır; bu hak mahkûmiyet kararıyla son bulmaz. • Avrupa Kuralları (Rec(2008)11 Kural 120) uyarınca çocuk, infaz rejiminde kendisine uygulanan tedbirlere, disiplin yaptırımlarına ve tahliye kararlarına karşı ücretsiz adli yardımdan yararlanmaya devam etmelidir.
Çocuklara Yapılan Tebligatların Usul Sorunu	BM ÇHS m. 40/2-(b)-(ii) Pekin Kuralları m. 10.1 Avrupa Konseyi Çocuk Dostu Adalet İlkeleri (IV.A)	• İsnat edilen suç ve yargılama tasarrufları çocuğa doğrudan değil, yaşına uygun şekilde ve veli/vasi refakatinde bildirilmelidir. • Tebligat usullerinin hukuki sonuç doğurabilmesi için yasal temsilcinin ve hukuki yardımcının (avukatın) süreçten resmen haberdar edilmiş olması uluslararası bir asgari standarttır.
Avukatlara Erişim Hakkı	BM ÇHS m. 37-(d) AİHS m. 6/3-(c) AİHM Salduz / Türkiye Kararı Pekin Kuralları m. 7.1	• Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuğa yakalama ve ilk gözaltı anından itibaren fiilen ve gecikmeksizin avukat yardımı sağlanmalıdır (<i>Salduz v. Türkiye</i>). • Avukata erişim yalnızca şekli değil; pratik, etkin ve ücretsiz adli yardım mekanizmasıyla kesintisiz sürdürülebilir olmalıdır.
Dosya Hakkında Bilgi Sahibi Olmama Sorunu	BM ÇHS m. 40/2-(b) AİHS m. 6/3-(a), (b) Avrupa Konseyi Çocuk Dostu Adalet İlkeleri (IV.A)	• Çocuğun aleyhindeki iddiaların niteliği, toplanan deliller ve dosya içeriği hakkında "anlayabileceği bir dille" süratle bilgilendirilmesi zorunludur. • Savunmasını hazırlayabilmesi için gerekli süre, teknik imkân ve dosya evrakına erişim kolaylığı tanınmalı; bilgi eksikliği savunma hakkını felç etmemelidir.